

Základní škola Borová

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

Schválen Školskou radou při Základní škole Borová

dne

s účinností od 1. 9. 2024

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE	3
2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY.....	4-6
2.1. Úplnost a velikost školy	4
2.2. Vybavení školy	4
2.3. Charakteristika pedagogického sboru	4-5
2.4. Spolupráce se zákonnými zástupci a jinými subjekty	5
2.5. Zaměření školy	5-6
3. CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU	7-16
3.1. Základní filozofie programu	7-9
3.2. Charakter vzdělávacího procesu	9
3.3. Výchovně vzdělávací cíle a kompetence školního vzdělávacího programu	9-12
3.4. Cíle směřované k žákům a k učitelům	12-13
3.5. Základní principy školního programu	13-14
3.6. Začlenění průřezových témat	14-16
4. VZDĚLÁVACÍ OBDOBÍ ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A UČEBNÍ PLÁN	17-21
4.1. Učební plán pro 1.-5. r. základního vzdělávání	17-19
4.1.1. Poznámky k učebnímu plánu	18-20
4.2. Učební plán	20-21
4.2.1. Cílová a obsahová specifikace jednotlivých vyučovacích předmětů	20-21
4.2.2. Cílová a obsahová specifikace jednotlivých vyučovacích předmětů	21
5. UČEBNÍ OSNOVY	22-74
5.1. Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace	22-35
5.2. Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace	35-42
5.3. Vzdělávací oblast: Informatika	42-45
5.4. Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět	45-48
5.5. Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět	49-53
5.6. Vzdělávací oblast: Umění a kultura	54-66
5.7. Vzdělávací oblast: Člověk a zdraví	66-71
5.8. Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce	71-74
6. HODNOCENÍ ŽÁKŮ A AUTOEVALUACE ŠKOLY	75-88
6.1. Pravidla pro hodnocení žáků	75-86
6.2. Autoevaluace školy	87-88
7. ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI	89-98
8. ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH	99-101
9. ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT	102
10. OBSAH UČIVA – TABULKOVÁ ČÁST	103-267

1. IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE

Název vzdělávacího programu:

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání

Předkladatel:

Název: **Základní škola Borová**
Adresa: Borová 111, PSČ 569 82, okr. Svitavy
Jméno ředitele: Mgr. Hana Chadimová
IČO: 60121602
IZO: 047 487 526

Zaměření ŠVP: Environmentální výchova a výchova k pozitivním mezilidským vztahům, péče o žáky s SVP, informační technologie

Kontakty:

e-mail: zs.borova@seznam.cz
web: www.skolaborova.cz
tel.: 461 743 153
ID datové schránky: qj9yefg

Zřizovatel:

Název: **Obec Borová**
Adresa: Borová 100, PSČ 569 82, okr. Svitavy
Jméno starosty: Mgr. Lenka Tlustá
IČO: 00276430

Kontakty:

e-mail: obec@borova.cz
web: www.borova.cz
tel:/fax: 461 743 268/461 743 164
ID datové schránky: z89bmqe

2. CHARAKTERISTIKA ŠKOLY

2.1. Úplnost a velikost školy

Základní škola Borová je od roku 1993 samostatnou příspěvkovou organizací. Jedná se o málo-třídní venkovskou školu s prvním stupněm a celkovou kapacitou 75 žáků.

Školní družina, která je při škole zřízena, má jedno oddělení a kapacitu 30 žáků. Na základní škole v Borové se vyučují žáci od 1. do 5. ročníku. Na druhý stupeň ZŠ žáci dojíždí do nedaleké Poličky, kam mají dobré vlakové i autobusové spojení.

Borovskou školu navštěvují převážně žáci, kteří mají trvalý pobyt z Borové, okolních osad patřících k Borové a z nedaleké Oldřiše.

Zřizovatelem Základní školy v Borové je Obec Borová. Obecní úřad několik let přispívá na část mzdy jednoho pedagoga, díky tomu může výuka probíhat ve čtyřech třídách. Výuka žáků je ve třech ročnících samostatná a dva ročníky jsou spojeny.

V naší škole se vyučuje vedle jazyka mateřského také anglický jazyk. Podle svých schopností mohou žáci navštěvovat různé zájmové kroužky a nepovinný předmět – římskokatolické náboženství.

Počty žáků na naší škole – viz demografický vývoj.

2.2. Vybavení školy

Školní budova je umístěna v centru vesnice v blízkosti obecního úřadu, místní sokolovny a nově vybudovaného sportovního areálu, kousek od autobusového a vlakového nádraží. V jednopatrové školní budově se začalo vyučovat dne 3. ledna 1912. Během let prošla školní budova několika úpravami. Nejradikálnější stavební úprava proběhla v roce 1994, kdy se částečně změnil její interiér. Zrušen byl soukromý byt v přízemí budovy a bylo zrekonstruováno celé její přízemí. Vznikly dvě učebny, šatny, kabiny, místnost pro školní a obecní knihovnu, úklidová místnost a sociální zařízení. V prvním patře se nachází tři učebny, sborovna, ředitelna, úklidová místnost a sociální zařízení. Během let prošel rekonstrukcí i půdní prostor. Z části půdy se stala počítačová učebna, klubovna a kabinet. Protože je škola postavena na vlhkém místě její sklepní prostory nejsou využity.

Škola nemá vlastní jídelnu ani tělocvičnu. Žáci i zaměstnanci školy se chodí stravovat do jídelny Mateřské školy Borová, která je ve vedlejší budově. Jako tělocvičnu využíváme nově zrekonstruovanou sokolovnu a obě venkovní hřiště. Jedno travnaté a druhé s umělým povrchem. Obě hřiště jsou žákům bezplatně k dispozici i mimo školní vyučování.

Vybavení školy je na dobré úrovni. Ve čtyřech učebnách jsou vedle běžných tabulí také interaktivní tabule s příslušenstvím (dataprojektory, notebooky) Počítačová učebna je vybavena 14 počítači, tiskárnou, zpětnou kamerou. Další vybavení naší školy tvoří tiskárny, kopírka, CD/MP přehrávače, varhany, dataprojektory, plátna. K obohacení a zkvalitnění výuky slouží žákům výukové programy, didaktické pomůcky, odborná literatura, žákovská knihovna, hry, stavebnice, tělocvičné nářadí a náčiní, ostatní školní pomůcky, učebnice, pracovní sešity apod.

Učebny jsou pro žáky vybaveny výškově nastavitelnými jednomístnými stolky a židlemi.

2.3. Charakteristika pedagogického sboru

Ve škole pracuje čtyřčlenný pedagogický sbor, jedna vychovatelka a dle potřeby také asistent/ka pedagoga, školní asistent/ka nebo osobní asistent/ka. Kolektiv školy tvoří také dva nepedagogičtí pracovníci účetní a uklízečka.

Členové pedagogického sboru jsou aprobovaní, zodpovědní, vstřícní, ochotní vyhovět potřebám školy, účastní se různých projektů, do kterých se škola zapojuje. Pedagogové naší školy průběžně navštěvují různé kurzy, semináře, jsou ochotni se soustavně vzdělávat, což přispívá ke zkvalitnění výuky na naší škole. Podporují akce pořádané školou.

Obec Borová přispívá na část úvazku jednoho učitele, abychom mohli každoročně otevřít čtyři třídy. Zaměstnanec poměr tohoto učitele je vázán na rozhodnutí Obecní rady Borová a jejím odsouhlasení finančních prostředků vždy na jeden školní rok.

2.4. Spolupráce se zákonnými zástupci a jinými subjekty

Spolupráce se zákonnými zástupci je na dobré úrovni, nevázne komunikace mezi pedagogy a zákonnými zástupci žáků. Pro zákonné zástupce, ale i pro širší veřejnost se každoročně pořádají kulturní akce, kde naši žáci mohou předvést své dovednosti. Během roku se pořádá každé čtvrtletí setkání pedagogů a zákonných zástupců, v akutních případech též kdykoliv si to situace vyžaduje.

Na škole pracují zájmové kroužky, které mívají v průběhu školního roku nebo v jeho závěru každý svůj výstup. Při vedení zájmových kroužků spolupracujeme také s místními spolky ČČK, TJ SOKOL Borová a s policií MOZAIKOU. Dobrou spoluprací máme s místním SDH, ČZS .

Na dobré úrovni je spolupráce s Obcí Borová, PPP, SPC i dalším institucemi, např. s Policií ČR, sociálním odborem Městského úřadu vPoličce aj.

Pro větší informovanost veřejnosti slouží webové stránky školy, informační tabule v budově školy, borovský leták, různé dotazníky, zprávy pro zákonné zástupce a v první řadě osobní schůzky zákonných zástupců a pedagogů, které jsou oficiálně svolávány čtyřikrát ročně, ale pokud si to situace vyžádá, také individuálně, kdykoliv během školního roku.

Rovněž zabezpečujeme výuku žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Na základě doporučení PPP a ve spolupráci se zákonnými zástupci žáků vypracováváme plány pedagogické podpory, individuální plány, poskytujeme pedagogickou intervenci, doučování žáků formou ranního, nebo odpoledního doučování, či „nápravu“ u žáků, kteří zvláštní péči potřebují.

U žáků mimořádně nadaných a nadaných je také možnost vytvářet plán pedagogické podpory nebo individuální plán. Pro nadanější žáky připravujeme náročnější úkoly a dbáme na to, abychom žáka v jeho vývoji nebrzdili, což klade rovněž větší nárok na přípravu vyučovací hodiny pro naše pedagogy.

Společným cílem školy i rodiny je žáky vzdělávat, vychovávat a připravovat je na jejich další životní etapu, proto je velice důležitá dobrá spolupráce školy, žáků a jejich zákonných zástupců. K tomuto je potřeba vytvářet dobré klima ve škole a dobrá komunikace mezi zákonnými zástupci žáků, žáky a pedagogy.

2.5. Zaměření školy

Environmentální výchova a výchova k pozitivním mezilidským vztahům, péče o žáky s SVP, informační technologie.

Vychovávat žáky k pozitivnímu vztahu k přírodě a životnímu prostředí. Vštěpovat jim, že prostředí, ve kterém žijeme ovlivňujeme my všichni svým chováním. Pořádat pro žáky různé přírodovědně zaměřené besedy, vycházky, účastnit se různých environmentálních programů, zodpovědně se chovat každý den v běžném životě a aktivně se zapojovat do ochrany přírody.

Vést žáky k pozitivním mezilidským vztahům nejen ve škole, ale i mimo ni. Vysvětlovat nevhodnost některých způsobů chování a jednání nejen mezi žáky, ale v celé společnosti.

Pečovat o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, integrovat tyto žáky do běžných tříd. Jejich vzdělávání podporovat pomocí podpůrných opatření. PLPP, IVP, pedagogickou intervencí.

Rozvíjet formy a metody individuální práce se zaostávajícími žáky. Nadále spolupracovat se školskými poradenskými pracovišti (Pedagogicko-psychologická poradna, Speciálně pedagogické centrum).

Umožnit žákům přístup k informačním technologiím nejen v době školního vyučování v jednotlivých předmětech, ve volitelném předmětu, ale i mimo vyučování v rámci činnosti školní družiny.

3. CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

3.1. Základní filozofie programu

Školní vzdělávací program vychází z RVP ZV platného od 1. 9. 2016 a z poznatků, že:

- v základním vzdělávání jde o to, aby si žáci osvojili základní poznatky o životě kolem sebe, (nelze naučit vše, k čemu lidstvo v poznání došlo);
- k učení je třeba žáky motivovat a činit je zajímavým a přiměřeným jejich věku;
- nejlepších a trvalých výsledků lze dosáhnout na základě porozumění určitému jevu, k tomu lze dospět tehdy, když žák zapojí do učení co nejvíc smyslů, když bude provádět činnosti, pozorovat, hovořit o nich, vyslovovat závěry a objevovat;
- chceme-li dosáhnout dobrých výsledků u všech žáků, musíme jim dát prostor pro učení, protože stejných výsledků nelze dosáhnout u všech žáků za stejnou dobu;
- kvalitu vzdělávání neurčuje množství poznatků, ale jejich propojenost, smysluplnost a použitelnost pro život;
- efektivitu vzdělávání nelze založit jen na posuzování chyb žáků a na přípravě (přípravenosti) pro přijímací zkoušky, ale je nutné využít nové mechanismy k hodnocení výsledků vzdělávání, postavené na průběžném hodnocení činností žáků, na ověřování schopnosti řešit problémy komplexně a na celkovém posunu žáka nejen v kvalitě vědomostí a rozvoji dovedností, ale zejména v komplexním rozvoji osobnosti žáka;
- pozitivně laděné hodnotící soudy, užívané průběžně, mají vyšší motivační hodnotu a vedou k celkově dobrému zvládnutí učiva.

Hlavním úkolem pedagogů je vést žáky ke spolupráci, podnikavosti a vynalézavosti. Učit je, že trvalých vědomostí lze nabývat hlavně na základě vlastní činnosti, pozorování, pokusů a objevování.

Cílem vzdělávání je nehromadit jen množství vědomostí místo jejich kvality, ale snažit se rozvíjet schopnosti žáků a seznamovat je s pracovními metodami a postupy. Tyto metody a postupy si žáci osvojují tak, aby je uměli uplatnit v životě a mohli se sami dál vzdělávat.

Je důležité, aby žáci objevovali principy a zákonitosti jevů a problémů sami, na základě kroků určených učitelem. Manipulací s pomůckami a vlastní činností si žáci poměrně rychle a především trvale osvojují praktické zkušenosti, poznávají k čemu nový poznatek a dovednost slouží. Učivo by se mělo procvičovat na konkrétních příkladech a situacích, které přináší každodenní život kolem nás, jen tak má pro žáky osobní smysl, a zároveň se zaměřuje na zvládnutí podstatných jevů. Činnosti s konkrétními věcmi a pokusy učí žáky vnímat učení jako činnost důležitou pro vlastní život i existenci okolního světa. V průběhu vzdělávacího procesu je žák veden k samokontrolě, samohodnocení a samostatnému rozhodování. Učí se pracovat sám i spolupracovat v týmu.

Je-li žák schopen k určitému jevu položit otázku, je to znamení, že o pozorovaném jevu přemýšlí, hledá vysvětlení, je schopno mu porozumět a na otázku najít správnou odpověď. V pokládání otázek pomáhá žákům hlavně pozorování určité prováděné činnosti.

Úloha učitele spočívá v tom, aby žákům několik „žakovských otázek“ formuloval sám, aby je povzbuzoval, aby jim dával dostatek příležitostí k vzájemnému kladení otázek, aby pozitivně podpořil i otázky neobratně formulované. Učitel brzy pozná, že se žáci ve formulaci otázek lepší, že jsou stále obratnější a pohotovější. Schopnost ptát se je jedním z klíčů k úspěšnému učení a získává se hlavně cvikem. Otázky kladené žáky ke kterýmkoli partiím učiva provokují myšlení žáků, vedou je k hledání vysvětlení, výrazně napomáhají k učení.

Pro žáky je vždy při probírání nové látky nejdůležitější vytvořit si představu o probíraných jevech, a naučit se tyto jevy vnímat. Průběžně musíme žáky nechat o pozorovaných jevech hovořit, a tím se u nich postupně vytváří jejich věku přiměřený odborný slovník. Až po dokonalém zvládnutí prvních dvou kroků všemi žáky přichází na řadu automatizace – procvičování učiva různými metodami a formami.

Další důležitou metodou je individualizace, tzn. dát každému žákovi možnost, aby daný úkol nebo problém řešil vlastním způsobem, na základě svých zkušeností a dovedností. Tato metoda napomůže učiteli dobře poznat, do jaké míry žáci zvládli učivo, zvláště když učitel dovede využívat individualizaci pro zpětnou vazbu. Tato metoda vede také k tomu, že si žáci uvědomí, co se vlastně učí a co z toho už umí.

Významnou roli při této práci má zdůvodňování zvoleného řešení, tedy odpovědi na otázku, proč jsem řešení provedl právě tak. Žáka tím vedeme k přemýšlení o své práci, k jejímu srovnávání s prací spolužáků, k uvědomění si dalších možností řešení. Tato činnost přispívá značnou mírou k rozumovému vývoji žáka. Zvolené vyučovací metody by měly do výuky přinést chuť a radost žáků pracovat.

K základním pracovním metodám učení patří metody aktivizující, zejména metoda situační, problémová a projektová, metody názorně demonstrační, metody slovní, zejména dialogické, metody samostatné práce, metody výzkumné, tvořivá práce s učebnicemi, pracovními sešity a didaktickými pomůckami a hrami.

Vyučovací metody při učení mají být volné v mezích, které jsou dány přirozeným vývojem žáků. Učitel volí v těchto mezích a při dokonalé znalosti učební látky takové metody, aby v každém předmětu soustavně rozvíjel zájem žáků, a dosahoval tak co nejlepších výsledků bez přetěžování žáků a přepínání vlastních sil.

Menší nadání nebo částečná neznalost v některé oblasti by neměly být překážkou rozvoje žáka v jiných oblastech. Zde hrají důležitou roli mezipředmětové vztahy. To znamená, že je velmi důležité učit žáky užívat všech vědomostí a dovedností, kterým se naučili při každé vhodné příležitosti, ve všech učebních předmětech, i v praktickém životě.

Psychologové uvádí, že v paměti vydrží dlouho, často i trvale to, co žák sám pozoroval, promyslel či vykonal. Je nutné vědět a dodržovat, že žákova paměť nemá být přetěžována zbytečnými podrobnostmi.

Při osvojování nového učiva dbáme vždy na to, aby nové učivo vycházelo z učiva předešlého, aby byly nové představy zařazovány do okruhu představ starších.

Rozvoj inteligence žáka je podporován tím, že je mu umožněno samostatně se rozhodovat, uvažovat, provádět svoje činnosti, učit se řešit problémy. Žák své činnosti provádí samostatně. Vedeme ho přitom k samostatnému pozorování, srovnávání, rozboru pozorovaného jevu, k vlastnímu uvažování, kladení otázek, ke komunikaci. Činnosti organizujeme tak, aby žáci byli často v situacích, které vyžadují, aby o práci přemýšleli.

Takovýto způsob výuky přináší pocit vnitřního uspokojení také pro učitele. Prožívání každodenních drobných překvapení z někdy i nečekaných úspěchů žáků, přináší učiteli radost, dává mu pocit naplnění a uvědomění si krásy učitelského povolání.

Pracovní postup k dosažení určitého učebního cíle se řídí nejen povahou probíraného učiva, ale též charakterem vývojového období žáků.

Nedoporučuje se hodnotit žáky podle unifikovaného modelu. Každý má mít nárok na individuální tempo, hodnocení podle individuálního pokroku v učení. Každý má mít prostor na individuální projev a názor, prostor pro vzájemnou komunikaci a spolupráci.

Je třeba připravit na školách pro žáky podmínky, ve kterých by cítili jistotu, bezpečí, sebedůvěru, sounáležitost, ve kterých by se mohli seberealizovat. V průběhu vyučování dbáme na pozitivní ladění hodnotících soudů. Uvědomujeme si, že všechny neúspěchy žáků, obzvláště počáteční, nepříznivě dopadají na vztah žáků ke škole i k dalšímu učení.

Škola vytváří podmínky k využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti – novela školského zákona č. 82/2015 Sb. a vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

3.2. Charakter vzdělávacího procesu

- je pozitivní vůči žákům;
- podněcuje žáky k tvořivé práci;
- při výuce využívá zkušeností žáků;
- má činnostní ráz;
- klade důraz na motivaci žáků k učení;
- při výuce se dbá na vysvětlení, proč se čemu učí;
- zpětná vazba je důležitou formou zařazovanou do každé vyučovací hodiny;
- je snahou všech vyučujících, aby bylo probírané učivo žáky dobře zvládnuto;
- umožňuje účelně spojovat učiva několika předmětů do projektů;
- zdůrazňuje mezipředmětové vztahy.
- pomáhá žákům při orientaci v digitálním prostředí a vede je k tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, při zapojování do společnosti a občanského života.

Každá činnost, která žáka zapojuje do vyučovacího procesu, která mobilizuje jeho síly, je tou nejlepší metodou získávání nových zkušeností. Rychlost osvojování zkušeností musí záviset na schopnostech a individualizaci žáka. Důležité je vyučovat ve smysluplných cílech, individuálně přistupovat k žákům a nepřetěžovat je. Výsledkem by měl být pocit radosti a uspokojení z dobrých výsledků.

3.3. Výchovně vzdělávací cíle a kompetence školního vzdělávacího programu

Vzdělávací program se v plném rozsahu ztotožňuje s výchovně vzdělávacími cíli a kompetencemi uváděnými v RVP ZV:

- osvojit si strategii učení a být motivován pro celoživotní učení;
- tvořivě myslet, logicky uvažovat a řešit problémy;
- všestranně a účinně komunikovat;
- spolupracovat a respektovat práci a úspěchy vlastní i druhých;
- projevovat se jako svobodná a zodpovědná osobnost;
- projevovat pozitivní city v chování a v prožívání životních situací; vnímavost a citové vztahy k lidem, svému prostředí i k přírodě;
- aktivně rozvíjet a chránit své fyzické, duševní a sociální zdraví;
- žít společně s ostatními, být tolerantní a ohleduplný k jiným lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám;
- poznávat a rozvíjet vlastní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a uplatňovat je při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci.

Klíčové kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. Jejich výběr a pojetí vychází z hodnot obecně přijímaných ve společnosti a z obecně sdílených představ o tom, které kompetence jedince přispívají k jeho vzdělávání, spokojenému a úspěšnému životu a k posilování funkcí občanské společnosti. K jejich utváření a rozvíjení musí směřovat a přispívat veškerý vzdělávací obsah i aktivity a činnosti, které ve škole probíhají.

Ve vzdělávacím obsahu RVP ZV je učivo chápáno jako prostředek k **osvojení činnostně zaměřených očekávaných výstupů**, které se postupně propojují a vytvářejí předpoklady k účinnému a komplexnímu využívání získaných schopností a dovedností na úrovni klíčových kompetencí. Získané klíčové kompetence tvoří důležitý základ pro celoživotní učení žáka, jeho vstup do života a do pracovního procesu.

V etapě základního vzdělávání jsou za klíčové považovány: **kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní, kompetence digitální.**

Kompetence k učení:

- připravujeme žáky na celoživotní učení (celkový rozvoj jedince a jeho osobnosti, podpora jeho zájmů, vyvarovat se nechuti ke škole);
- vedeme sebe, žáky a zákonné zástupce k tomu, že důležitější jsou získané znalosti a dovednosti než známka na vysvědčení;
- uvádíme praktické příklady blízké žákovi, vysvětlujeme smysl a cíl učení, vytváříme pozitivní vztah k učení;
- podporujeme samostatnost a tvořivost;
- učíme žáky plánování a organizování činnosti a sebehodnocení;
- učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace pro ně dostupným způsobem;
- na začátku hodiny vždy seznámíme žáky s cílem vyučovací hodiny, na konci vyučovací hodiny vždy s žáky zhodnotíme dosažení cíle;
- uplatňujeme individuální přístup k žákovi, motivujeme ho k učení;
- výsledky práce hodnotíme motivačně;
- učíme žáky pracovat s chybou (funkce motivační, poznávací);
- učíme trpělivosti a povzbuzujeme žáky;
- celoživotní vzdělávání pedagogů.

Kompetence k řešení problémů:

- učíme žáky nebát se problémů – problém není hrozba, ale výzva;
- učíme žáky prakticky řešit problémové úlohy;
- na modelových příkladech učíme žáky algoritmu řešení problémových úloh;
- podporujeme různé netradiční a originální způsoby řešení problémů;
- podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení;
- podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů;
- podporujeme využívání moderní techniky při řešení problémů;
- učíme žáky problémům předcházet, nebo je řešit s rozumem a nadhledem.

Kompetence komunikativní:

- klademe důraz na „kulturní úroveň“, komunikace;
- netolerujeme nezdvořilé, hrubé, agresivní a vulgární projevy chování žáků, zaměstnanců školy ani zákonných zástupců;

- zaměřujeme se na rozvíjení komunikačních dovedností žáků, zejména v mateřském jazyce, v cizím jazyce a v sociálních vztazích;
- vedeme žáky k tomu, aby otevřeně vyjadřovali publikovali a prezentovali svůj názor;
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi všemi žáky školy;
- vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k sobě i ostatním lidem;
- vedeme žáky k pozitivní prezentaci a reprezentaci svojí osoby a svojí školy na veřejnosti;
- připravujeme žáky na zvládnutí komunikace s ostatními lidmi v složitějších situacích;
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel stanovených ve školním řádu, umožňujeme žákům podílet se na sestavování vlastních třídních pravidel vzájemného soužití;
- učíme žáky naslouchat druhým;
- učíme žáky otevřeně komunikovat a své názory opírat o logické argumenty;
- netolerujeme pomluvy, nezdvořilost, intriky, zákulisní jednání;
- umožnit žákům hovořit o poznaných souvislostech a zkušenostech z jejich života;
- dávat žákům prostor k vyjádření vlastního názoru;
- učit žáky naslouchat názorům spolužáků, využívat možností o názorech diskutovat;
- respektovat se navzájem;
- zkusit hovořit o pozorováních v přírodě, o zajímavých poznatcích z četby nebo ze sledování naučných pořadů;
- do výuky českého jazyka zařazovat jednoduchá mluvní cvičení na zvolené téma;
- v matematice vymýšlet slovní úlohy, otázky, vyvolávat se mezi sebou navzájem.

Kompetence sociální a personální:

- minimalizujeme používání frontální metody výuky, podporujeme skupinovou výuku a kooperativní vyučování;
- podporujeme začlenění každého žáka do kolektivu třídy a vzájemnou inspiraci;
- učíme žáky pracovat v kolektivu;
- rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role;
- učíme žáky kriticky hodnotit svoji i týmovou práci;
- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy si žáci musí vzájemně pomáhat;
- upevňujeme v žácích vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle;
- podporujeme integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů;
- netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu;
- ve výuce podporujeme koedukovanou výchovu žáků;
- průběžně sledujeme sociální vztahy mezi žáky;
- vedeme žáky k vytváření dobrých vztahů a odmítání všeho, co je narušuje;
- důsledně vyžadujeme dodržování společně dohodnutých pravidel chování.

Kompetence občanské:

- netolerujeme sociálně patologické projevy chování (drogy, šikana, kriminalita mládeže);
- netolerujeme hrubé, vulgární, agresivní a nezdvořilé projevy chování žáků, odmítnutí pomoci, nekamarádké chování;
- vedeme žáky k sebeúctě a úctě k druhým lidem;
- využíváme pomoci zkušených odborníků, výchovných poradců, PPP, policie aj.;
- rozumně a zodpovědně využíváme dostupných prostředků výchovných opatření s ohledem na jejich účinnost;
- kázeňské přestupky řešíme individuálně, věcně, rozumně, spravedlivě, bez emocí;
- při kázeňských problémech se vždy snažíme zjistit jejich příčinu;
- vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví a k ochraně životního prostředí;

- nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity jako protipól sociálně patologických jevů;
- jdeme příkladem, respektujeme právní předpisy, vnitřní nařízení školy, plníme příkladně své povinnosti;
- respektujeme osobnost žáka a jeho práva, budujeme přátelskou atmosféru ve třídě i ve škole.

Kompetence pracovní:

- vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci;
- při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí;
- důsledně žáky vedeme k ochraně zdraví a k plnění svých povinností a závazků;
- seznamujeme žáky s různými profesemi;
- dosažení zručnosti žáků při práci s různými materiály, provádění činností a pokusů;
- udržování pořádku na pracovním místě, systém v ukládání pomůcek a náradí;
- samostatnou přípravu jednoduchých pomůcek pro výuku žáky;
- dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při pracovních činnostech;
- poznávání různých oborů lidské činnosti, jejich výsledků a významu pro ostatní lidi.

Kompetence digitální:

- připravujeme žáky na běžné používání digitálních zařízení, aby byli schopni využívat je nejen při učení, ale i v budoucím životě;
- vedeme žáky k výběru technologií dle řešených problémů;
- učíme žáky pracovat s daty a informacemi, jejich vyhledávání, posuzování a výběr správných způsobů, postupů a prostředků;
- učíme žáky respektovat a dodržovat pravidla bezpečné práce s digitálními technologiemi, kriticky hodnotit jejich přínosy, ale i negativní dopad na tělesné a duševní zdraví uživatelů;
- učíme žáky předcházet situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, chránit data před poškozením, ztrátou a zneužitím;
- učíme žáky chápat digitální technologie jako prostředek k usnadnění práce, zefektivnění nebo zjednodušení pracovních postupů a zkvalitnění pracovních výsledků;
- seznamujeme žáky s faktem, že se digitální technologie stále vyvíjí a že je zapotřebí stále sledovat jejich vývoj.

Počáteční etapou naplňování výchovně vzdělávacích cílů programu je **1. období základního vzdělávání** (1.-3. ročník), ve kterém se buduje základ pro další vzdělávací i osobnostní rozvoj žáků.

3.4. Cíle směřované k žákům a k učitelům

Cílem školního programu je, aby žáci:

- poznali a osvojili si strategii učení a byli motivováni pro celoživotní vzdělávání;
- zvládli základy všestranné komunikace;
- naučili se spolupracovat a respektovat práci a úspěchy druhých;
- byli utvářeni a projevovali se jako zdravé individuality a svobodné osobnosti;
- projevovali pozitivní city v chování, jednání a v prožívání životních situací;
- vnímali citové vztahy k lidem, k prostředí, kde žijí, k přírodě;
- získali pozitivní vztah ke svému fyzickému a duševnímu zdraví, aktivně je chránili;
- byli schopni žít společně s ostatními lidmi, byli tolerantní a ohleduplní k druhým lidem, jejich kulturám a duchovním hodnotám;
- poznali své reálné možnosti a dovedli je uplatňovat při rozhodování o vlastní životní a profesní orientaci;

- dokázali v životě používat všech ve škole nabytých zkušeností.

Cílem školního programu je:

a) aby učitelé dokázali:

- vyučovat prostřednictvím vlastní činnosti žáků, využívat smyslové poznání a zkušenosti žáků;
- vytvářet prostředí, ve kterém se žáci cítí dobře a chtějí se učit, které dává prostor pro žákovu sebe-realizaci a sebedůvěru;
- poznávat (diagnostikovat) žáky, jejich potřeby a schopnosti;
- dát žákům přiměřený čas k učení a vést je k trvalému osvojení vědomostí;
- rozvíjet klima dobrých vztahů mezi žáky, mezi žákem a učitelem;
- volit učivo ve shodě s individuálními možnostmi a zájmy žáků, klást důraz na smysluplné učení (dialog, kooperaci), respektovat schopnosti žáků;
- vytvářet u žáků logické a kritické myšlení;
- učit žáky pracovat s informacemi, vyhledávat souvislosti, propojovat poznatky různého druhu, rozumět grafům, diagramům a tabulkám;
- rozvíjet schopnost žáků spolupracovat a pracovat v týmu;
- utvářet u žáků schopnost poslouchat a brát v úvahu názory jiných lidí;
- vést žáky k vlastní organizaci učení.

b) osvojili si různé dovednosti učení:

- využívat vhodných učebnic a učebních pomůcek k nim náležejícím;
- využívat vhodné pomůcky pro individuální činnosti žáků;
- organizovat vnitřní diferenciaci ve třídě;
- hodnotit znalosti žáků, nikoli jejich slabiny;
- organizovat práci žáků ve skupinách;
- vytvářet projekty s využitím mezipředmětových vztahů.

c) osvojili si rozmanité vyučovací metody a formy učení, které:

- podporují u žáků poznávání a aplikaci poznatků v praxi;
- využívají objevování na základě tvořivosti žáků (výběr vhodných problémů);
- využívají sebekontrolu a sebehodnocení žáků.

d) chápali souvislosti učení a jiných modelů současného vyučování a učení.

3.5. Základní principy školního programu

- podporovat soustředění žáků na výuku;
- tempo výuky přizpůsobovat schopnostem žáků ve třídě;
- neustále podněcovat zájem žáků o učení;
- udržovat dobrou kázeň ve třídě;
- vést žáky k sebedůvěře, nezávislosti a lepším pracovním návykům;
- umožňovat zpětnou vazbu, okamžitě odhalovat chyby žáků, pracovat s nimi, průběžně a snadno je odstraňovat;
- žáky nepřetěžovat, aby jejich psychický vývoj probíhal přirozeně;
- důkladně poznat každého žáka, podporovat jeho individuální rozvoj;
- prostor pro průměrné a podprůměrné žáky a naopak podporovat rozvoj nadaných žáků;
- vytvářet velmi dobrý lidský kontakt mezi učitelem a žákem i mezi žáky navzájem. Tento

kontakt postupně přetvářet ve společně uznávaná pravidla naplněná aktivitou, spoluprací, prostorem pro každého.

3.6. Začlenění průřezových témat

Osobnostní a sociální výchova						
Název tematického okruhu OSV	1. stupeň					Poznámky
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	
Osobnostní rozvoj	INT všechny	INT všechny př.				
Sociální rozvoj	INT	INT				
Morální rozvoj	INT	INT				
Legenda: INT – integrace do vzdělávacího předmětu PRO – projekt						

Výchova demokratického občana						
Název tematického okruhu VDO	1. stupeň					Poznámky
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	
Občanská společnost a škola	INT	INT				
Občan, občanská společnost a stát	INT	INT				
Formy participace občanů v politickém životě	INT	INT				
Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	INT	INT				
Legenda: INT – integrace do vzdělávacího předmětu PRO – projekt						

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech						
Název tematického okruhu	1. stupeň					Poznámky
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	
Evropa a svět nás zajímá	INT	INT				
Objevujeme Evropu a svět	INT	INT				
Jsme Evropané	INT	INT				
Legenda: INT – integrace do vzdělávacího programu PRO – projekt						

Multikulturní výchova						
Název tematického okruhu	1. stupeň					Poznámky
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	
Kulturní diference	INT	INT				
Lidské vztahy	INT	INT				
Etnický původ	INT	INT				
Multikulturalita	INT	INT				
Princip sociálního smíru a solidarity	INT	INT				
Legenda: INT – integrace do vzdělávacího předmětu PRO – projekt						

Environmentální výchova						
Název tematického okruhu	1. stupeň					Poznámky
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	
Ekosystémy	PRO	PRO				
Základní podmínky života	PRO	PRO				
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	PRO	PRO				
Vztah člověka k prostředí	PRO	PRO				
Legenda: INT – integrace do vzdělávacího předmětu PRO – projekt						

Mediální výchova						
Název tematického okruhu	1. stupeň					Poznámky
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	
Kulturní diference	INT	INT				
Lidské vztahy	INT	INT				
Etnický původ	INT	INT				
Multikulturalita	INT	INT				
Princip sociálního smíru a solidarity	INT	INT				
Legenda: INT – integrace do vzdělávacího předmětu PRO – projekt						

4. VZDĚLÁVACÍ OBDOBÍ ZÁKLADNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ A UČEBNÍ PLÁN

Základní vzdělávání žáků se realizuje v průběhu povinné devítileté školní docházky.

Vzdělávací a výchovný proces je v Rámcovém vzdělávacím programu základního vzdělávání rozdělen na 3 období:

- 1. období – 1.-3. ročník;**
- 2. období – 4.-5. ročník;**
- 3. období – 6.-9. ročník.**

Každé vzdělávací období má své specifické cíle a stanovené očekávané výstupy, které jsou pro 2. a 3. období závazné.

My se zaměříme na 1. a 2. období základního vzdělávání, neboť v našem případě se jedná o neúplnou málotřídní školu s 1.-5. ročníkem.

Učivo je v pojetí RVP ZV chápáno jako prostředek k dosažení očekávaných výstupů a představuje závazný výčet témat, námětů a činností, které musí každá škola nabídnout všem žákům k osvojování.

Rozpracování obsahu učiva vychází po zhodnocení dosavadních zkušeností z programu Základní škola a obsah učiva je upraven na základě zkušeností širší pedagogické veřejnosti. Všichni spolupracující pedagogičtí pracovníci se již řadu let zaměřují na inovaci pedagogické práce, ve výuce kladou důraz na činnostní pojetí vyučování, při němž mají žáci dostatek příležitosti aktivně se podílet na vlastním vzdělávání, samostatně se projevovat, nové vědomosti získávat vlastní činnostmi, řešit úkoly a spojovat je se situacemi ze života, a dosahovat tak klíčových kompetencí stanovených v RVP ZV.

Návrh učebního plánu pro 1.-5. ročník základního vzdělávání vychází z členění RVP ZV do základních oblastí. Vzdělávací oblasti člení na vyučovací předměty a navrhuje pro ně časovou dotaci.

4.1. Učební plán pro 1.-5. r. základního vzdělávání

vzdělávací oblast	vyučovací předmět	ročník					min. časová dotace+disp.
		1.	2.	3.	4.	5.	
jazyk a jazykové komunikace	český jazyk	8	8	9	8	8	33+8
	cizí jazyk	-	-	3	3	3	9
matematika a její aplikace	matematika	5	5	5	5	5	20+5
	informatika	-	-	-	1	1	2
člověk a jeho svět	prvouka	2	2	2	-	-	6
	přírodověda	-	-	-	2	2	3+1
	vlastivěda	-	-	-	2	2	2+2
umění a kultura	hudební výchova	1	1	1	1	1	5
	výtvarná výchova	2	2	1	1	1	7
člověk a zdraví	tělesná výchova	2	2	2	2	2	10
člověk a svět práce	praktické činnosti	1	1	1	1	1	5
celkový týdenní počet hod. – maximum týdně		21	21	24	26	26	118

4.1.1. Poznámky k učebnímu plánu

Celková týdenní hodinová dotace je RVP ZV stanovena:

- pro 1.-2. ročník maximálně 22 hodin
- pro 3.-5. ročník maximálně 26 hodin

- 1) Závazná minimální časová dotace je uváděna u jednotlivých vyučovacích předmětů.
- 2) Celková časová dotace 118 hodin týdně je pro 1.-5. ročník závazná.
- 3) V rámci učebního plánu může v 1.-3. ročníku probíhat výuka jednotlivých předmětů bez pevné časové dotace v menších časových celcích než jedna vyučovací hodina; jednotlivé řízené činnosti mohou být kombinovány a propojovány při zachování celkové stanovené denní a týdenní dotace pro vyučovacích předměty a dodržení požadavků na odpočinek.

Poznámky k zařazení vzdělávacích oblastí do učebního plánu (určuje RVP ZV)

Jazyk a jazyková komunikace

Český jazyk a literatura

Vyučovací předmět je zařazen povinně do všech ročníků.

- v 1. ročníku ZŠ má předmět komplexní charakter;
- ve 2.-5. ročníku ZŠ obsahuje složky specifického charakteru
 - čtení a literární výchova
 - jazykové vyučování
 - slohový výcvik
 - psaní;
- ve 2.-5. ročníku ZŠ se psaní vyučuje v týdnu zpravidla v menších časových celcích než je jedna vyučovací hodina.

O časové dotaci jednotlivých složek rozhodne vyučující.

Cizí jazyk

- předmět s časovou dotací 3 hodiny týdně je zařazen povinně od 3. do 5. ročníku. Přednostně musí být žákům nabídnuta výuka anglického jazyka; pokud žák (jeho zákonný zástupce) zvolí jiný cizí jazyk než anglický, musí škola prokazatelně upozornit zákonné zástupce žáka na skutečnost, že ve vzdělávacím systému nemusí být zajištěna návaznost ve vzdělávání zvoleného cizího jazyka při přechodu žáka na jinou základní nebo střední školu.

Matematika a její aplikace

Matematika

- předmět je povinně zařazen do všech ročníků.

Informatika

- učivo je v 1.-3. ročníku realizováno jako součást jiných vyučovacích předmětů;
- ve 4. a 5. ročníku je zařazován jako samostatný vyučovací předmět, časová dotace 1 hodina týdně, je též spojován s obsahem jiných vyučovacích předmětů.

Člověk a jeho svět

Prvouka

- realizuje se v 1.-3. ročníku základního vzdělávání.

Přírodověda

- ve 4. i 5. ročníku byla hodinová dotace stanovena na 2 hodiny týdně. Doporučuje se vést výuku na základě činnostního učení, vycházek a exkurzí do přírody.

Vlastivěda

- ve 4. i 5. ročníku byla hodinová dotace stanovena na 2 hodiny týdně;
- ve výuce vlastivědy se vyučující ve 4. ročníku zabývá vlastivědným učivem;
- učivo 5. ročníku má dějepisný charakter.

Umění a kultura

Hudební výchova

Výtvarná výchova

- realizuje se v samostatných vyučovacích předmětech hudební výchova a výtvarná výchova, které jsou zařazeny ve všech ročnících;
- ve výuce 1.-3. ročníku mají předměty komplexní charakter. Dle uvážení učitele lze vyučovat v blocích s hlavními předměty;
- ve výuce 4.-5. ročníku je časová dotace těchto předmětů stanovena vždy na jednu hodinu týdně. Lze propojovat s ostatními předměty (např. přírodověda, vlastivěda, literární výchova...).

Při výuce v těchto předmětech o náplni hodiny rozhoduje učitel. Podle podmínek školy může dojít ke spojování ročníků v těchto předmětech, při zajištění bezpečnosti žáků a ochrany jejich zdraví.

Člověk a zdraví

Tělesná výchova

- tělesná výchova je zařazena do všech ročníků, její týdenní časová dotace nesmí klesnout pod 2 vyučovací hodiny;
- výchova ke zdraví je realizována zejména v tělesné výchově, prvouce a přírodovědě.

Podle podmínek školy může dojít ke spojení různých ročníků do jedné vyučovací hodiny, při zachování bezpečnosti žáků a ochrany jejich zdraví.

Člověk a svět práce

Pracovní činnosti

- učivo vzdělávací oblasti se realizuje ve všech ročnících jako samostatný předmět pracovní činnosti.

Podle podmínek školy může dojít ke spojování ročníků v těchto předmětech, při zajištění bezpečnosti žáků a ochrany jejich zdraví.

Nepovinné předměty

- od 1. ročníku je zaveden nepovinný předmět – **náboženství**.

Podmínky školy vyžadují spojení přihlášených žáků 1.-5. ročníku do jedné vyučovací hodiny týdně.

4.2. Učební plán

4.2.1. Cílová a obsahová specifikace jednotlivých vyučovacích předmětů

1. období

Vzdělávací program realizuje požadavky na základní vzdělávání prostřednictvím formulovaných vzdělávacích oblastí a vytváří pro školní praxi dílčí celky – **vyučovací předměty**.

Oblast:	Vyučovací předmět:
1. Jazyk a jazyková komunikace	– český jazyk – cizí jazyk
2. Matematika a její aplikace	– matematika
3. Informatika	– v 1.-3. ročníku (není samostatným předmětem)
4. Člověk a jeho svět	– v 1.-3. ročníku – prvouka
5. Umění a kultura	– hudební výchova – výtvarná výchova – dramatická výchova (není samostatným předmětem)
6. Člověk a zdraví	– tělesná výchova – výchova ke zdraví (není samostatným předmětem)
7. Člověk a svět práce	– praktické činnosti

Hlavní cíle 1. období

Cílem prvního období základního vzdělávání je naučit žáky: **základům čtení, psaní, počítání a prvního cizího jazyku**. Vyučování má ve všech předmětech **činnostní charakter**.

Při vytváření dovedností a návyků v 1.-3. ročníku se požaduje, aby žáci chápali účel a smysl každé své činnosti, aby o činnostech hovořili a měli pro ně dostatečný časový prostor. V souladu s charakterem myšlení žáků je těžiště vyučování v **přímém poznávání skutečností kolem nás**.

K výuce v tomto období patří i vyučovací předměty s výchovným zaměřením, tj. **hudební, výtvarná, tělesná výchova a pracovní činnosti**. V programu jsou uplatňovány též:

dramatická výchova, výchova ke zdraví a informační a komunikační technologie, ale netvoří samostatné předměty.

Charakteristické pro toto období je **prolínání učiva** mezi všemi vyučovacími předměty.

4.2.2. Cílová a obsahová specifikace jednotlivých vyučovacích předmětů

2. období

Vzdělávací program realizuje požadavky na základní vzdělávání žáků ve 2. období prostřednictvím vzdělávacích oblastí a pro školní praxi určuje vyučovacích předměty.

Oblast:	Vyučovací předmět:
1. Jazyk a jazyková komunikace	– český jazyk – cizí jazyk
2. Matematika a její aplikace	– matematika
3. Informatika	– informatika (4.-5. ročník)
4. Člověk a jeho svět	– přírodověda – vlastivěda
5. Umění a kultura	– hudební výchova – výtvarná výchova
6. Člověk a zdraví	– tělesná výchova
7. Člověk a svět práce	– praktické činnosti

V jednotlivých vzdělávacích oblastech je splněna minimální časová dotace určená RVP ZV.

Hlavní cíle 2. období

Je nutné dodržovat návaznost na dovednosti a vědomosti získané žáky v 1. vzdělávacím období. Učivo, které je uvedeno pod orientačními očekávanými výstupy, je třeba průběžně upevňovat; ostatní učivo, které bylo s žáky v 1. období probráno, je nutné zopakovat a dostatečně procvičit.

Ve 2. období uplatňujeme ve větší míře aktivní zapojování žáků do výuky, sebekontrolu a sebehodnocení žáků. Žáky vedeme k objevování souvislostí mezi látkou naučenou a látkou aktuálně probíranou. Důraz klademe na propojování učební látky jednotlivých vyučovacích předmětů mezi sebou a na zautomatizování základních vědomostí, a to zejména v matematice a českém jazyce. Žáky učíme nedostatky nejen odhalovat, ale ukazujeme jim, jak lze zjištěné nedostatky postupně odstraňovat. Žákům dáváme prostor k samostatným úvahám a dodáváme důvěru k dosažení dobrých výsledků.

Cílem tohoto období základního vzdělávání je připravit žáky k snadnému přechodu na 2. stupeň.

5. UČEBNÍ OSNOVY

5.1. Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací oblast je v 1.-3. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu český jazyk a ve 3. ročníku prostřednictvím vyučovacího předmětu anglický jazyk.

Vzdělávací oblast je ve 4. a 5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacích předmětů český jazyk a anglický jazyk.

Český jazyk

1. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozumět spisovné řeči mluvené, čtené i psané;
- vyjadřovat srozumitelně, zejména mluvenou řečí, myšlenky, psanou formou se vyjadřovat jen v jednoduchých větách;
- číst správně a s porozuměním texty přiměřené délkou i obsahem;
- znát příklady literárních děl vhodných pro daný věk včetně ilustrací;
- číst s porozuměním jednoduché naučné texty, pokusit se vyjádřit jejich myšlenky;
- vnímat krásu a bohatost mateřského jazyka;
- při výuce českému jazyku je třeba stále pamatovat na to, že se v tomto období vytváří vztah žáků k literatuře a jejich zájem o četbu, tedy že začíná výchova budoucích čtenářů;
- svou schopnost vyjadřovat se umět uplatnit i v prvouce, matematice i dalších vyučovacích předmětech.

Charakteristika výuky:

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- komunikační a slohovou výchovou;
- čtením a literární výchovou;
- psáním;
- jazykovou výchovou.

Komunikace v českém jazyce se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *dramatické výchovy*.

V *komunikační výchově* se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení (mluvená i psaná), mluvit a rozhodovat se na základě vnímaných pokynů a přečteného textu. Žáci se učí výstižně formulovat a sdělovat své myšlenky, prožitky a pocity, učí se rozumět různým typům textů, jež se vztahují k nejrůznějším situacím ve škole i mimo ni.

Komunikační dovednosti žáků jsou vytvářeny nejen ve všech složkách českého jazyka, ale ve všech vyučovacích předmětech. Jednotlivé vyučovací předměty musí poskytovat dostatek prostoru k vyjadřování myšlenek a postřehů žáků k tomu, co se učí a co pozorují. Slovní zásoba je rozšiřována zejména využitím učiva prvouky, četby a vlastních zážitků. V tomto období je kladen důraz zejména na ústní vyjadřování žáků. Samostatná písemná forma vyjadřování je uplatňována od 3. ročníku. Při prvním písemném vyjadřování se požaduje používat krátké jednoduché věty o tom, co žáci prožili, nebo co dobře znají.

Pro rozvoj vyjadřovacích schopností v prvním vzdělávacím období využíváme:

- vyprávění (o obrázku, vlastních zážitcích, přečteném textu, podle obrázkové osnovy);
- rozhovory žáků k určitému tématu;
- formulace otázek a odpovědi k danému tématu;
- možnosti svobodného výběru způsobu vyjádření myšlenek, využívá se mezipředmětových vztahů;
- jednoduchých popisů z písanek, hlavně z prvoučného učiva, k psaní podobných textů;
- možnost zpracovávat „první knihy“ v co nejjednodušší podobě, volně doplněné ilustracemi, výstřižky apod., využíváme i dětských knih a encyklopedií.

Komunikační výchova tedy obsahuje činnosti:

- a) receptivní, tj. čtení a naslouchání;
- b) produktivní (tvořivé činnosti), tj. mluvený a písemný projev žáka.

Při výuce čtení v tomto období se snažíme naučit všechny žáky, i průměrně nadané, číst přiměřeně náročné, umělecké i naučné texty jasně, zřetelně a s porozuměním. Při čtení textů se obohacuje slovní zásoba žáků a rozvíjí se i jejich ústní vyjadřování. Při práci s texty se spojuje výcvik čtení s rozvojem vyjadřování, se vzděláváním v různých oborech i s výchovou žáků. Čtení se využívá v prvouce při poznávání přírody i života lidí a světa. Při prožívání literárních ukázek a čtení prvních knížek poznávají žáci život dětí i dospělých, učí se chápat a hodnotit jejich životní příběhy, činy, charaktery a lidské vztahy. Tím rozšiřují svoji životní zkušenost, obohacují svůj citový život. Dobrá četba zušlechťuje city, ovlivňuje duševní život žáků a povzbuzuje jejich vůli.

Žáci se při vyučování čtení učí esteticky prožívat a chápat přiměřené texty, později je výrazně číst, předčítat, přednášet, vyprávět, někdy i ilustrovat, něco podle popisu vyrobit, jindy text dramatizovat. Při čtení, poslechu a recitaci se zjemňuje smyslové vnímání žáků, např. sluch pro zvukovou stránku jazyka, bystří se pozorování, rozvíjí se představivost a fantazie, cvičí se paměť žáků, rozvíjí se pojmové i obrazné myšlení, ústní vyjadřování.

V literární výchově seznamujeme žáky s literární tvorbou vhodnou pro mladší školní věk včetně ilustrací.

Při výuce psaní v tomto období získají žáci správné psací dovednosti, základy čitelného, přiměřeně hbitého a úhledného rukopisu. Píší slova a texty vhodného a žákům přiměřeného obsahu, který vyjadřuje zkušenosti žáků nebo poznatky získané v jiných vyučovacích předmětech. Písanky připravené pro toto období se zaměřují na psaní s porozuměním.

V jazykové výchově v 1. období základního vzdělávání se žáci učí prostě a jasně vyjadřovat spisovným jazykem, s využitím slovní zásoby odpovídající jejich věku a zároveň poznávají elementární základy mluvnické stavby jazyka a osvojují si základní pravopisné jevy. Dbá se na rozvoj jejich slovní zásoby a postupně se vytváří návyky správné spisovné výslovnosti.

Jazykové vyučování má velký význam pro rozvoj myšlení žáků, neboť se při něm učí jazykové a pravopisné jevy pozorovat, srovnávat, třídít i zobecňovat. Nejprve se seznamují s konkrétními jazykovými jevy, pozorují je, hovoří o nich. Tak dochází k mnoha elementárním zobecňováním a procvičováním poznaných jazykových a pravopisných jevů. Pozornost je věnována výcviku v pravopise lexikálním.

Ústní i písemné vyjadřování se při činnosti výuce rozvíjí pokud možno v souvislosti s poznáváním skutečností, které žáky obklopují. Žáci zpočátku při samostatném vyjadřování reagují na otázky a pokyny učitele, později vytvářejí krátké souvislé projevy na témata blízká jejich zájmům a zkušenostem.

V hodinách českého jazyka tohoto období nejsou ostré hranice mezi učivem mluvnice, slohového výcviku, literární výchovy a psaní. Je potřeba si uvědomovat vzájemnou propojenost a propojenost těchto složek českého jazyka. Je-li k tomu vhodná příležitost, lze složky českého jazyka zpestřit *dramatickou výchovou*.

Dramatická výchova rozvíjí tvořivost žáků a přispívá k obohacení jejich slovní zásoby. S její pomocí učíme žáky volně, beze strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce. Pomocí dramatické výchovy se žáci učí slušnosti, vzájemnému respektování i tvořivému řešení praktických situací. Přitom se učí též cítit s druhými, vzájemně si pomáhat. Uplatňujeme tak snadno ve výuce prvky etické výchovy.

Pomocí dramatické výchovy v 1. období základního vzdělávání:

- rozvíjíme u žáků jejich tvořivost;
- učíme je volně bez strachu, svými slovy vyjadřovat myšlenky a názory nejen v českém jazyce a literatuře, ale i v dalších vyučovacích předmětech;
- rozvíjíme a obohacujeme slovní zásobu žáků;
- učíme žáky tvořivě řešit praktické problémy;
- vedeme žáky k slušnosti a respektování spolužáků, zákonných zástupců i ostatních dospělých v jejich okolí;
- žáci mohou prožívat různé situace, naučit se cítit s druhými a pomáhat si navzájem.

S vyučováním českého jazyka v 1.-3. ročníku jsou bezprostředně spojeny počátky prvoučného vyučování. Zkušenosti žáků získané pozorováním okolní přírody a života lidí se prohlubují čtením uměleckých textů. Myšlení a řeč žáků se přitom rozvíjí v souladu s rozvojem fantazie, citů, vůle a smyslu pro krásu.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Komunikační a slohová výchova

Žák:

- plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti;
- porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti;
- respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru;
- pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost;
- v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči;
- volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích;
- na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev;
- zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním;
- píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev;
- píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení;
- seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh.

Jazyková výchova

Žák:

- rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky;
- porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná;
- porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost;
- rozlišuje slovní druhy v základním tvaru;
- užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves;
- spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojkami a jinými spojovacími výrazy;

- rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky;
- odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování.

Literární výchova

Žák:

- čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku;
- vyjadřuje své pocity z přečteného textu;
- rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění;
- pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností.

Český jazyk

2. období

Co by měl žák umět na začátku 4. ročníku v českém jazyce:

Komunikační a slohová výchova:

- číst plynule, s porozuměním, nahlas i potichu přiměřeně náročné texty;
- rozumět přiměřeně krátkému čtenému sdělení a umět ho reprodukovat;
- respektovat základní komunikační pravidla v rozhovoru;
- dbát na pečlivou výslovnost, opravovat svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost;
- tvořit krátký mluvený projev na základě vlastních zážitků;
- psát správné tvary písmen a číslic, umět kontrolovat vlastní jednoduchý písemný projev;
- psát věcně i formálně správně jednoduchá sdělení;
- umět seřadit dle dějové posloupnosti ilustrace a vyprávět podle nich jednoduchý příběh;
- stručně popsat jednoduchý děj nebo předmět, krátce vyprávět vlastní zážitek.

Jazyková výchova:

- porovnávat významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledávat v textu slova příbuzná;
- rozlišovat slovní druhy v základním tvaru;
- užívat v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves;
- spojovat věty vhodnými spojkami do jednoduchých souvětí;
- rozlišovat druhy vět podle postoje mluvčího (oznamovací, tázací, rozkazovací, přací), psát správně znaménka za větami, k vytvoření vět volit vhodné jazykové i zvukové prostředky;
- osvojit si pravopis
 - slov s tvrdými a měkkými slabikami
 - slov se slabikami dě, tě, ně, bě, pě, vě, mě
 - slov se souhláskami uprostřed a na konci (znělé, neznělé)
 - předložkových výrazů
 - i, í/y, ý po obojetných souhláskách uvnitř slov – pravopis vyjmenovaných slov (jen nejběžnější slova příbuzná);
- rozlišovat věty v psaném projevu, psát velké písmeno na začátku věty, větu ukončit;
- v typických případech psát velká písmena u vlastních jmen osob, zvířat a místních názvů.

Literární výchova:

- přednášet z paměti ve vhodném frázování a tempu básně i část jednoduchého prozaického textu;
- rozlišovat vyjadřování v próze a ve verších, odlišovat pohádku od ostatních vyprávění;
- dokázat z jednoduchých textů vybrat informaci, kterou považuje za důležitou, říct ji ostatním;
- pracovat tvořivě s literárním textem, podle svých schopností jednoduše reprodukovat krátký přečtený text, popřípadě ho doplnit vhodnou ilustrací.

Výchovně vzdělávací cíle:

- naučit se správně, plynule, hbitě a výrazně číst;
- rozumět přiměřeně dlouhému a srozumitelnému textu čtenému nahlas i potichu;
- postupně rozšiřovat slovní zásobu;
- správně se vyjadřovat spisovným jazykem v řeči i v psaném projevu;
- osvojit si základy pravopisu určeného pro toto období;
- ve výuce podporovat samostatnost žáků, vést je k uvažování, nechávat probírané jevy pozorovat, třídit, srovnávat, zdůvodňovat a užívat v různých obměnách;
- dát žákům časový prostor pro uplatnění jejich zájmů, dosavadních vědomostí a zkušeností, podporovat tvořivou práci žáků;
- vést žáky k používání různých přehledů, grafických znázornění, náčrtových schémat, které jim pomůže abstraktní učivo zkonkretizovat, zjednodušit, usnadnit jeho pochopení;
- postupně vytvářet návyk vlastní kontroly ukončené práce, uvažovat nad chybami;
- průběžně klást důraz na komunikaci mezi žáky, využívání probíraných jevů v jednoduchých mluvních cvičeních;
- soustavnými i příležitostnými cviky vypěstovat jazykový cit žáka, tak aby se dovedl vyjádřit prostě, stručně a jasně slovem i písmem;
- dbát, aby se ve školních projevech žáků nevyskytovala hrubá a hanlivá slova, ani slova z dětské hantýrky, nahrazovat je tvary správnými;
- vést je k zájmu o četbu naučnou i o četbu, která by byla blízká jejich citovým prožitkům, dále jim ukázat, jak zaznamenávat, co přečetli i dojmy z četby;
- dbát na mezipředmětové vztahy;
- u naučných textů, které by měly být vždy přiměřené věku žáků, učit žáky vyjádřit hlavní myšlenku nebo poznatek.

Charakteristika výuky českého jazyka ve 2. období

Cíle výuky českého jazyka jsou naplňovány:

- komunikační a slohovou výchovou;
- jazykovou výchovou;
- literární výchovou.

Komunikačním a slohovým dovednostem je v tomto vzdělávacím období vyučováno tak, aby byl podporován a podněcován duševní rozvoj žáků a zároveň byla rozvíjena jejich individualita. V předmětu český jazyk se komunikační a slohové dovednosti realizují při čtení, naslouchání, mluveném a písemném projevu žáků. Na plnění tohoto úkolu se ve 4. a 5. ročníku podílí i výuka v rámci ostatních předmětů. Tím, že v průběhu 2. vzdělávacího období soustavně dbáme na to, aby žáci četli správně a s porozuměním, jim otevíráme cestu k jejich budoucímu vzdělávání.

V 2. období základního vzdělávání je naším úkolem zautomatizovat základní pravopisné jevy určené pro 1. vzdělávací období, proto zde věnujeme **jazykové výchově** značnou pozornost.

Chceme-li při výuce českého jazyka dosáhnout dobrých výsledků, je třeba stále dbát o to, aby všichni žáci porozuměli významu slov. K tomu využíváme vjemy sluchové, zrakové i motorické. Při výuce českého jazyka dostávají žáci stále příležitost k aktivní činnosti, což má neocenitelný význam jak pro jazykové vyučování tak pro výuku naukových předmětů. K uspokojivým výsledkům vede jedině vyučování, které je pro žáky srozumitelné a pochopitelné.

Máme-li rozvíjet slovní zásobu žáků, chceme-li je dobře naučit pravopis a ostatní učivo jazykové výchovy, zařazujeme do výuky pravidelná pravopisná a mluvní cvičení. Soustavně prováděné a promyšlené sestavy těchto cvičení vedou k zautomatizování mluvnických a pravopisných jevů. Dbáme na to, aby cvičení měla praktický ráz a žáci byli při cvičeních aktivní. Žákům stále umožňujeme, aby o učivu přemýšleli a předložené jevy používali v řeči i písmu. Při vyučování pravopisu pravopisné jevy vždy odůvodňujeme. Žáky vedeme k praktickému používání mluvnických jevů. Podněcujeme je, aby svá pozorování, zkušenosti a poznatky při výuce sami vyjadřovali a věty s mluvnickými jevy obměňovali. Tato mluvní cvičení zařazujeme do výuky krátce ale často. Při užívání jednotlivých pravopisných a mluvnických jevů ve spojeních si žáci tyto jevy osvojí lépe než z teoretických výkladů a pouček. Gramatika i pravopisná pravidla vyplývají z praktického využití přirozeně a nenásilně a žáci si je osvojují snadněji a trvaleji.

Jazykové dovednosti žáků se ve vyučování českého jazyka realizují v těchto složkách: zvuková stránka jazyka, slovní zásoba a tvoření slov, tvarosloví, skladba a pravopis.

Literární výchově se věnuje pozornost při čtení uměleckých textů, při čtení článků přírodovědného, zeměpisného i dějepisného obsahu, a to jak z čítanek tak i z jiných učebnic nebo vhodných vybraných knih. Při literární výchově se soustavně rozvíjí ústní a písemné vyjadřování žáků, vytváří se a upevňují návyky žáků vyjadřovat myšlenky logicky, souvisle a mluvnicky správně.

Ve 4. a 5. ročníku se ve výuce Čj. začíná více využívat tichého čtení a žáci jsou vedeni k samostatné práci s textem. Učitel dbá na to, aby i tiché čtení žáků bylo uvědomělé, a proto při něm dává žákům takové úkoly, které mu umožní zjistit, zda žáci potichu přečtený text pochopili. Text určený k tichému čtení nemá být zpočátku dlouhý. Otázky k obsahu si mohou zadávat sami žáci, může se ptát i učitel. Je možné využít otázek připravených v čítančích. Žáci mohou také vyprávět o tom, co četli, nebo si nakreslit k textu obrázek.

Součástí literární výchovy v tomto období je též pokračování ncviku hlasitého čtení. Žáci se přitom učí správně členit čtené věty nejen podle interpunkce, ale i logickými pauzami a také klást správný větný přízvuk.

Práce v hodinách čtení přispívá k rozvoji poznávacích schopností žáků, rozvíjí jejich smyslové vnímání, myšlení, řeč, fantazii a paměť.

Používané čítančy (zj. Nová škola Brno) jsou pro toto období připraveny i s úkoly pro tvořivou práci žáků. Je v nich dostatečné množství ukázek, které žáky zaujmou svým obsahem a které je, v návaznosti na čítančy pro 1. období, seznámí s dílem známých českých a evropských spisovatelů. V čítančích pro 4. a 5. r. se vyskytují i texty přírodovědné a historické, které jsou svým jazykem a obsahem přiměřené věku žáků. Učivo přírodovědy a vlastivědy žákům přiblíží a pomohou pochopit.

Novým úkolem, který literární výchova, společně s naukovými předměty, v tomto období plní, je určení hlavních myšlenek textu, jejich sestavení do krátké osnovy a souvislé vyprávění základního obsahu článku podle této osnovy – žáci se učí učit z učebnic. Dobře nám k tomu slouží krátké naučné texty s přírodovědným a vlastivědným obsahem.

Čtvrtý ročník je důležitým rozhraním mezi obdobími, kdy se vyučování pravopisu a mluvnici věnovalo jevům spíše rázu pamětného a obdobími, kdy se dostává do popředí mluvnický sys-

tém. Vyučování v tomto období klade větší nároky na myšlení žáků. Učivo mluvnické a pravopisné se jednak rozšiřuje a doplňuje, jednak se začíná s probíráním nových mluvnických jevů.

Novou látkou mluvnice ve 4. ročníku je skloňování podstatných jmen všech rodů podle vzorů a pádů. Cvičení v určování pádů je třeba věnovat dostatečnou pozornost, provádět je soustavně v různých obměnách a využívat při tom činnostních forem výuky. Skloňování podstatných jmen je užitečné procvičovat ve větách. Žáky vedeme k tomu, aby tvořili věty o přírodě, třídě, o své činnosti, o vycházce aj. Cvičíme nejen tvoření správných tvarů podstatných jmen, ale rozvíjíme i vyjadřování a myšlení. Pozornost věnujeme procvičování pravopisu *i/y* v koncovkách podstatných jmen.

Učební látka o podstatných jménech je důležitým učivem 4. ročníku, kterému je třeba věnovat dostatečnou pozornost při probírání i procvičování. Žáci při něm musí být neustále podněcováni k přemýšlení. Správné pochopení tohoto učiva žáky je předpokladem pro úspěšné zvládnutí českého jazyka v následujících ročnících.

V 5. ročníku dáváme prostor k individuálnímu procvičování čtení podle úrovně jednotlivých žáků. U dobrých čtenářů výuku čtení směřujeme k tomu, aby této dovednosti začali postupně využívat ke čtení naučných textů s porozuměním a připravovali se tím na samostatné učení.

Mimočítankovou četbu si určuje učitel podle úrovně třídy a zájmu žáků, se zřetelem k textům v čítance pro 5. ročník i v čítankách pro ročníky předcházející.

V připravených čítankách se žáci opakovaně setkávali s ukázkami prací některých autorů, blíže tak poznávali jejich dílo a byli tak motivováni k přečtení některé z dalších knih těchto autorů.

V čítankách pro 4. a 5. ročník jsou zařazeny i malé medailónky autorů: Boženy Němcové, Josefa Lady, Karla Jaromíra Erbena, Mikoláše Alše, Jaroslava Seiferta, Karla Čapka, Jana Nerudy, Jaroslava Foglara, Jaroslava Haška, Jiřího Voskovce a Jana Wericha, Adolfa Borna, Marka Twaina, Astrid Lindgrenové aj.

Vzhledem k tomu, že 5. ročníkem končí 2. období základního vzdělávání žáků, je třeba mít na zřeteli, že žáci v tomto věku potřebují umět jak dobře číst tak mít zautomatizované některé pravopisné jevy. Bezesporně sem patří nejen mluvnické učivo prvního období, ale také pravopis vyjmenovaných slov, pravopis *i, i/y, ý* v koncovkách podstatných jmen a shody přísudku s holým podmětem.

Slovní druhy se učí žáci určovat od 2. ročníku. Není smyslem tohoto učiva předkládat žákům obtížné úkoly. Pro postupné, snadné a dobré zvládnutí slovních druhů je pro žáky připraven pracovní sešit *Slovní druhy*. Žáci s ním začínají pracovat již ve 3. ročníku. Výborně se dá použít i ve 4. a 5. ročníku. V sešitě jsou uvedeny jasné a srozumitelné příklady jednotlivých slovních druhů. Při činnostním způsobu učení pomůže pracovní sešit zvládnout základy rozlišování slovních druhů všem žákům.

Očekávané výstupy na konci 2. období v Čj.

Komunikační a slohová výchova

Žák:

- čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas;
- rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává;
- posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení;
- reprodukuje obsah přiměřeně složitého sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta;
- vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku;
- rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě;
- volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru;
- rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně jí užívá podle komunikační situace;

- píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry;
- sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržáním časové posloupnosti.

Jazyková výchova

Žák:

- porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová;
- rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku;
- určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu;
- rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary;
- vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné skladební dvojici označuje základ věty;
- odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí;
- užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje;
- píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách;
- zvládá základní příklady syntaktického pravopisu.

Literární výchova

Žák:

- vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je;
- volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma;
- rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů;
- při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy.

U žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka je zpočátku důležité zařadit žáka do příslušného ročníku, zjistit úroveň jeho znalostí a na tomto základě mu sestavit odpovídající rozvrh hodin.

Škola se při vzdělávání žáků cizinců zaměří na výuku českého jazyka – především na konverzaci, psaní latinkou - postačí tiskací tvary (žáci, kteří nepíší latinkou). Podle schopností a úrovně znalostí žáka v této oblasti dojde k rozhodnutí, ze kterých předmětů bude žák uvolněn nebo nikoliv. Za doklad o změně vzdělávacího obsahu je možné považovat vytištěný upravený rozvrh hodin žáka cizince nebo zápis z jednání pedagogické rady o této úpravě. Při vzdělávání cizince, ředitel školy může nahradit vzdělávací obsah ŠVP jiným vhodným vzdělávacím obsahem. Vhodný vzdělávací obsah nemusí být v souladu s rámcovým vzdělávacím programem.

Bez uvolnění z jednotlivých předmětů – např.:

- výuka českého jazyka – zavedení konverzačních hodin – podle možností 1 h. denně
- výuka matematiky – bez větších úprav (podle znalostí žáka upraví vyučující)
- výuka anglického jazyka – (podle znalostí žáka upraví vyučující)
- výuka prvouky – (podle znalostí žáka upraví vyučující)
- výuka vlastivědy – (podle znalostí žáka upraví vyučující)
- výuka přírodovědy – (podle znalostí žáka upraví vyučující)
- výuka informatiky od 4. ročníku (podle znalostí žáka upraví vyučující)
- výuka výchov (Vv, Tv, Pč, Hv) – beze změn

Anglický jazyk

1. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk, učit se vnímat a napodobovat melodii a rytmus anglického jazyka;
- poznávat a prakticky používat základní pravidla výslovnosti;
- činností formou naučit žáky základní slovní zásobu z jim blízkých oblastí (činnosti s obrázky nebo předměty);
- naučit žáky jednoduchá základní pravidla gramatiky a základní zdvořilostní fráze;
- základní fráze a obraty procvičovat s pomocí CD a manuálních činností zahrnutých v pracovním sešitě;
- s pomocí obrázků nebo předmětů vytvářet a obměňovat první krátké rozhovory;
- rozumět jednoduchým pokynům v anglickém jazyce a reagovat na ně;
- vést žáky k získání schopnosti číst s porozuměním přiměřené jednoduché texty v anglickém jazyce;
- získávat první poznatky o zemích, kde se mluví anglicky;
- postupně začít chápat význam znalosti angličtiny pro život;
- aktivní účastí žáka na výuce anglického jazyka ho vést ke schopnosti jednoduše komunikovat s využitím prvních poznatých slov a frází.

Při vyučování anglickému jazyku ve 3. ročníku vyučujeme:

- a) komunikační dovednosti (schopnost domluvit se v angličtině);
- b) slovní zásobu, čtení a porozumění řeči psané; porozumění řeči mluvené;
- c) mluvnici a pravopis;
- d) dramatickou výchovu;
- e) základní poznatky o anglicky mluvících zemích.

Charakteristika výuky:

Výuka anglického jazyka v 1. období tvoří úvod do cizojazyčného vzdělávání žáků. Proto je v tomto období nejdůležitější probuzení zájmu o výuku angličtiny a vytváření pozitivního vztahu k učení cizímu jazyku. Abychom toho dosáhli, musí být vyučovací hodiny angličtiny v průběhu celého roku prostoupeny zajímavostmi a pro žáky poutavými činnostmi, hrami a písničkami. Při výuce je třeba pracovat s vhodnými učebnicemi a pomůckami zpracovanými přiměřeně k věku dítěte. Využíváme zvukových nahrávek, anglických písniček a říkanek, některé učíme zpaměti.

V tomto období se snažíme, aby žák porozuměl vyslechnutému sdělení, uměl ho opakovat, aby uměl použít naučená slova v jednoduchém spojení, aby dovedl základní slova a jednoduché věty přečíst a slova i zapsat, popřípadě k nim nakreslit obrázek.

Výuka jazyka vychází z jeho praktického použití. Výklad pravidel gramatiky je omezen na nezbytně nutné minimum potřebné k tvorbě jednoduchých vět. Slovní zásoba je volena především z okruhu zájmů žáků tohoto věku. Slova jsou vázána do vzájemných souvislostí. Upevňování, procvičování a využití slovní zásoby v jednoduchých větách spojujeme vždy s činnostmi s konkrétním předmětem, obrázkem – s tzv. názorem, a to v každé hodině. To je základem k tomu, aby se anglickému jazyku učil každý žák s chutí a věřil, že bude mít úspěch.

V 1. pololetí poskytneme žákům nezbytný úvod do jazyka:

- seznamujeme je s anglickými hláskami na základě názvů barev, hraček a čísel;
- nacvičujeme správnou výslovnost a čtení celých vět na krátkých příbězích;
- učíme mluvit ve vzorových větách, jejichž smysl je dán dramatizací, činností s předměty nebo s obrázky;
- naučíme rozumět jednoduchým větám a pokynům ve třídě;
- radost z uměleckého prožitku s použitím anglického jazyka poskytneme nácvikem velmi jednoduchých básniček a říkadel (žáci je mohou obměňovat s využitím osvojené slovní zásoby).

V 2. pololetí se výuka zaměří na „technické“ vědomosti nutné pro správné použití základů jazyka:

- postupně nacvičujeme čtení fonetického přepisu angličtiny;
- postupně probíráme a opakujeme tvary jednotného a množného čísla podstatných jmen, zájmena osobní – podměty, shodu podmětu s přísudkem, závazný slovosled anglické věty.

Výuka gramatiky probíhá současně s vytvářením jednoduchých vět, kde se potřebné výrazy a spoje procvičují. Žáci se naučí větám rozumět, číst je a opakovat. Protože jim rozumějí a znají některá slovíčka, mohou je obměňovat. Ptají se jeden druhého, odpovídají na spolužákovy otázky. Tímto způsobem probíhá výuka gramatiky s pomocí činností v průběhu celého roku, jak je uvedeno už v bodě B.

Praktické dovednosti:

- žák pozdraví při setkání a loučení;
- požádá o něco a poděkuje, umí specifikovat určitý počet;
- jednoduše objedná nejběžnější jídlo a pití v restauraci;
- naváže konverzaci s novým kamarádem – cizincem, představí se a zeptá se na jméno, zeptá se na věk a řekne svůj, řekne, co má a co nemá rád;
- čte s porozuměním jednoduchý text;
- rozumí jednoduchému pokynu a dovede ho splnit;
- získá jazykovou zručnost pro schopnost obměny jednoduché informace;
- slovní zásoba se pohybuje v rozsahu 70 slov, z nichž 20 % tvoří základní kameny anglické gramatiky;
- z paměti reprodukuje několik básniček, říkanek a písniček v angličtině.

Získají skutečný základ pro další studium anglického jazyka v těchto oblastech:

- a) oblast **fonetiky**: rozlišují anglické hlásky od českých a umí je vyslovit;
- b) oblast **slovní zásoby**: barvy, čísla, běžné hračky a zvířata, osoby, příbuzenské vztahy, jídlo, pojmy: ten, nějaký, malý, velký, starý, ano, ne, Mr., Mrs.;
- c) oblast **mluvnice**: člen určitý a neurčitý, jednotné a množné číslo podstatných jmen, užívání sloves v přítomném čase prostém, slovesa mít, mít rád, být, užívání sloves v přítomném čase průběhovém (kladné věty), zájmena osobní – podměty a jejich použití ve větě, některá zájmena přivlastňovací, předložkové vazby s „on, in, under“.

Očekávané výstupy – 1. období

Žák:

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal;
- přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení;
- píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy;
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu;
- rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu;
- přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení;
- píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy.

Anglický jazyk

2. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- upevnit vědomosti získané ve 3. ročníku, což jsou základy anglického jazyka;
- rozvinout tyto vědomosti a využít je pro požadavky Společného evropského referenčního rámce, jazyková úroveň A1;
- pestrou výukou naučit žáky potřebnou slovní zásobu i mluvnické dovednosti pro dosažení jazykové úrovně A1 podle evropského standardu;
- motivovat žáky k zájmu o anglický jazyk poslechem audio CD, na kterém mluví stejného věku, stejně jako poslechem písní připraveným speciálně na tomto audio CD pro 4. ročník;
- základní idiomy a konverzační dovednosti procvičovat s pomocí audio CD, které je součástí pracovního sešitu a manuálních činností, pro které má učitel k dispozici didaktické hry;
- nacvičovat porozumění jednoduchým otázkám v anglickém jazyce a reakci na ně;
- vést žáka ke schopnosti představit se ústně i písemně v anglickém jazyce a jednoduše vysvětlit kdo je, kde žije, co má rád, v jaké žije rodině;
- aktivní účasti v nácviku mluvení, porozumění, čtení a psaní vytvořit u žáků sebevědomí, že se dokáží uplatnit i v cizině;
- žák získá základní schopnost domluvit se v anglickém jazyce podle požadavků společných pro všechny země Evropské Unie na jazykové úrovni A1.

Dále:

- čte s pomocí slovníku jednoduchý text;
- umí vyhledat informace v jednoduchém textu;
- napíše jednoduchý dopis nebo pozdrav, vyplní formulář v angličtině;
- žák je připraven pro pokračování ve výuce anglického jazyka pro úroveň A2 a případně pro studium dalšího cizího jazyka.

Při vyučování anglickému jazyku ve 2. období:

- a) vyučujeme komunikační dovednosti na základním stupni evropského standardu pro úroveň A1;
- b) pro tuto úroveň se zaměřujeme především na nácvik rozhovorů;

- c) dbáme na čtení jednoduchých textů s porozuměním. Žáky vedeme k tomu, aby postupně dokázali o textu hovořit, tvořit jednoduché otázky podle textu, odpovídat si navzájem, jednoduše text reprodukovat. Pokud je to možné, věty z textu obměňovat, využívat osvojenou slovní zásobu;
- d) do každé vyučovací hodiny zařazujeme činnosti s připravenými pomůckami;
- e) pomocí didaktických her procvičujeme se žáky nejen slovní zásobu, ale i mluvnicí, která začíná být od 4. třídy pro většinu žáků náročná (tvorba otázky a záporu v angličtině, složené časy sloves, zájmena);
- f) v oblasti psaní se soustředíme na dovednosti požadované evropským standardem: napsat jednoduchý pozdrav, přání k svátkům, vyplnit jednoduchý formulář, napsat o sobě krátký dopis.

Charakteristika výuky:

Výuka anglického jazyka ve 2. období má mít činnostní charakter. Dovede žáky ke schopnosti komunikovat v angličtině na úrovni A1, která je základní, podle společného evropského referenčního rámce. Tento Společný evropský referenční rámec byl vytvořen pro všechny členy Evropské unie s cílem zaručit, aby nastupující generace měla společný jazyk a mohla se tak lépe uplatnit na trhu práce, kde budou stále více a více převládat nadnárodní zaměstnavatelé.

Chceme-li dosáhnout toho, aby žáci v průběhu 2. vzdělávacího období získali dobrý základ pro další výuku anglického jazyka, je třeba pro výuku Aj. používat vhodné učební materiály, které z těchto požadavků vycházejí a řídí se schopnostmi žáků této věkové kategorie. Učebnice, pracovní sešity a pomůcky používané ve výuce anglického jazyka umožňují žákům tyto požadavky snadno zvládnout pomocí přiměřeného množství učiva, prostřednictvím písniček, zajímavých didaktických her, příběhů vhodných k dramatizaci. Zařazujeme také odkazy na webové stránky, které vtáhnou dítě do cizojazyčné reality a motivují ho k práci s cizím jazykem.

V učivu postupujeme od znalostí získaných v 1. období k dospělejším tématům. Opakované procvičování látky mohou vést žáci, kteří probíranou látku rychle zvládnou např. žáci jazykově nadaní. Jazykovým nadáním rozumíme schopnost zapamatovat si nové cizí slovo ve všech jeho podobách: zvukové, písemné, ve spojení s jinými slovy ve větách, a schopnost okamžitě rozlišit jeho mluvenou podobu. Toto „nadání“ je přímo úměrné procvičování pomocí audio CD a činností.

Praktické dovednosti:

Pro rozhovor v angličtině:

- pozdravit dospělého i kamaráda v různou denní dobu a rozloučit se;
- zeptat se, jak se někomu daří, a na tuto otázku odpovědět;
- požádat o něco a poděkovat za to;
- představit sebe, členy své rodiny a svého kamaráda nebo kamarádku;
- zeptat se, jak se nový kamarád jmenuje a kde bydlí, na podobné otázky odpovědět;
- domluvit se v obchodě s tím, že si pomáháme ukazováním;
- jednoduše si povídat o své rodině a o tom, co máme rádi;
- připravit si s kamarádem krátký rozhovor nebo scénku;
- používat čísla a říct, kolik je hodin;
- požádat o zboží v obchodě;
- ptát se na to, kde lidé žijí, koho znají a co mají;
- mluvit jednoduchými větami o svém domově, rodině, kamarádech.

Při poslechu angličtiny:

- rozumět jednoduchým pokynům při vyučování;
- rozumět číslům;
- rozumět nahrávkám na CD k učebnici, na kterém mluví stejného věku;
- rozumět názvům nejdůležitějších věcí kolem nás;
- rozumět jednoduchým otázkám;
- rozumět jednoduchým větám o sobě a své rodině.

Čtení:

- číst nahlas plynule a foneticky správně jednoduché texty;
- v jednoduchém vyprávění poznat známá slova a věty;
- pochopit, o čem je jednoduchý příběh s obrázky;
- pochopit, o čem jsou krátké články;
- najít základní informace, například kde a v kolik hodin;
- rozumět krátkým zprávám na pohlednicích, SMS.

Psaní:

- vyplnit ve formuláři jméno, bydliště a věk;
- napsat jednoduché blahopřání k narozeninám, k vánocům, pozdrav;
- napsat jednoduchými větami, kde bydlím a kdo jsem.

Očekávané výstupy – na konci 2. období

Poslech s porozuměním

Žák:

- rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností;
- rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu;
- rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu.

Mluvení

Žák:

- se zapojí do jednoduchých rozhovorů;
- sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat;
- odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá.

Čtení s porozuměním

Žák:

- vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům;
- rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu.

Produktivní řečové dovednosti

Žák:

- rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu.

Psaní

Žák:

- napíše krátký text; s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života;
- vyplní osobní údaje do formuláře.

5.2. Vzdělávací oblast: Matematika a její aplikace

Vzdělávací oblast je v 1.-5. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

Matematika

1. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- osvojování základních matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka;
- důraz na porozumění základním pojmům matematiky a jejich vzájemným vztahům;
- rozvíjení zkušeností s matematickým modelováním pomocí činností, kterými se žáci učí poznávat a nalézat situace, které dokážou matematicky popsat;
- využívání zkušeností žáků z domova i ze života kolem nich;
- prostor pro aktivní projev žáka – vymýšlení úloh žáky, využití jejich zájmů, komunikace mezi žáky, efektivní využívání osvojených poznatků;
- grafické projevy žáka – od kresleného obrázkového názoru k náčrtům;
- postupné osvojování prvních matematických pojmů, početních výkonů, postupů, základů jazyka matematiky a způsobů jejich užití.

Charakteristika výuky:

Matematické vzdělávání v tomto období pomáhá žákům vnímat význam matematiky v životě. Žáci se učí vyjadřovat pomocí čísel. Matematika rozvíjí pozornost, vytrvalost, schopnost rozlišovat, objevovat, vytvářet různé situace. Žáci se učí svoji práci kontrolovat, srovnávat, učí se sebedůvěře, slovně i písemně vyjadřují výsledky svého pozorování. S vyjadřovacími schopnostmi se rozvíjí jejich schopnost uvažovat.

Vzdělávací oblast matematika je tvořena **čtyřmi tematickými okruhy**:

a) Číslo a proměnná:

V tomto tematickém okruhu si žáci postupně osvojují aritmetické operace (porovnávání, zaokrouhlování, sčítání, odčítání, násobení, dělení). Přitom se dbá na tři složky:

- dovednost (provádění početních operací);

- algoritmické porozumění (proč je práce prováděna předloženým postupem, důraz na činnostní provedení a pozorování žáků, hovor o pozorovaném);
- významové porozumění (umět operaci propojit na reálné situace – nejlépe za pomoci individuálních činností, matematizace reálných situací).

b) Závislosti a vztahy:

Žáci si v tomto tematickém okruhu na základě pozorování uvědomují změny a závislosti známých jevů. Porovnávají velikosti věcí a čísel. Pomocí svých činností postupně pochopí, že změnou může být zvětšení, zmenšení, růst, pokles. Na poznání a pochopení závislostí navazuje v dalších obdobích práce s tabulkami, diagramy a grafy.

c) Geometrie v rovině a v prostoru:

Žáci se v tomto tematickém okruhu učí objevovat, rozlišovat a určovat základní geometrické rovinné a prostorové útvary. Geometricky modelují reálné situace, hledají geometrické útvary ve svém okolí a pojmenovávají je. Učí se měřit délku, poznávají základní jednotku délky. Učí se základy grafického projevu v geometrii.

d) Slovní úlohy:

Jejich řešení je do značné míry nezávislé na znalostech a dovednostech školské matematiky. Při nich je třeba uplatňovat uvažování žáků, které později přechází v logické myšlení. Učí se řešit jednodušší úlohy z reálného světa, analyzovat reálné situace, pochopit problém, utřídit údaje, pomocí konkrétního názoru situaci modelovat, následně řešit a formulovat odpověď.

Matematika svým charakterem vyžaduje **činnostní pojetí**.

Do první třídy přicházejí s nestálou a rozptýlenou pozorností, mnozí neumějí naslouchat. Hodiny matematiky dávají prostor k tomu, aby se žáci učili pozorně naslouchat slovům učitele. Pojmy čísel první desítky a početní výkony s nimi prováděné se vyvozují pomocí žákovských pomůcek, a to hlavně konkrétních věcí a dále pomocí zástupného názoru a obrázků. Vždy ve spojení s manipulací každého žáka s uvedenými pomůckami. Tyto činnosti pomáhají lehce podchytit pozornost žáků. To také napomáhá tomu, že lze brzy individuálně pracovat s celým žákovským kolektivem, docílit pozornosti všech žáků. Pomůcky v ruce žáků a činnosti s nimi umožňují učitelům okamžitou zpětnou vazbu a možnost reagovat na úroveň zvládnutí učiva žáky.

Výchova pozornosti a sebedůvěry je úzce spjata s výchovou smyslu pro zodpovědnost, nyní za vlastní práci ve škole a za její výsledky, později pak za práci prováděnou v zaměstnání. Smysl pro odpovědnost za vlastní práci je úspěšně vytvářen, je-li žák brzy veden k samokontrolě. Velký význam v matematice má aktivita žáků. Různorodé formy učení dávají dostatek možností k jejímu neustálému podněcování.

Ani jeden matematický pojem nemůže být utvrzen během jedné vyučovací hodiny. Je nutné v řadě po sobě následujících vyučovacích hodin nechat daný pojem postupně pochopit a přijmout všemi žáky, poznané učivo krátce v každé hodině procvičovat a nechat ho obohacovat novými žákovskými nápady a zjištěními. Každá vyučovací hodina, která je zařazena do určitého systému činností, svým dílem přispívá k vytvoření a upevnění vykládaného pojmu. Každá vyučovací hodina také individuálně přibližuje žákovi určité nové vědomosti. Proto musí každý žák dostat dostatečný prostor k pochopení učiva a k dovednosti o něm hovořit. Nové učivo vyplývá z předcházejícího a zároveň je základem a oporou pro učivo následující. Za tohoto předpokladu se často stává, že žáci nové učivo objeví sami a často jim ani nepřipadá nové. K tomu učitel žákům dopomáhá určitým upozorněním, otázkou nebo doporučením, co pozorovat. Žákům je třeba dát dostatečný prostor na objevení poznávaného jevu i na jeho zvládnutí a procvičení.

K osvojení si nového učiva a ke zkonkrétnění vytvářených pojmů vedeme žáky především prostřednictvím individuálních činností se zvolenými konkrétními pomůckami. Velkou mírou přitom napomáháme rozvoji správného uvažování žáků.

Při řešení slovních úloh je žák jejich tvůrcem, vynálezcem i řešitelem. Úsilí, které při tom žáci vynakládají, působí příznivě na jejich rozumový vývoj. Rozvíjena je přitom i samostatnost žáka a jeho tvořivost.

Podmínky pro dosažení dovednosti žáka správně řešit slovní úlohy jsou:

- provádění různých praktických činností, které znázorňují určitou úlohu;
- pokus o samostatné vyhledávání cesty řešení žákem a o vyjádření odpovědi náležející k dané úloze;
- samostatné vymýšlení a formulování úloh podobných úlohám právě řešeným;
- vymýšlení úloh příbuzných (s blízkým praktickým obsahem) žáky a předkládání obdobných úloh k řešení učitelem;
- řešení obtížnějších úloh až po dokonalém zvládnutí úloh jednoduchých.

Při řešení slovních úloh se ukazuje, že někteří žáci teprve po řešení úloh ze života tak, jak ho znají, začínají chápat smysl, cíl a význam řešení slovních úloh.

Dosažení dobrých výsledků v hodinách matematiky vyžaduje:

- naučit žáky pozorně vnímat, co říká a dělá učitel a co odpovídají spolužáci;
- učit žáky soustředit se na své činnosti, hovořit o nich, reagovat na upozornění učitele, vnímat práci a vyjadřování spolužáků;
- pravidelným zařazováním činností do výuky dosáhnout při nich zručnosti žáků;
- používat osvědčených metod k dosažení aktivity žáků a jejich spoluúčasti při učení;
- individuální účast každého na řešení a pozorování předloženého problému;
- poskytnout každému žákovi dostatečný prostor k tomu, aby měl možnost vniknout do podstaty problému, o kterém se hovoří ve vyučování – porozumět učební látce;
- pestré změny forem práce v průběhu roku, rozmanitost používaných pomůcek a tím dosažení zajímavosti výuky;
- každodenní činnosti žáků a každodenní zpětnou vazbu mezi učitelem a žáky, to pak pomáhá učiteli vnímat a rozvíjet osobnost každého z nich;
- vyučování matematice má mít nejen vzdělávací, ale i výchovný charakter;
- do vyučování často zařazovat úlohy, v nichž se odráží život obklopující dítě, to co dítě vidí, v čem má přímou účast, to potom snadno zařazuje do svých početních úvah a myšlenek;
- časté sestavování úloh ze života samotnými žáky, neboť tvorba úloh, otázek a odpovědí napomáhá dobrému zvládnutí učiva, obměny slovních úloh;
- propojování výuky matematiky s ostatními předměty, zvláště s prvoukou.

V prvním období základního vzdělávání při probírání matematického učiva:

- seznámíme žáky s prvním pojetím daného problému a motivujeme je;
- užitím názorných pomůcek a konkretizací vedeme žáky postupně k pochopení problému, který je dán novou učební látkou;
- provádíme třídění a srovnávání naučených vědomostí s vědomostmi již osvojenými;
- provádíme cvičení s praktickým užitím získaných vědomostí;
- necháváme žáky samostatně vymýšlet slovní úlohy, které vycházejí z jejich zkušeností;
- provádíme cvičení k zautomatizování určité početní operace;

- necháváme žáky při praktických činnostech objevovat potřebu nového početního výkonu;
- látku pro počítání z paměti volíme tak, aby přispívala k dosažení dobrého zvládnutí probíraného učiva.

V prvním období základního vzdělávání necháváme žáky pod vedením učitele matematické poznatky objevovat a formulovat je svými slovy. Učitel pak matematický pojem upřesní a správně ho formuluje.

Zdůrazňujeme potřebu častého zařazování počítání z paměti, a to po celé první období základního vzdělávání. Při počítání s malými čísly by nikdy nemělo být počítání z paměti nahrazováno písemných počítáním.

Po celé první období se v matematice kladou základy počítání z paměti. Žáci se učí způsoby pamětného sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru do 100 i do 1000. Řešení slovních úloh z paměti je třeba vždy spojovat s žakovým vysvětlením, jak k výsledku dospěl. V průběhu 1.-3. ročníku je třeba, aby každý žák vyřešil mnoho jednoduchých slovních úloh. To není možné realizovat tehdy, pokud bychom měli zároveň vyžadovat klasické zápisy každé úlohy. Při řešení slovních úloh z paměti může žák používat konkrétní názor, nákres, náčrt a jiné svoje zobrazení a z něho formulovat výsledek a vysvětlit, jak k němu dospěl. U celé řady slovních úloh řešených z paměti mohou žáci objevit několik způsobů řešení úlohy. Zájem žáků o počítání z paměti se dobře probouzí vhodnou motivací, spojováním řešení slovních úloh s individuálními činnostmi, častým vymýšlením slovních úloh žáky samotnými, a poznáním, že je v jejich schopnostech úlohy řešit.

Výuka matematiky ve 2. ročníku – všechny počtářské dovednosti získané v 1. ročníku se využívají a dále rozvíjejí. Pokračuje též rozvoj řečových dovedností žáků. Postupně se u žáků vytváří dovednost matematického vyjadřování.

Číselný obor se rozšiřuje do 100, hlavně na základě manipulací s „penězi“ a za využití obrázkového názoru. Zdůrazňuje se řešení slovních úloh, neboť při jejich řešení se rozvíjí logické myšlení žáků a současně se upevňují a automatizují početní výkony. Automatizace početních výkonů vzniká na základě dokonalého pochopení probíraných algoritmů. Matematické dovednosti se ve 2. ročníku rozšiřují o početní operace – násobení a dělení, které jsou vyvozovány na základě činností s konkrétním názorem.

Násobení má přitom žák možnost objevit z opakovaného sčítání. Činnosti vedoucí k tomuto objevu a jeho ověřování je třeba provádět s různými pomůckami, knoflíky, špejle, atd. Vhodnou pomůckou jsou také peníze. Spojení násobek 2, 5, 10 se v podstatě připravují již od 1. ročníku při opakovaném přičítání určitého čísla. Ve 2. ročníku tuto zkušenost žáků využijeme. Na základě činností žáci pochopí princip násobení i dělení a později i to, jak lze násobilky využít v praktickém životě. Obojí je základním předpokladem ke tvorbě slovních úloh na násobení žáky a k pozdější postupné automatizaci násobilkových spojů.

Geometrie ve 2. ročníku má motivační charakter. Je především zaměřena na hry s prostorovými a rovinnými tvary. Průpravou pro pozdější provádění náčrtů v geometrii je ve 2. r. kreslení různých rovných a křivých čar apod. Měření délek se provádí na konkrétních předmětech.

Vyučování matematiky ve 3. ročníku je stejně jako v předcházejících ročnících názorné, často spojené s aktivní činností všech žáků. Žakovských činností využíváme při výkladu i procvičování učiva. Velmi vhodné jsou činnosti s pomůckami „desítky koleček“ a „papírové mince a bankovky“, např. při obchodování, práce na číselných osách (využití čtverečků z tvrdšího papíru, nejlépe o straně 2 cm), činnosti s „dvoubarevnými kolečky“ (názorné rozlišování úsudků).

S numerací a počítáním v číselném oboru do 1000 je třeba začít **až po dokonalém zvládnutí numerace a počítání v oboru do 100** pokud možno všemi žáky. Rozšíření číselného oboru do

1000 je zařazováno podle úrovně žáků daného ročníku. Avšak dobré zvládnutí všeho učiva náležejícího do číselného oboru do 1 000 nemůže předpokládat u všech žáků na konci 3. ročníku.

Pojetí početních výkonů, jak byly vysvětleny v 1. a 2. ročníku, se ve 3. ročníku nemění. Ve 3. ročníku se algoritmy početních postupů pamětného počítání rozšiřují o seznámení žáků s algoritmy písemného sčítání a odčítání. Slovní úlohy tvoří nedílnou součást učení početních výkonů. Preferujeme slovní úlohy, které využívají číselné údaje z prostředí, které žáci znají. Průběžné zařazování finanční gramotnosti.

Zařazování počítačových programů k procvičování učiva matematiky může být ve 3. ročníku pro žáky velmi oblíbenou činností.

V geometrii je třeba vést žáky tak, aby rozuměli krátkým textům úloh s geometrickým obsahem a aby dokázali popsat jednoduchý geometrický obrázek.

Očekávané výstupy na konci 1. období výuky matematice

Číslo a početní operace

Žák:

- používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků;
- čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti;
- užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose;
- provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly;
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace.

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák:

- orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času;
- popisuje jednoduché závislosti z praktického života;
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel.

Geometrie v rovině a prostoru

Žák:

- rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci;
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky;
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině.

Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku.

Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí důslednost, tvořivost sebedůvěru, sebekontrolu aj.

V prvním období základního vzdělávání má mimořádně velký význam správné a hojné používání názorných pomůcek, kreslených znázorňování, cvičení v sestavování vlastních úloh a jejich řešení, počítání z paměti.

Matematika

2. období

Co by měl žák umět na začátku 4. ročníku v matematice:

- numeraci do 100;
- sčítat a odčítat přirozená čísla v oboru do 100 z paměti i písemně;
- mít zautomatizovanou malou násobku a dělení beze zbytku v oboru násobitek;
- na základě činností s konkrétními předměty nebo s využitím kresleného názoru dovede řešit správně jednoduché slovní úlohy;
- znalost početních výkonů s čísly do sta umí využívat k řešení jednoduchých úloh z praktického života, dovede jednoduché slovní úlohy vymyslet i řešit s využitím počítání z paměti;
- umí úsudkově rozlišovat o několik více, o několik méně, několikrát více, několikrát méně;
- číst, psát a porovnávat přirozená čísla v oboru do 1 000;
- užívat lineární uspořádání, zobrazovat čísla v oboru do 1 000 na číselné ose;
- řešit činnostně s penězi slovní úlohy na téma obchodování, slovní úlohy vymyslet, řešit a aplikovat osvojené početní operace.

Ve 3. ročníku žáci sčítají a odčítají v oboru do 1 000 z paměti i písemně. Seznamují se též s násobením dvojčíferného čísla číslem jednocíferným. Na začátku 4. ročníku ale nelze předpokládat zvládnutí tohoto počítání v oboru do 1 000 všemi žáky.

Dále na konci 1. období žák:

- zná jednotky času: 1 hodina, 1 minuta, rozlišuje je a ví, že $1 \text{ h} = 60 \text{ min.}$;
- orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času;
- zná základní jednotku užívanou při vážení: 1 kg;
- doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel;
- rozlišuje základní geometrické obrazce (čtverec, obdélník, trojúhelník, kruh) a geometrická tělesa (krychle, kvádr, válec, koule, jehlan, kužel), nachází ve svém okolí jejich reprezentaci;
- zná základní jednotku délky 1 metr a ví, že $1 \text{ m} = 100 \text{ cm}$;
- porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky;
- rýsuje rovné čáry podle pravítka;
- rozlišuje přímku a úsečku;
- dovede označit bod, přímku, úsečku;
- rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině;
- dovede načrtnout základní rovinné obrazce.

Následně výuka matematiky i nadále postupně směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tím, že vede od prvopočátků žáky k provádění a pozorování činností, k hovoru o nich, k správnému pochopení učiva, k soustavné sebekontrolě, k využití matematických dovedností při řešení úloh ze života.

Matematika v tomto období rozvíjí paměť žáků, jejich představivost, tvořivost, klade základy logického úsudku. Matematické vzdělání přispívá k formování osobnosti žáků, rozvíjí u nich důslednost, tvořivost, sebedůvěru.

Výchovně vzdělávací cíle:

- osvojování nových matematických pojmů na základě aktivních činností každého žáka;

- činnostní rozšíření číselného oboru, utvrzení představy o desítkové soustavě;
- předkládání nových poznatků ve spojení s předcházejícím učivem, uplatnění analogie pro zavedení početních výkonů v rozšířeném číselném oboru žáky;
- využívání schopnosti žáků objevovat za vedení učitele další nové matematické poznatky na základě pozorování a rozlišování, vyslovovat závěry, pokoušet se o zobecňování;
- postupné zdokonalování přesnosti matematického vyjadřování;
- zařazování praktických činností (např.: měření, odhady, porovnávání velikostí a vzdáleností) s cílem získání správných představ a zručnosti;
- spojování a využívání nových poznatků v matematice s vědomostmi žáků získanými v běžném životě;
- používání peněz při řešení úloh – náměty z praktického života, hodnota peněz;
- věnování času nápadům žáků, jejich dotazům, ukázkám různých způsobů řešení úloh;
- vyslovování úsudků k úlohám, vytváření předpokladů pro rozvíjení logického myšlení;
- vytváření obměn slovních úloh a matematických problémů pro různé obory činnosti lidí;
- podporovat schopnost žáků rozumět grafickým schémátům tabulek i jiným schematickým znázorněním, vytvářet jednoduchá schémata, vést žáky ke grafické gramotnosti;
- praktické osvojování základních poznatků z geometrie.

Charakteristika výuky matematiky v 2. vzdělávacím období

Při výuce matematiky nelze stanovit přesnou hranici mezi etapou vytváření konkrétních představ a mezi etapou vytváření pojmů. Je to hlavně proto, že přechod k abstrakci trvá téměř u všech žáků dlouho a neprobíhá u všech stejně. Proces abstrakce usnadňují žákům pomůcky, kterými si znázorňují, stejně jako v minulých letech, nové a dosud neosvojené početní situace. Proces abstrakce urychlují též nákresy, náčrty a geometrická zobrazení, ukazující vztahy mezi údaji v úloze.

Mnoho pojmů se i v tomto období utváří ve vědomí žáků postupně, na základě soustavně prováděných činností, neustálým obohacováním dosavadních představ. Ve vzájemné souvislosti se přitom rozvíjí celá řada pojmů současně: pojem čísla, pojem desítkové soustavy, pojem početních výkonů. Přitom se více dbá na praktické použití pojmů, než na vyslovování definic (v tomto období není nutné po žácích definice požadovat). Jde hlavně o to, aby se představy žáků o číslech obohacovaly, aby chápali význam desítkové soustavy, aby dovednost početních výkonů s přirozenými čísly využívali při řešení slovních úloh a početních situací z běžného života a dovedli dobře úsudkově rozlišovat, kdy který početní výkon použít. Tyto dovednosti pak můžeme rozvíjet předkládáním různých výhod v počtech a zjednodušováním výpočtů.

V celém 2. období jsou žáci ve výuce matematiky podněcováni k sebedůvěře, učí se různými způsoby kontrolovat výpočty, uvažovat o možnostech výsledků, odhadovat. Jsou tak soustavně vedeni k sebekontrolě a sebehodnocení, a to jak v aritmetice tak v geometrii.

Výuka matematiky směřuje v 5. ročníku k tomu, aby pokud možno všichni žáci dosáhli očekávaných výstupů určených pro 2. vzdělávací období. Umožňuje také individuální rozvoj žáků. Vyučování vyžaduje v tomto období individualizaci a diferenciaci.

Ve 2. vzdělávacím období se zdůrazňuje v matematice to učivo, které má význam pro praktický život žáků a pro jejich další vzdělávání. K matematickému učivu se váže schopnost žáků užívat jednoduché úsudky při řešení slovních úloh z praktického života.

Očekávané výstupy na konci 2. období v matematice

Číslo a početní operace

Žák:

- využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení;
- provádí písemné početní operace přirozených čísel;

- zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací
- přirozených čísel;
- řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace přirozených čísel;
- modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku;
- porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel;
- přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty;
- vyvození počítání s desetinnými čísly;
- porozumí významu znaku „-“, pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose.
- zná jednotky délky, hmotnosti, času, objemu, obsahu

Závislosti, vztahy a práce s daty

Žák:

- vyhledává, sbírá a třídí data;
- čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy.

Geometrie v rovině a prostoru

Žák:

- narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník, kružnice), užívá jednoduché konstrukce;
- sčítá a odčítá graficky úsečky, určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran;
- sestrojí rovnoběžky a kolmice;
- určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu;
- rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru.

Nestandardní aplikační úlohy a problémy

Žák:

- řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky.

5.3. Vzdělávací oblast: Informatika

Název předmětu:

Informatika

Oblast:

Informatika

Charakteristika předmětu:

Předmět informatika dává prostor všem žákům porozumět tomu, jak funguje počítač a informační systémy. Zabývá se automatizací, programováním, optimalizací činností, reprezentací dat v počítači, kódováním a modely popisujícími reálnou situaci nebo problém. Dává prostor pro praktické aktivní činnosti a tvořivé učení se objevováním, spoluprací, řešením problémů, projektovou činností. Pomáhá porozumět světu kolem nich, jehož nedílnou součástí digitální technologie jsou.

Hlavní důraz je kladen na rozvíjení žákova informatického myšlení s jeho složkami abstrakce, algoritmizace a dalšími. Praktickou činnost s tvorbou jednotlivých typů dat a s aplikacemi vnímáme jako prostředek k získání zkušeností k tomu, aby žák mohl poznávat, jak počítač funguje, jak reprezentuje data různého typu, jak pracují informační systémy a jaké problémy informatika řeší.

Škola je zaměřena na informatiku a technické směřování rozvoje žáků, proto jsou do výuky zařazeny základy robotiky jako aplikovaná oblast, propojující informatiku a programování s technikou, umožňují řešit praktické komplexní problémy, podporovat tvořivost a projektovou činnost a rozvíjet tak informatické myšlení.

Škola klade důraz na rozvíjení digitální gramotnosti v ostatních předmětech, k tomu přispívá informatika svým specifickým dílem.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu (specifické informace o předmětu důležité pro jeho realizaci)

Výuka probíhá na stolních počítačích nebo noteboocích v počítačové učebně či běžné učebně s připojením k internetu. Některá témata probíhají bez počítače s využitím IT tabule nebo dalších učebních pomůcek (robůtci, robotické stavebnice, učebnice, PL ...).

V řadě činností preferujeme práci žáků ve dvojicích u jednoho počítače, aby docházelo k diskusi a spolupráci. Žák nebo dvojice pracuje individuálním tempem.

Výuka je orientována činnostně, s aktivním žákem, který objevuje, experimentuje, ověřuje své hypotézy, diskutuje, tvoří, řeší problémy, spolupracuje, pracuje projektově, konstruuje své poznání. Není kladen důraz na pamětné učení a reprodukci učiva.

Výchovné a vzdělávací strategie

Společné postupy uplatňované na úrovni předmětu, jimiž učitelé cíleně utvářejí a rozvíjejí klíčové kompetence žáků.

Kompetence k učení:

- vybírá a využívá pro efektivní učení vhodné způsoby, metody a strategie, plánuje, organizuje a řídí vlastní učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení;
- vyhledává a třídí informace a na základě jejich pochopení, propojení a systematizace je efektivně využívá v procesu učení, tvůrčích činnostech a praktickém životě;
- samostatně pozoruje a experimentuje, získané výsledky porovnává, kriticky posuzuje a vyvozuje z nich závěry pro využití v budoucnosti;
- poznává smysl a cíl učení, má pozitivní vztah k učení, posoudí vlastní pokrok a určí překážky či problémy bránící učení, naplánuje si, jakým způsobem by mohl své učení zdokonalit, kriticky zhodnotí výsledky svého učení a diskutuje o nich.

Kompetence k řešení problémů:

- vnímá nejruznější problémové situace ve škole i mimo ni, rozpozná a pochopí problém, přemýšlí o nesrovnalostech a jejich příčinách, promyslí a naplánuje způsob řešení problémů a využívá k tomu vlastního úsudku a zkušeností;
- vyhledá informace vhodné k řešení problému, nachází jejich shodné, podobné a odlišné znaky, využívá získané vědomosti a dovednosti k objevování různých variant řešení, nenechá se odradit případným nezdarem a vytrvale hledá konečné řešení problému;
- samostatně řeší problémy; volí vhodné způsoby řešení; užívá při řešení problémů logické, matematické a empirické postupy;

- ověřuje prakticky správnost řešení problémů a osvědčené postupy aplikuje při řešení obdobných nebo nových problémových situací, sleduje vlastní pokrok při zdolávání problémů.

Kompetence komunikativní:

- formuluje a vyjadřuje své myšlenky a názory v logickém sledu, vyjadřuje se výstižně, souvisle a kultivovaně v písemném i ústním projevu;
- rozumí různým typům textů a záznamů, obrazových materiálů, běžně užívaných gest, zvuků a jiných informačních a komunikačních prostředků, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění;
- využívá informační a komunikační prostředky a technologie pro kvalitní a účinnou komunikaci s okolním světem.

Kompetence pracovní:

- používá bezpečně a účinně materiály, nástroje a vybavení, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky, adaptuje se na změněné nebo nové pracovní podmínky;
- využívá znalosti a zkušenosti získané v jednotlivých vzdělávacích oblastech v zájmu vlastního rozvoje i své přípravy na budoucnost, činí podložená rozhodnutí o dalším vzdělávání a profesním zaměření.

Kompetence sociální a personální:

- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce;
- přispívá k diskusi v malé skupině i k debatě celé třídy, chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu, oceňuje zkušenosti druhých lidí, respektuje různá hlediska a čerpá poučení z toho, co si druzí lidé myslí, říkají a dělají;
- účinně spolupracuje ve skupině, podílí se společně s pedagogy na vytváření pravidel práce v týmu, na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce.

Kompetence občanské:

- respektuje přesvědčení druhých lidí, váží si jejich vnitřních hodnot, je schopen vcítit se do situací ostatních lidí;
- odmítá útlak a hrubé zacházení, uvědomuje si povinnost postavit se proti fyzickému i psychickému násilí;
- chápe základní principy, na nichž spočívají zákony a společenské normy;
- je si vědom svých práv a povinností ve škole i mimo školu.

Kompetence digitální:

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby, využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti, samostatně rozhoduje, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít;
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu;
- vytváří a upravuje digitální obsah, kombinuje různé formáty, vyjadřuje se za pomoci digitálních prostředků;

- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci, zautomatizoval rutinní činnosti, zefektivnil či zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce;
- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi, kriticky hodnotí jejich přínosy a reflektuje rizika jejich využívání;
- předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních, při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky.

Poznámky k předmětu v rámci učebního plánu:

Předmět informatika je vyučován v rozsahu jedné hodiny týdně ve čtvrtém a pátém ročníku.

Způsob hodnocení žáků:

Základní formou hodnocení výsledků vzdělávání je klasifikace, která vychází z klasifikačního řádu školy.

Ve školním roce 2022/2023 začalo přechodné období, které se týkalo postupného zahájení vzdělávání podle ŠVP upraveného dle RVP ZV s novou vzdělávací oblastí Informatika s účinností od 1. září 2022. Do učebního plánu byla čtvrtému ročníku přidána jedna hodina informatiky. Informatika byla tento rok vyučována ve spojené třídě (4. a 5. ročník). Učivo bylo podle potřeby přizpůsobováno žákům obou ročníků.

5.4. Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Vzdělávací oblast je v 1.-3. r. realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

Prvouka

1. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- učit žáky pozorovat přírodní jevy a orientovat se v prostoru a čase;
- na základě činností a pozorování vytvářet nové představy o jednoduchých, chápání žáků dostupných, ale podstatných věcech a jevech, které je obklopují doma, ve škole, v obci;
- vést žáky k tomu, aby předměty a jevy pojmenovávali a vyjadřovali o nich své myšlenky, soudy, názory;
- učit žáky, aby na základě svých vlastních zkušeností docházeli k jednoduchým pojmům a objevování souvislostí;
- vytvářet u žáků pozitivní vztah k rodině, spolužákům, škole, domovu i k přírodě a rozvíjet pozitivní vlastnosti žáků;
- dát žákům základní poučení o lidském těle a ochraně zdraví;
- naučit žáky cílevědomému osvojování základních hygienických návyků a návyků kulturních;
- orientaci v problematice peněz a cen a k odpovědnému spravování osobního rozpočtu;
- poznávání a chápání rozdílů mezi lidmi, ke kulturnímu a tolerantnímu chování a jednání na základě respektu a společně vytvořených a přijatých nebo obecně uplatňovaných pravidel soužití, k plnění povinností a společných úkolů;
- samostatnému a sebevědomému vystupování a jednání, k efektivní, a bezkonfliktní komunikaci i v méně běžných situacích, k bezpečné komunikaci prostřednictvím elektronických médií, k poznání a ovlivňování své jedinečnosti (možností a limitů);
- poznávání podstaty zdraví i příčin jeho ohrožení, vzniku nemocí a úrazů a jejich předcházení;

- dopravní výchova- základní znalosti a dovednosti v oblasti dopravní výchovy
- poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech.

Charakteristika výuky:

Tato komplexní oblast vymezuje vzdělávací obsah týkající se člověka, rodiny, společnosti, vlasti, přírody, kultury, techniky, zdraví, bezpečí a dalších témat. Uplatňuje pohled do historie i současnosti a směřuje k dovednostem pro praktický život.

Učí se vnímat lidi, a vztahy mezi nimi, všímat si podstatných věcných stránek i krásy lidských výtvarů a přírodních jevů, soustředěně je pozorovat, přemýšlet o nich a chránit je. Na základě poznání sebe, svých potřeb a porozumění světu kolem sebe se žáci učí vnímat základní vztahy ve společnosti, porozumět soudobému způsobu života, jeho přednostem i problémům, (včetně situací ohrožení), učí se vnímat současnost jako výsledek minulosti a východisko do budoucnosti.

Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků (např. v dopravní výchově). Různé činnosti a úkoly by měly přirozeným způsobem probudit v žácích kladný vztah k místu jejich bydliště, postupně rozvíjet jejich národní cítění a vztah k naší zemi.

Poznávají, jak se lidé sdružují, baví, jakou vytvářejí kulturu. Seznamují se se základními právy a povinnostmi, se světem financí, ale i s problémy, které provázejí soužití lidí, celou společnost nebo i svět (globální problémy).

Cíle jsou naplňovány prostřednictvím využívání vlastních zkušeností žáků. Učitel řídí vyučování tak, aby žáci docházeli k novým poznatkům zejména na základě vlastních činností a přímého pozorování. Žáci mohou různé věci a jevy pozorovat např. při řízených činnostech, na vycházkách, při pokusování, při zacházení s různými nástroji a předměty. Průběžně a v souvislosti s různými vyučovacími předměty vedeme žáky k tomu, aby výsledky svých pozorování, zjištění a objevování zaznamenávali různými způsoby, tj. výtvarně i písemně.

V tomto období využíváme co nejvíce regionálních přírodních i společenských jevů.

Charakteristické pro výuku prvouky v 1. období základního vzdělávání je její prolínání s učivem ostatních předmětů. Právě toto prolínání témat dává možnost vytváření mnoha malých projektů, které výuku obohatí a učivo spojí se životem kolem žáků. Výuku prvouky vhodně doplňují obrazy, videozáznamy, filmy, besedy, vycházky, exkurze atd.

V prvouce se věnujeme:

- poznávání věcí – jejich vlastností a zařazujeme je do přírodního a společenského dění;
- výchově smyslového vnímání a způsobům pozorování určitých předmětů a jevů;
- základům jazykového vyjadřování – využíváme českého jazyka (výslovnost, vyprávění, říkadla, básně, písně, pohádky);
- procvičování pozornosti, paměti, představivosti, obrazotvornosti;
- ochraně přírody, kulturních památek a výsledků lidské práce;
- technické výchově (spojení s výtvarnou výchovou a praktickými činnostmi);
- pohybové výchově (ve spojení s tělesnou výchovou a hudební výchovou);
- zdravotní výchově a znalosti lidského těla, režimu dne;
- mravní výchově (vytváření správných návyků a vztahů k lidem) ;
- dopravní výchově (dodržování pravidel).

V 1. ročníku se žáci učí pozorovat rostliny, zvířata a věci, které je obklopují ve škole, doma, venku. Učí se všimnout si změn v přírodě, které mohou během roku pozorovat a všimají si, jak tyto změny zasahují do života lidí i zvířat.

Učivo je využíváno v průběhu celého roku v matematice, často je propojováno i s ostatními vyučovacími předměty. Jednotlivé činnosti mohou být vhodně kombinovány a propojovány i v jiných časových celcích než je jedna vyučovací hodina.

Ve všech okruzích učiva prvouky 2. ročníku využíváme zkušenosti žáků a učivo probrané v 1. r., které dále rozšiřujeme. Ve výuce se žáci seznamují s věcmi a jevy blízkého okolí, získávají přehled o změnách v přírodě v průběhu ročních období a jejich vlivu na život rostlin, zvířat i lidí.

I v tomto ročníku je vhodné spojovat učivo prvouky s učivem ostatních předmětů. Realizaci krátkodobých projektů můžeme koncem 2. ročníku spojovat s jednoduchými záznamy. Formu záznamu (kreslená, psaná, kombinovaná, výrobek) necháváme na rozhodnutí žákům, které vhodně usměrníme.

Ve vyučování prvouce ve 3. ročníku navazujeme na poznatky o přírodě a životě lidí, které žáci získali v 1. a 2. r. a prohlubujeme je. Zaměřujeme se především na poznávání místní krajiny, života lidí v obci, povolání lidí, zajímáme se o vyráběné věci, kulturu v obci, pověsti, které se váží ke kraji, upozorňujeme na významné stavby, události a osobnosti.

Charakter učiva 3. ročníku umožňuje snadné využívání mezipředmětových vztahů. Propojováním učiva jednotlivých předmětů vznikají tematické krátkodobé projekty. Žáci si své přírodovědné záznamy zakládají a vytváří si tak svá první portfolia. Tím se při výuce učí žáci spolupracovat, vzájemně si pomáhat a obvykle vznikne přirozená potřeba skupinové práce.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Místo, kde žijeme

Žák:

- vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí;
- začlení svou obec (město) do příslušného kraje, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě);
- rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost.

Lidé kolem nás

Žák:

- rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům
- odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností.

Lidé a čas

Žák:

- využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti;
- pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu, interpretuje některé pověsti nebo báje spjaté s místem, v němž žije;
- uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost.

Rozmanitost přírody

Žák:

- pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích;
- rozřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě;
- provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů.

Člověk a jeho zdraví

Žák:

- uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví;
- poznávají zdraví jako bio-psycho-sociální rovnováhy života;
- žáci se seznamují s tím, jak se člověk vyvíjí a mění od narození do dospělosti, co je pro člověka vhodné a nevhodné z hlediska denního režimu, hygieny, výživy, mezilidských vztahů, dopravní výchovy, získávají základní poučení o zdraví a nemocech, o zdravotní prevenci a poskytování první pomoci, osvojují si bezpečné chování a vzájemnou pomoc v různých životních situacích;
- docházejí k poznání, že zdraví je důležitá hodnota v životě člověka;
- rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných;
- chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepřijemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné dítě; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek;
- reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech;
- potřebné vědomosti a dovednosti ve vzdělávacím oboru Člověk a jeho svět získávají žáci především tím, že pozorují názorné pomůcky, přírodu a činnosti lidí, hrají určené role, řeší modelové situace atd.

Výuka prvouky v 1. období ve spojení s ostatními předměty uplatňuje v rozsahu přiměřeném chápání žáků tohoto věku prvky environmentální výchovy. Žáky učíme citlivému přístupu k přírodě, lásce k okolní krajině, k obci, její minulosti a přítomnosti.

Žákům dáváme příležitost k tomu, aby si uvědomili propojenost vztahů mezi člověkem a přírodou a možnost člověka přírodu ovlivňovat. Učíme je rozlišovat pozitivní způsoby působení člověka v přírodě od způsobů negativních. Žáci poznávají význam a úkol jednotlivých profesí ve vztahu k životnímu prostředí. Necháme je objevovat možnosti ke zlepšování okolního prostředí a péči o něj. Dáváme jim prostor pro nápady co dělat teď, aby i v budoucnosti bylo na Zemi zdravé životní prostředí. Vytváříme první předpoklady k tomu, aby žáci získávali dobrou hodnotovou orientaci v zájmu udržitelnosti rozvoje lidské společnosti.

5.5. Vzdělávací oblast: Člověk a jeho svět

Tato vzdělávací oblast je ve 4. a 5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacích předmětů Přírodověda a Vlastivěda.

Přírodověda

2. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- poznávat přírodní zákonitosti při aktivních a tvůrčích činnostech, jednak samostatně, jednak při práci ve skupinách;
- získávat jasné a konkrétní představy o přírodninách živých i neživých a přírodních jevech na základě pozorování, je to dobrý předpoklad pro vytváření přesných pojmů;
- konkrétní představy o přírodninách a přírodních jevech doplňovat nejen četbou textů naučných, ale i uměleckých;
- učit žáky zjišťovat základní vlastnosti zkoumaných přírodnin, nacházet souvislosti mezi jevy a ději v přírodě;
- nechat žáky provádět pokusy, čímž jim umožníme poznat a pochopit přírodní děje, které nelze snadno pozorovat v přírodních podmínkách;
- na vycházkách zaměřovat pozornost žáků na sledování určitých jevů;
- zaznamenávat výsledky pozorování a pokusů, vyvozovat závěry a ty dále upřesňovat, popřípadě zobecňovat;
- uvědomovat si sebe jako člověka – živou bytost, která má své fyziologické a biologické funkce a potřeby, poznávat, co je pro člověka užitečné a naopak škodlivé z hlediska hygieny, výživy aj.;
- žákům předávat základní poučení o bezpečném chování v různých životních situacích i při mimořádných událostech, které ohrožují nejen zdraví jednotlivců, ale i celých skupin obyvatel;
- vést žáky k tomu, aby si na základě svých zkušeností a sledování konkrétních situací postupně uvědomovali odpovědnost každého (i nedospělého) člověka, za své zdraví a bezpečnost (SPJ, dopravní výchova, rizikové chování);
- upozorňovat žáky na situace, při kterých by nevhodným chováním mohli ohrozit zdraví spolužáků nebo zavinit úraz jiných lidí;
- postupně si osvojovat a upevňovat zásady slušného chování mezi lidmi, učit se vzájemné toleranci, snášenlivosti a úctě k lidem, se kterými se setkávají;
- sledovat střídání ročních období, vést si záznamy ze svých pozorování, umět pozorované změny v přírodě zdůvodnit;
- dovést žáky k uvědomění, že Země je jednou z planet, oběžnic Slunce, které jsou součástí vesmíru.

Charakteristika výuky:

Výuka přírodovědy ve 2. vzdělávacím období navazuje na učivo prvouky, v mnohém ho prohlubuje a rozšiřuje. Žáci mají možnost v přírodovědném vyučování využívat vědomosti z prvouky i své zkušenosti z vlastních pozorování přírody. Vhodné je zařazování různých pokusů a pozorování do výuky. Tím žákům umožňujeme, aby své vlastní zkušenosti a poznatky spojovali s novým učivem, snadno dosahujeme toho, že se učí se zájmem a mají dobré znalosti z přírodovědy.

Značný význam přitom má, když si žáci vedou o svých pozorováních a pokusech jednoduché záznamy, tj. nákresy, zápisy do tabulek, krátké popisy provedení, zápisy závěru, popřípadě i grafické záznamy. Důležité je, aby pokud možno všechny pokusy byly prováděny žáky buď individuálně nebo ve dvojicích. Záznamy si však provádí každý žák individuálně, po vzájemné konzultaci o možnostech provedení.

Provádění žákovských pokusů z přírodovědy a příprava pomůcek na tyto pokusy se uskutečňuje ve 4. ročníku a hlavně v 5. ročníku ve spojení s praktickými činnostmi. Týká se to zvláště kapitol Člověk a příroda, Člověk a lidské výtvořiny. Tím se výuka stává smysluplnou, pro žáky zajímavou a blízkou životní realitě.

Při činnostech se žáci učí spolupracovat, organizovat práci ve skupině i přijímat individuální odpovědnost za splnění určitého úkolu.

Při přírodovědném vyučování se ve velké míře uplatňují mezipředmětové vztahy s výukou českého jazyka, matematiky, výtvarné i hudební výchovy, praktických činností. Těchto možností velmi snadno využíváme při realizaci krátkodobých projektů. Navrhujeme-li v tomto období žákům vhodná témata pro projekty, jsou žáci schopni samostatně úkoly do projektů vymýšlet a zpracovávat. Je to jedna z příležitostí, při které mají žáci možnost dobře uplatnit své individuální schopnosti a nápady. Aby mohli ve vybraných projektech využít jak svoji individualitu tak různé poznatky z běžného života, nesmí být učitelem příliš omezováni ani usměrňováni. Jen tak se projeví i jejich fantazie. Potřebují k tomu však mít důvěru v učitele, snahu ho něčím udivit nebo překvapit.

Při poznávání přírody a jejich zákonitostí dochází žáci k poznání, že Země a život na ní tvoří celek, ve kterém jsou všechny hlavní děje v rovnováze. Je třeba, aby si žáci uvědomili, že tuto rovnováhu může člověk svou činností snadno narušit, ale obvykle jen velmi obtížně obnovit. Učí se využívat svých poznatků, hodnotit svá pozorování a záznamy, hledat možnosti, jak i oni mohou přispět k zlepšení životního prostředí a k ochraně přírody.

V hodinách přírodovědy žáci poznávají jevy živé i neživé přírody prostřednictvím pozorování skutečných přírodnin na vycházkách a výletech, dále pozorováním nákresů a obrázků v učebnici, prohlížením encyklopedií, za pomoci videotechniky, filmů, výstav aj. Učí se poznávat a rozlišovat přírodniny vyskytující se v jejich okolí. Mnoho přírodovědných poznatků je v tomto období pro žáky nových, dozvídají se o nich, ale podrobněji je budou probírat ve vyšších ročnících. V tomto období tak získávají žáci první představu o různorodosti živé a neživé přírody.

Některá témata přírodovědného učiva jsou vhodná pro besedy vedené odborníkem. K náročnějším tématům je třeba přistupovat citlivě a přizpůsobovat je věku žáků. Týká se to např. besed o sexuální výchově, vlivu návykových látek na zdraví i besed o situacích hromadného ohrožení.

Očekávané výstupy na konci 2. období – přírodověda

Rozmanitost přírody

Žák:

- objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi vzhledem přírody a činností člověka;
- vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období;
- zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy a nachází shody a rozdíly v přizpůsobení organismů v prostředí;

- porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy;
- hodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka prospívat nebo škodit;
- stručně charakterizuje specifické přírodní jevy a z nich vyplývající rizika vzniku mimořádných událostí; v modelové situaci prokáže schopnost se účinně chránit
- založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu.

Člověk a jeho zdraví

Žák:

- využívá poznatků o lidském těle k vysvětlení základních funkcí jednotlivých orgánových soustav a k podpoře vlastního zdravého způsobu života;
- rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození;
- účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb a s ohledem na oprávněné nároky okolí;
- uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události, vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista;
- předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek;
- uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou;
- rozpozná život ohrožující zranění, ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc;
- uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví a orientuje se v bezpečných způsobech sexuálního chování mezi chlapci a děvčaty v daném věku.

Lidé kolem nás

Žák:

- vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě);
- rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, obhájí a odůvodní své názory, připustí svůj omyl, dohodne se na společném postupu řešení;
- rozpozná ve svém okolí jednání a chování, které se už tolerovat nemohou a která porušují základní lidská práva nebo demokratické principy, orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vracet dluhy;
- poukáže v nejbližším společenském a přírodním prostředí na změny a některé problémy a navrhně možnosti zlepšení životního prostředí obce (města).

Vlastivěda

Výchovně vzdělávací cíle:

- dát žákům přehled o jejich regionu, kraji;
- získávat postupně základní zeměpisný přehled o České republice a Evropě;
- učit žáky číst a vyhledávat základní údaje v mapě České republiky a Evropy;
- osvojit si nové pojmy v souvislosti s orientací na mapě;
- seznamovat žáky s významnými etapami našich národních dějin;
- vyvolat u žáků zájem o minulost a o kulturní bohatství regionu i celé země;

- učit žáky zařazovat hlavní události časově do staletí;
- poznávat, jak se život lidí vyvíjí a mění, jakým změnám podléhají věci kolem nás;
- sledovat změnu staveb a způsobu života v průběhu staletí;
- osvojovat si základní dějepisné pojmy související s uspořádáním společnosti;
- probouzet u žáků pěkný vztah k místu bydliště;
- postupně rozvíjet vědomí sounáležitosti se svou zemí, světdílem;
- upevňovat základy správného chování mezi lidmi bez ohledu na barvu pleti;
- učit žáky vzájemné úctě, pomoci a snášenlivosti mezi sebou;
- utvářet pracovní návyky při individuálních činnostech i práci ve skupinách;
- vést žáky k propojování místních historických, zeměpisných a kulturních informací;
- poznávat historii místa a kraje z dostupných zdrojů (členové rodiny, muzea, památky, knihovny);
- k poznávání charakteristiky určitého regionu i událostí využívat informační techniku.

Charakteristika výuky:

Vyučovací předmět vlastivěda zahrnuje ve 4. a 5. ročníku učivo zeměpisné a historické.

Žáci v tomto věku se dívají na dějiny očima současnosti. Je třeba proto stále dbát na rozvíjení jejich jasných představ o minulosti. Aby počáteční dějepisné vyučování tento základní úkol plnilo a minulost se zobrazovala v myslích žáků živě, je vhodné historická schémata a popisované děje provázet různým znázorněním minulosti. K tomu velmi pomohou další mezipředmětové vazby spojené s vlastivědnou výukou. Jsou to např. vazby se čtením, výtvarnou výchovou, matematikou, praktickými činnostmi i hudební výchovou. Dějinné události se žákům velmi dobře přiblíží a stanou se pro ně zajímavějšími, pokud mají příležitost své představy individuálně výtvarně i literárně ztvárňovat.

Významným pomocníkem při výuce vlastivědy jsou čítanky pro 4. a 5. ročník, které svými uměleckými historickými články učivo obohacují. Umělecké texty žákům barvitě a obrazně popisují události dějin i jednání historických postav. Z uměleckých textů žáci přijímají neotřelé obraty v řeči, rozvíjí se jejich schopnost výstižně se vyjadřovat a vystihnout podstatné rysy událostí i charakter postav. Výuku vlastivědy výborně doplňuje čtení z historických čítanek. K přiblížení učiva pomáhají jejich ilustrace, plánky, časové osy, stručné vyprávění určitých důležitých událostí z historie našeho národa. K pochopení časových souvislostí napomohou časové přímky rozdělené na stoleté úseky. Délku století je třeba žákům objasnit např. pomocí věku zákonných zástupců.

Zeměpisné učivo navazuje na poznatky z prvouky. Od pozorování nejbližšího okolí bydliště a školy žáci přecházejí k zeměpisnému pozorování svého kraje a republiky až po její začlenění do Evropy. Přímé a názorné vyučování se doplňuje čtením zeměpisných článků, žáci se učí pozorovat a číst z plánů a map. Zařazovány jsou praktická cvičení jako např.: rozlišování zeměpisných značek, práce s kompasem, měřítkem mapy apod. Tyto činnosti připravují žáka na vyučování zeměpisu na 2. stupni i na využití zeměpisných poznatků v praktickém životě.

Výuku vlastivědy vhodně doplňují návštěvy muzeí, výstav, významných historických míst a památek. Také vhodné zeměpisné nebo historické filmy a videoukázky výuku vlastivědy doplní a zpestří. Podle místních podmínek je dobře využívat vztahu významných historických událostí k místu, kde žáci žijí. Představu života v minulosti žákům velmi dobře přibližují místní vlastivědná muzea.

Rodné město a rodný kraj jsou součástí vlasti. Jejich dějiny tvoří součást dějin celé země. Události, které jsou zachyceny v dějinách místa, kde žáci žijí, jsou jim blízké a srozumitelné. Proto k hlubšímu rozvíjení jasných představ o minulosti využíváme i všech místních historických a archeologických památek jako jsou např.: nálezy nádob, nástrojů, mohyly, hradiště aj. a také památek stavitelských jako např.: hrady, zámky, kostely, radnice, morové sloupy, sochy aj.

Nezapomínáme ani na využívání zkušeností žáků z výletů po vlasti, žákům dáváme prostor, aby mohli o svých zážitcích vyprávět a svá vyprávění doplnit fotografiemi, videonahrávkami, ukázkami pohlednic a suvenýrů.

K vlastivědnému učivu patří vycházky. Při nich snadno objasňujeme různé nové zeměpisné pojmy např.: hory se vypínají, kopce se svažují do údolí, pohoří se táhne, přechází do nížiny, nížina se rozkládá, potoky se stékají, řeka se vlévá, řeka protéká, náhon se odděluje od řeky aj.

Hlavní pomůckou při vyučování zeměpisného učiva však zůstává mapa. Využíváme každé příležitosti k tomu, abychom žáky postupně učili s mapou pracovat a orientovat se v ní. Žáci se učí rozlišovat na mapě nížiny, vysočiny, pohoří, vodstvo. Určují světové strany, vyhledávají řeky, města, určují vzájemnou polohu měst i jejich velikost, nadmořskou výšku hor. Popisují, kudy určitá řeka protéká, která města na řece leží, kam se řeka vlévá apod.

Učivo týkající se podnebí propojujeme s výukou přírodovědy.

Očekávané výstupy na konci 2. období – vlastivěda

Místo, kde žijeme

Žák:

- určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu;
- určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich, respektuje zásady bezpečného pohybu a pobytu v přírodě;
- rozlišuje mezi náčrtý, plány a základními typy map, vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy a polokouli;
- vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury;
- jednoduchým způsobem posoudí význam vyhledaných informací z různých hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického;
- zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích;
- rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce;
- zná symboly našeho státu a jejich význam.

Lidé a čas

Žák:

- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy;
- využívá archivů, knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti, zdůvodní základní význam chráněných částí přírody, nemovitých i movitých kulturních památek;
- rozeznává současné a minulé a orientuje se v hlavních reáliích minulosti i současnosti naší vlasti s využitím regionálních specifik;
- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti i současnosti s využitím regionálních specifik;
- objasní historické důvody pro zařazení státních svátků a významných dnů.

5.6. Vzdělávací oblast: Umění a kultura

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 1.-5. r. ve dvou samostatných vyučovacích předmětech: Hudební výchova a Výtvarná výchova.

Hudební výchova

1. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- naučit žáky čistě a výrazně zpívat lidové i umělé dětské písně v hlasovém rozsahu přiměřeném žákům mladšího školního věku;
- nacvičit správné dýchání a tvoření tónů;
- rozvíjet hudební sluch a paměť na melodii i slova;
- učit rozlišovat a udržovat určitý rytmus;
- rozvíjet hudebnost zařazováním poslechu lidových písní i poslechu hodnotné vážné hudby vhodné pro tento věk a vést žáky k zájmu o hudbu;
- poznat a dbát o rozvoj talentovaných žáků;
- probouzet u žáků zájem o vlastní pěvecké a hudební aktivity.

Charakteristika výuky:

Hlavními složkami hudební výchovy jsou zpěv a poslech hudby. Těžištěm hudebně-výchovné práce je zpěv. Láska k hudbě se nejnázce probouzí zpěvem, neboť při něm je žák aktivní a tvořivý. Zpívaná píseň nejlépe rozvíjí pěvecké i hudební dovednosti a návyky žáků. Nejčastější formou tohoto období je zpěv jednohlasný. Učitel dbá individuálních zvláštností dětského hlasu, vede žáky k tomu, aby zpívali čistě, lehce a bez křiku. Dále je třeba pamatovat na to, aby rozsah a poloha písní odpovídaly rozsahu a poloze dětského hlasu. V hudební výchově je třeba střídát činnosti tak, aby nezpívaly po celou vyučovací hodinu.

Výběr písní má být rozmanitý, má napomáhat hlasovému výcviku. V tomto období jsou pro zpěv nejvhodnější lidové písně, dětmi oblíbené písně umělé, vhodné je využívat i písní místních nebo krajových. Současně s výcvikem pěveckých dovedností rozvíjí zpěv hudební sluch žáků, jejich smysl pro čistou intonaci a rytmus. Smysl pro rytmus snadno a dobře rozvíjíme častým zařazováním jednoduchých doprovodných nástrojů (tyčinky, bubínek, tamburína, činely apod.) ke zpěvu žáků. Vnímání hudby se rozvíjí v celé hudebně-výchovné práci, nejvýrazněji při poslechu hudby. Poslechem se učí žáci hudbu citově prožívat a soustředit se. Přitom jsou žáci vedeni k tomu, aby vyjadřovali a srovnávali své dojmy z poslechu hudebních skladeb.

Zpěv by se měl stát pro přirozenou potřebu pro vyjádření pohody a radosti, a to i v jiných předmětech než Hv. Proto výuku hudební výchovy vedeme tak, aby se stala pro žáky příjemnou a oblíbenou. K dobrému rozvíjení pěveckých dovedností žáků v tomto období velmi dobře napomáhá každodenní zpěv zařazovaný v průběhu vyučování jako doplněk učiva nebo jako příjemná relaxační chvíle.

Ve zpěvu i poslechu je nezbytné se vracet k probraným písním a skladbám. Jen tak žák může dobře zvládnout melodii a slova písně, zapamatovat si hudební skladbu. Stále zdokonalovanou reprodukcí písní a opakovaným poslechem se prohlubuje vztah žáků k hudebním dílům i intenzita jejich estetického prožitku. Při výuce hudební výchovy je třeba věnovat pozornost hudebně nadaným žákům, dbát o jejich další rozvoj, doporučovat zájmovou činnost. Zpěvem, poslechem, jednoduchým doprovodem písní na dětské hudební nástroje a pohybovým projevem se stávají aktivními provozovateli hudby.

V průběhu celého roku dbáme při výuce na to, aby vyučování bylo radostné a dalo žákům co nejvíce citových zážitků. V prvním ročníku mají někteří žáci nevyvinutý hudební sluch, nedovedou, či nechtějí zpívat. Pěvecké dovednosti získávají žáci přípravnými cvičeními, která si učitel vytváří z prvků nacvičované písně. Přitom je dobře využívat individuálního zpěvu žáků, kteří intonačně čistě zpívají a ostatní nechat zpěv spolužáka poslouchat a potom napodobovat.

Učitel věnuje pozornost hlasu žáků. Dbá, aby žáci:

- zpívali lehce, bez křiku, ve vyvětrané místnosti;
- nezpívali dlouho ve vysoké nebo nízké hlasové poloze;
- nezpívali celou hodinu;
- poslouchali se navzájem.

K cvičením hlasovým se řadí cvičení dechová. Při nich se žáci učí hospodařit s dechem. Je možné k nim připojit i pohyby paží. Hlasová cvičení je vhodné volit jednoduchá, aby se mohla soustředit pozornost k vytvoření krásného tónu a správné výslovnosti samohlásek, souhlásek, slabik i slov.

Cvičení sluchová vychovávají hudební sluch žáků. Písně se v tomto období nacvičují podle sluchu.

Písně tvoří i ve 2. ročníku hlavní součást práce v hodinách Hv. I ostatní činnosti při výuce spojujeme pokud možno se zpěvem. Nácvik písní provádíme nápodobou, žáky ke zpěvu vhodně motivujeme, dbáme na pochopení obsahu textu písně, na osvojení si textu, rytmu i melodie jednotlivými žáky. Při zpěvu věnujeme pozornost výslovnosti. Při opakování písně doprovázíme jednoduchým rytmickým nebo pohybovým doprovodem. Vhodnou pomůckou jsou nástroje Orfovy školy. Jednoduché rytmické nástroje si též snadno můžeme připravit se žáky z běžně dostupných materiálů a předmětů.

Zpěv doprovázíme rytmickými nástroji. Když nemáme rytmických nástrojů dostatek, sami si je vyrábíme např. ze skořápek ořechů, kelímků naplněných rýží, čočkou apod., místo hůlek použijeme vařečky, lžičkou ťukáme do skleničky apod. Žákům dáváme možnost objevit další zvukové efekty a zkusit je při zpěvu využít.

S hudbou se žáci mohou setkat též při návštěvě koncertů, besedách o hudbě a při vlastních hudebních aktivitách. Žáci mohou rovněž sledovat část videozáznamu koncertu. Poslechové skladby v 1. období vzdělávání volíme podle nahrávek, které jsou k dispozici. Dbáme, aby v poslechových skladbách byly zastoupeny písně lidové, známé umělé písně pro a věku přiměřené skladby významných českých hudebních skladatelů.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák:

- zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase;
- rytmizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem;
- využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře;
- reaguje pohybem na znějící hudbu;
- rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby.

Hudební výchova

2. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- zhodnotit dosavadní pěvecké dovednosti žáků (správnost intonace, udržení melodie známých písní, dodržení rytmu, správné dýchání při zpěvu);
- pěstovat dále hudebnost v oblasti hudebního sluchu, zpěvního hlasu, smyslu pro rytmus, hudební paměť i představivost;
- rozvíjet melodické i harmonické cítění žáků;
- nadále využívat k instrumentálnímu doprovodu zpěvu rytmické i melodické hudební nástroje, tuto činnost umožnit co největšímu počtu žáků ve výuce;
- žáky seznamovat s lidovým dvojhlasem a jednoduché lidové písně zpívat dvojhlasně, využívat možnosti osvojení dvojhlasého zpěvu (např. kánon);
- poznávat základní hudební teorii;
- rozvíjet hudebně pohybové dovednosti žáků (lidové tance, pohybové fantazie);
- do výuky pravidelně zařazovat krátké, žákům blízké a srozumitelné poslechové ukázky skladeb;
- rozlišování nejčastěji užívaných hudebních nástrojů podle vzhledu, zvuku i způsobu hry;
- získat první poznatky z české i evropské hudební kultury;
- rozlišovat operu od operety, balet od pantomimy;
- chování na koncertech, v divadle, při vlastním vystoupení.

Charakteristika výuky hudební výchovy:

Ve vyučovacím předmětu hudební výchova se utváří estetické vztahy žáků k hudbě a umění, formují se mezilidské vztahy. Posiluje se aktivita a tvořivost žáků, navozuje se optimistický vztah ke skutečnosti.

Hudba a zpěv jsou neodlučitelně spjaty s historií našeho národa. Mají velký význam i v současném životě. Je málo rodin, kde by někdo nehrál na nějaký hudební nástroj, téměř každý má oblíbený nějaký hudební žánr. Hudba doprovází významné životní události v rodinách, se s ní setkávají od kolébky. Tento přirozený vztah žáků k hudbě je ve škole rozvíjen a hudební aktivity žáků jsou ve výuce podporovány.

Těžištěm výuky Hv i v tomto období je zpěv žáků, zaměřený na lidové písně i známé a oblíbené písně z mediálních prostředků. Celá výuka by měla být vedena v úsměvné atmosféře zbavené stresů. Základním požadavkem při výuce hudební výchovy je hudební doprovod vyučujícího na jakýkoliv hudební nástroj. Tím se pomáhá udržet melodie i rytmus zpívaných písní.

Na rozpoznání individuálních nedostatků žáků v intonaci či rytmu nereaguje učitel zdůrazněním těchto nedostatků, ale snaží se dát i těmto žákům prostor ke zpěvu ve skupinách, ke zpěvu s doprovodem. Tím umožní také těmto žákům příjemný prožitek ze zpěvu.

Všechny druhy hudebních činností (zpěv, poslech, instrumentální a pohybové aktivity) se ve výuce hudební výchovy navzájem prolínají a posilují ve svých účincích. Nezařazujeme je proto do hodin postupně, ani se nemusí v každé hodině uplatňovat všechny. Učitel vybírá takové činnosti, které odpovídají povaze hudby, se kterou právě pracují. Do činností ve výuce je třeba zapojovat co nejvíce žáků podle jejich individuálních schopností. Učitel vychází vždy z toho, co již žáci umí, dále rozvíjí jejich hudební dovednosti, podněcuje žáky ke vzájemné spolupráci. Umožňuje, aby se při výuce Hv uplatnili v dostatečné míře ti žáci, kteří se individuálně hudebně vzdělávají. Je to přirozený motivační a inspirační prvek, jak pro žáka samotného, tak pro žáky hudebně nadané, kteří své nadání individuálně nerozvíjejí. Vhodné je zvýrazňovat doved-

nosti a schopnosti žáků, vést je k sebepoznání a seberealizaci. Každého je třeba podněcovat a vést ho k tomu, aby své nadání a schopnosti v různých oblastech uplatňoval.

Vztah žáků k hudbě je podporován návštěvami koncertů, operních představení, přehlídek absolventů hudebních škol, účastí v hudebních a pěveckých soutěžích. Při všech těchto příležitostech se zdokonalují poslechové dovednosti žáků, učí se kulturnímu chování i vystupování. Žáci se o hudbě a svých hudebních zážitcích učí hovořit, navzájem se dělí o své pocity a dojmy a porovnávají své prožitky. Vhodnou formou, která rozšiřuje znalosti žáků o hudbě a hudebních nástrojích jsou obsahem přiměřené výchovné koncerty spojené s besedami o hudbě. Hudební výchova se podílí značnou měrou na celkovém formování žákovy osobnosti.

Hudbu je možno spojovat s poezií, výtvarným dílem nebo vlastním pohybovým projevem žáků i při tělesné výchově. Zpěv může být zařazován do výuky kteréhokoliv předmětu, může výuku motivovat, může ji uvolňovat, zpestřovat, přinášet pocity uspokojení a dobrou náladu, může ale také žáky povzbuzovat, posilovat je ve snaze dosáhnout dobrých výsledků. Hudební výchova se dá dobře propojovat i s výukou vlastivědy (poznávání lidových písní z určité oblasti, poslechy ukázek hudby, které se vztahují k místu narození významného hudebního skladatele, k historickým událostem aj.), můžeme ji propojit i s výukou přírodovědy (je např. mnoho písní o květinách, zvířatech, o vodě, o lese aj.).

Při hodnocení výsledků práce žáků v hudební výchově tohoto období se přihlíží k aktivitě, s jakou se zapojují do různých činností ve výuce, ke snaze žáků spolupracovat s ostatními a nenarušovat práci v Hv. Žák je klasifikován za projevené dovednosti a snahu uspět v prováděných hudebních činnostech. Není vhodné klasifikaci v tomto období provádět na základě testů, prověrek z hudební výchovy nebo zkoušení teorie. Tyto způsoby jsou jen doplňkové a orientační, jsou zpětnou vazbou pro učitele, co v těchto oblastech žáci zvládli. Teoretické učivo má při výuce Hv v tomto období jen podpůrný charakter. Velmi nevhodné je též zkoušení ze znalosti hudebních ukázek. Poslech je totiž záležitost prožitková; pouze opakováním vhodných hudebních ukázek, kterým žáci rozumí, se u nich rozvíjí vztah k hudbě a hudební paměť.

Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák:

- zpívá podle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase a pokud je to v jeho možnostech, i ve dvojhlasu, a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti;
- orientuje se v zápisu jednouché písně či skladby a podle svých individuálních schopností a dovedností je realizuje;
- využívá na základě svých hudebních schopností a dovedností jednoduché, popřípadě složitější hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní;
- vytváří v rámci svých individuálních dispozic jednoduché rytmické přede hry, mezihry a dohry;
- rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků, rozpozná změnu v tempu a rytmu;
- ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace.

Výtvarná výchova

1. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- probouzet a rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků;
- rozvíjet tvořivé schopnosti žáků, pěstovat jejich estetické cítění a vkus;
- vytvářet základní pracovní návyky pro výtvarnou činnost žáků;
- vytvářet kladný citový vztah k výtvarnému umění;
- seznamovat žáky s výtvarnými nástroji, materiály a technikami;
- učit žáky pozorovat a vnímat krásu přírody, hovořit o svých pocitech a dojmech, pokusit se je výtvarně vyjadřovat;
- dát dítěti možnost osobitého výtvarného vyjádření určitého prožitku nebo představy neovlivněného vnuceným výtvarným vzorem;
- četbou, vyprávěním příběhem, hudbou, dramatickým dílem podněcovat a rozvíjet výtvarné představy žáků, dát možnost výtvarným projevům v různých technikách;
- výtvarně experimentovat, objevovat tvary věcí kolem nás, hra s linií s využitím různých plastických materiálů;
- výtvarně zobrazovat tvary předmětů na základě her s nimi;
- kreslením, malováním a modelováním rozvíjet tvarovou, barevnou i prostorovou představivost a jemnou motoriku;
- pozorovat a porovnávat jednoduché předměty, hledat jejich jednotlivé kvality – barevnost, pojmenovávat vlastnosti, tvary, hledat a odlišovat struktury;
- dbát na rovnoměrnost a vyváženost smyslových, citových a rozumových přístupů a jejich propojování s důrazem na rozvoj fantazie a svobodného subjektivního vyjadřování;
- učit se prezentovat svůj výtvarný projev a naslouchat sdělení druhých;
- využívat zkušeností žáků, učit je respektovat vzájemné odlišnosti ve výtvarném vyjadřování;
- dovedností získaných při výtvarných činnostech využívat při výuce prvouky, matematiky, českého jazyka i psaní a naopak;
- seznamovat žáky s ilustracemi v dětských knihách, poznávat nejznámější malíře – ilustrátory, mezipředmětové vztahy se čtením a literární výchovou;
- podílet se na výzdobě třídy, školy; učit se prezentovat své práce;
- příležitostně navštěvovat výstavy dětských výtvarných prací a výstavy výtvarných umělců v regionu.

Charakteristika výuky:

Výtvarná výchova jako předmět je součástí procesu rozvoje estetických vztahů žáků ke skutečnosti a k umění. Výuka výtvarné výchovy vychází především z citového vztahu žáků k zobrazované skutečnosti. Výtvarné činnosti rozvíjejí tvořivost, fantazii, estetické cítění, podněcují a uspokojují potřeby žáků vyjadřovat se k různým tématům, situacím, prožitkům. Snaží se výtvarně vyjadřovat své představy výtvarnými prostředky již od útlého věku. Výtvarný projev předškolního věku je především rázu schematického. Svým kresbám rozumí, dospělí většinou nedovedou do jejich světa vstupovat. Není však vhodné myšlenkový svět žáků narušovat předkreslováním a vedením k napodobování. Je naopak potřebné dát dítěti svobodu a do jeho kreseb nezasahovat.

V 1.-3. ročníku převládá spontánnost, bezprostřednost výtvarného projevu dítěte. Dítě kreslí rádo z paměti, předloham se vyhýbá. Jeho představy ho těší a snaží se je ztvárnit. Vhodná motivace, která předchází výtvarné tvorbě, podněcuje uvolnění dětské fantazie. potom často

tvoří s velkým zaujetím a prožívají velkou radost z toho, co vytvořily. Jejich práce jsou plné volnosti, naivnosti a psychologických záhad.

Úlohou učitele je posilovat sebevědomí žáků, využívat jejich fantazii, rozvíjet ji, podporovat jejich vlastní výtvarné vyjadřování, podněcovat zájem o výtvarnou práci vhodnou motivací. V tomto období je vhodné, když mezi metody a formy práce zařazuje učitel co nejvíce různé hravé činnosti a experimentování. Výtvarná výchova dává žákům možnost se individuálně svou výtvarnou činností projevit, sami mohou různými výtvarnými prostředky ztvárnit své vidění světa. Je dobře, když svůj výtvarný projev mají žáci možnost obhájit, vysvětlit spolužákům a vyslechnout jejich názory. Často právě vzájemné hovory žáků o svých výtvorech mohou měnit jejich pohled na svět nebo určitou věc. Zde má učitel příležitost jemně usměřňovat a postupně působit na vytváření výtvarného vkusu žáků.

Tato výchova prolíná celým obdobím. Jeví se jako vedení žáka:

- k svobodnému výtvarnému vyjádření;
- k uvědomování si krásy tvarů, barev a barevných kombinací, struktur;
- k postupné schopnosti samostatné volby výtvarné techniky (technologie), ke správnému zacházení s výtvarnými nástroji, barvami apod.;
- k účasti na utváření prostředí, ve kterém žijeme.

Ve všech formách výtvarného projevu (v kresbě, malbě, grafice, modelování, prostorovém vytváření, v kombinovaných technikách...) se projevuje dětská osobnost dítěte, jeho citění a chápání světa kolem sebe. Téměř všechny námětové okruhy výtvarné výchovy obsahují základní vztahy k životu, prostředí a lidem, a proto souvisí blízce s výukou prvouky a vztahem žáků k životnímu prostředí. Učitelům se přímo nabízí možnost k mezipředmětovým vztahům a využití výtvarných činností žáků v různých malých projektech. Velmi vhodné je uplatňovat ve výuce náměty z žákova okolí, z dětského života z prostředí obce i školy.

Při výtvarné tvorbě plné her, fantazie, spontánnosti, experimentů s technikami i materiály by nemělo v tomto období chybět ani výtvarné zpracování určitého konkrétního tématu (kresbou, malbou), které v některých pojetích pohledu na výtvarnou výchovu v tomto školním věku bývá poněkud zatlačováno do pozadí pro svou údajnou nevhodnost, obtížnost či přílišnou konkrétnost. Ale i tato oblast má v tomto období své místo a opodstatnění.

Takové výtvarné práce mohou být dvojího druhu:

- na základě vlastní představy dítěte;
- podle skutečnosti.

Kresba z představy má zpočátku ilustrativní charakter, vypráví o bezprostředních zážitcích a zkušenostech žáků a o jeho citovém životě. Motivací k těmto kresbám může být prožitek z her, ze čteného textu, z osobního prožitku, z vycházky apod.

Kresba podle skutečnosti vyjadřuje obvykle první dojem žáka z pozorování. Každý sleduje zpočátku něco jiného, někoho zaujme barva, jiného zaujmou detaily, někdo dovede zachytit linie pozorovaných věcí, někdo zase zachytí jejich funkci. Žák se postupně učí výtvarně uvažovat, pozorně vnímat skutečnost a výtvarně vystihnout její podobu. Proto již v tomto období můžeme začít i s kreslením věcí podle skutečnosti. Žáci samozřejmě nedokáží hned dokonale zachytit pozorovanou skutečnost. Spokojujeme se proto zejména s vystižením toho charakteru předmětu, který pozorujeme. Tyto kresby velmi vhodně využíváme nejen při výuce prvouky, ale i v hodinách matematiky, čtení a psaní. Mnohý žák se v mladším školním věku snáze vyjadřuje kresbou než slovy. Kresbou může např. snadno vyjadřovat porozumění čtené

věť nebo čtenému příběhu, porozumění funkci pozorované věci (např. mlýnek, struhadlo). Tím výtvarná výchova přesahuje rámec předmětu jako takového.

K vytváření hlubšího vztahu k výtvarnému umění využíváme návštěvy výstav obrazů, loutek a maňásků, hraček, pohlednic aj., besedujeme nad knihami a jejich ilustracemi.

K vycházkám v průběhu roku je vhodné přidávat prvky výtvarné výchovy, neboť při nich s žáky můžeme pozorovat např. výstavbu obce, významné stavby obce, stavební sloh, ve kterém jsou domy postaveny, úpravu domů a jejich okolí, získáváme spoustu námětů, zajímavostí, postřehů, nasbíráme materiály pro další práci.

Na vytváření žákovského výtvarného vkusu a jeho vztahu k výtvarnému umění a výtvarným hodnotám má také vliv prostředí (rodina, škola, obec, její okolí), kde žijí. Nemalý vliv má i rozvoj techniky – fotografie, televize, video, počítače, které zprostředkovávají žákům spoustu podnětů, zážitků (pozitivních, ale v mnoha případech i negativních). Pak je třeba také taková témata do hodin výtvarné výchovy zařazovat a pomoci tak žákům přemíru podnětů zpracovávat, uvědomovat si jejich hodnotu, zaujímat k nim nějaké postoje, vnímat pozitivní i negativní.

Některé činnosti mohou žákům ukázat, jak lze tuto moderní techniku vhodně využít (počítačová grafika, internet, televizní motivační či vzdělávací pořady, reklama, plakáty, kreslená animace, loutky...).

Učitel, který dovede dětskou duši naladit k výtvarnému projevu, bývá často odměněn bohatstvím dětských nápadů.

Pro výuku výtvarné výchovy je třeba mít dostatečné množství pomůcek a poučit žáky, jak se s nimi zachází. Kromě základních pomůcek pro výtvarné činnosti, které má každý žák svoje vlastní, je třeba mít soubor pomůcek ve třídě pro specifické a složitější výtvarné techniky. Výtvarná výchova nevede samoučelně jen k osvojování výtvarných technik. Prostřednictvím výtvarných činností pomáhá k výchově citlivého člověka, který si všímá okolního světa a jeho projevů.

Náměty pro práci v 1. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastních prožitků žáků;
- poznávání základních barev a jejich různé užívání;
- kresby podnětené vyprávěním, četbou, vhodnou motivací ilustrující fantazii dítěte – kreslení podle představ;
- kresby a modely přírodnin vztahující se k učivu prvouky, zobrazují vše, co žákům poskytuje příroda – kreslení podle skutečnosti, jehož hlavním účelem je vystižení tvaru a barvy;
- výtvarné dotváření přírodnin na základě představ dítěte;
- vytváření prostorových fantazií seskupováním a kombinováním přírodních i umělých materiálů, včetně materiálů netradičních;
- hry s barvou, poznávání vlastností barev, výtvarné využití vzniklých náhodností, které vzbuzují v žácích rozličné představy;
- hra s linií, vedení linie v různých materiálech;
- jednoduché dekorativní kreslení, otisky přírodních prvků na papír a do plastických materiálů;
- plastická a prostorová tvorba – spontánní hry s různými tvárnými materiály;
- prostorové hry se stavebnicovými prvky;
- jednoduché prvky moderní techniky ve výtvarné tvorbě;
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada.

Náměty pro práci ve 2.-3. ročníku

- námětové kreslení na základě vlastního prožitku, rozvoj dětské představivosti a fantazie;
- dětský příběh vyjádřený kresbou;

- pozorování přírodnin, rozlišování tvarů, barvy, struktury, jejich kombinace a výtvarné dotváření;
- využití barev základních i barev vzniklých mícháním, tvoření souladu dvou barev;
- pozorování tvarů užitečných předmětů a pokusy o výtvarné ztvárnění jejich obrysové linie;
- pozorování tvarů a poznávání funkcí různých předmětů, které člověk používá k práci, grafický záznam pohybu a zobrazení předmětu;
- rytmické řešení plochy s využitím různých prvků a střídání barev – jak se dá návrhů využít;
- členění plochy s použitím libovolných geometrických prvků, barevná kompozice – náměty pro využití návrhu;
- jednoduché náčrty, plány, modely podle fantazie a skutečnosti;
- hračky v životě dětí, výtvarný návrh hračky, pokus o jeho výrobu;
- prostorová tvorba – formování, deformování materiálů, pokus o plastické komponování;
- prostorové činnosti s dostupnými stavebními prvky (papírové krabičky);
- kombinace prvků moderní techniky, návrhy, plány;
- seznamování se s významnými osobnostmi výtvarného umění jako např. Josef Lada, Ondřej Sekora, Helena Zmatlíková, Adolf Born.

Typy, druhy a formy činnosti ve výtvarné výchově, výtvarné techniky:

- experimentování s barvami (míchání, zapouštění, překrývání);
- využívání různých materiálů (přírodních, umělých, vč. odpadových), poznávání jejich vlastností, zpracování různými technikami;
- vyhledávání výrazných a zajímavých linií, tvarů, barev, struktur, jejich zaznamenávání (kresba, malba, otisk, frotáž);
- výtvarné vyjádření zážitků, emocí, smyslových vjemů, myšlenek, událostí, pohybu (malba, kresba, linie, tvar);
- experimentování s běžnými i netradičními nástroji a materiály (štětec, dřívko, rudka, uhel, tužka, fixa, ruka, prsty, provázek, papír, kůra, textilie, kůže, kovy, plasty);
- výtvarné vnímání věcí, užitečných předmětů z hlediska funkce, tvaru, dekoru, (kresba, vytrhávání z papíru, koláž);
- vytváření jednoduchých náčrtů, plánů, modelů;
- využívání různých materiálů k výtvarnému prostorovému zpracování (modelína, modurit, sádra, papír, přírodniny, plasty, textil, kůže – mísení, hnětení, lití, lepení, stříhání navlékání);
- seznamování s jednoduchými grafickými technikami (otisk, frotáž, papírořez, tisk z koláže, kombinace technik);
- individuální i skupinová práce různými technikami s velkými formáty (balicí papír, velké formáty čtvrtky, chodník);
- práce na třídních projektech, návrhy, formy zpracování, volba techniky;
- výtvarně dramatické a komunikační hry (sochy, maňasci);
- dotváření prostředí, ve kterém žijeme výtvarnými pracemi;
- vycházky s výtvarnými náměty, pozorováním (sběr materiálů, pozorování věcí, prvky staveb, práce v terénu, návštěvy výstav, muzeí).

Praktické dovednosti

Žáci v průběhu 1. období:

- pracují s barvou různé konzistence, rozeznávají studené a teplé barvy, osvojují si dovednost míchat základní barvy;
- poznávají různé materiály (přírodní i umělé) seznamují se s různými způsoby jejich zpracování (různými technikami), osvojují si dovednosti práce s různými nástroji;

- rozvíjejí schopnost výtvarně vnímat věci, užitékové předměty z hlediska funkce, tvaru, dekoru, pohybu apod.;
- komponují jednoduché tvary, vnímají neuspořádání či záměrné rozmístování či řazení;
- poznávají možnosti námětového plošného i lineárního vyjádření, pokoušejí se volně pracovat s linkou, tvarem, obrysem;
- pokouší se dotvářet výtvarné práce písemným projevem;
- experimentují s různými materiály k vytváření prostorových prací;
- poznávají prostředí školy, okolí obce, sledují detaily staveb, předmětů;
- postupně si osvojují schopnost vyjádřit se o své práci, zdůvodnit, hodnotit, vyjádřit se také o práci jiných, vést dialog o výtvarné práci, být tolerantní;
- podílejí se na dotváření prostředí, ve kterém žijí, které je obklopuje, vystavují své práce, připravují výtvarnou výzdobu prostředí třídy, školy;
- spolupracují na třídních projektech;
- poznávají výtvarná vyjádření významných malířů (zejména ilustrátorů dětských knih, regionálních umělců), a jiných výtvarných umělců;
- docházejí k poznání, že výtvarné umění patří ke kulturnímu bohatství národa.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák:

- rozpoznává a pojmenovává linie, tvary, objemy, barvy, objekty atd., porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ;
- v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace;
- vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky;
- interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností;
- na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil.

Výtvarná výchova

2. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvíjet schopnosti výtvarného vyjadřování žáků, učit je vyjadřovat myšlenky, představy a pocity výtvarnými prostředky;
- umožnit žákům vnímat krásu okolního světa jako součást každodenního života;
- rozšiřovat soubor užívaných technik a seznamovat žáky s dalšími výtvarnými nástroji a různými materiály;
- rozšiřovat soubor užívaných technik;
- rozvíjet schopnost vnímat krásu přírody, vyjadřovat své pocity a dojmy a výtvarně je zpracovávat;
- rozvíjet přirozenou potřebu žáků vlastního výtvarného vyjádření;
- rozvíjet individuálně tvořivé schopnosti žáků;
- pěstovat estetické cítění a vkus žáků;
- sebezpoznání, sebeuvědomění;
- vést žáky ke schopnosti vnímat krásu lidového umění a dostupných uměleckých děl;
- vážit si kulturních hodnot a dovedností lidí;
- rozvíjet schopnost žáků esteticky ovlivňovat své prostředí;

- umožňovat konfrontaci osobních postojů s postoji jiných;
- rozvoj tolerance k lidem a duchovním hodnotám.

Charakteristika výuky:

Výtvarná výchova je podstatnou částí základního vzdělávání žáků. Jejím cílem je rozvíjet vkus žáků, jejich cit pro umění, jejich dovednost výtvarně se vyjadřovat, cíl je zaměřen i na objevování talentovaných žáků. Nezaměňujeme ji se speciálním uměleckým vzděláním.

V tomto období se zaměřuje na:

- vycvičení oka a žakovy ruky;
- rozvíjení schopnosti čistého a jistého zobrazování;
- pěstování správného vnímání krásy formy, linie, barvy i symetrie.

Výuka výtvarné výchovy je postavena na tvůrčích činnostech, které umožňují rozvíjet žákovo vnímání, výtvarné cítění, představivost, fantazii, myšlení, prožitky. Využívá k tomu nejen výtvarné prostředky tradiční a ověřené, ale i nově vznikající.

Ve 2. vzdělávacím období je výuka výtvarné výchovy spojována často i s výukou jiných předmětů. Výtvarně lze vyjadřovat zvolený jednoduchý rytmus melodie. Při kresbě přírodnin je vhodné využít znalostí z přírodovědy, při kresbě náradí je třeba znát, jak a k čemu se určité náradí používá, zde tedy vytváříme mezipředmětovou vazbu s pracovními činnostmi, při tématickém kreslení se dá vhodně využít některé četby z čítanky. Kresby se posuzují podle toho, kolik originálního pozorování a myšlenek v nich žák projevil, jak využil plochu výkresu, jak pracoval s barvou.

V předcházejícím vzdělávacím období i v období předškolním byla výtvarná výchova dítěti především prostředkem k vyjadřování myšlenek. Ve 2. období se postupně tříbí smyslová vnímavost, uvědomělé pozorování a výtvarné vidění.

Žáci se naučí citlivěji vnímat tvary, barvy, struktury, vzájemné vztahy částí a celku, a tak se zabezpečuje nenásilný přechod od prvotních grafických forem k formám členitějším. Žáky je třeba postupně vést k větší samostatnosti při rozmístění kresby se zřetelem na námět, velikost a tvar plochy, pěstovat u nich smysl pro prostorovou dispozici.

Žáci zobrazují předměty tak, jak se jeví jejich oku. Pravidla perspektivy žáci vyvozují z pozorování, pod vedením učitele. Primární výuku pravidel perspektivy považujeme spíše za překážku.

Geometrických modelů se užívá jen k objasnění konstrukce skutečných předmětů. Při kreslení listů, ovoce a jiných předmětů žáky upozorňujeme na osovou souměrnost některých přírodnin. K dosažení dovednosti vyjádřit symetrii mohou přispět kresby předmětů prováděné např. pastelkami nebo vodovými barvami bez předběžných obrysů.

Barvu spojujeme s tvarem. Je dobře, aby si v 1. období žáci dostatečně pohráli s barvami a přirozenou cestou se seznámili se změnami, způsobenými jejich kombinacemi. Znovu žákům ukazujeme, od začátku do konce, techniku pokládání barev. Při vystihování určitého tónu např. u zelené barvy necháme žáky určitou dobu objevovat rozmanité zelené tóny vznikající mícháním žluté, modré a zelené barvy z palety, následovat musí hovor o tom, co objevili, co se komu podařilo. Předcházíme tak potížím vznikajícím při současném pozorování tvaru předmětu a jeho barvy. Žáci později snadno kombinují barvy a jejich mícháním tvoří složitější barevné tóny.

Při kreslení nástrojů vycházíme ze způsobu jejich užívání. To má nejen význam praktický (poznání funkce nástroje), ale i přímý a kladný vliv na výsledek kresby. Znají-li žáci funkci celého nástroje i jeho částí, snáze a přesněji porovnávají jejich velikost, tvar i poměrnost.

Pro vytváření vzorů je prospěšná mezipředmětová vazba s geometrií, využíváme dovednosti provádět náčrty základních geometrických obrazců. Geometrické obrazce mohou být základem

mnoha opakujících se vzorků. Geometrické tvary jsou pro přístupné a snadno proveditelné. Později může následovat též stylizace a kombinace jednoduchých přírodních tvarů. Kombinací zvolených prvků se vyplňuje určitá plocha nebo se jich používá k dekoraci některého předmětu. Takové kreslení využívá mezipředmětových vztahů s hudební výchovou (rytmy, kontrasty, opakování, střídání).

Předkládání stylizovaných forem, kterých s úspěchem použili různí návrháři, vede žáky k tomu, že začnou stylizovat prvky přírodní. Při pozměňování toho, co poznali, mají dost možností, aby mohli uplatnit svou vynalézavost a fantazii.

Kreslení z paměti je cenné jak pro nejmladší, tak i pro starší žáky. Je dobře, když žáci 4. a 5. r. nejprve předložený předmět prostudují a nakreslí a potom jej zkusí nakreslit z paměti. Pokud žák ví, že bude kreslit z paměti, snaží se, aby si zapamatoval podobu předmětů. Zvyká si předměty pozorně pozorovat, a tak si postupně vytváří vnitřní zásobu obrazů, které mu poslouží jako předlohy ke kreslení. Žák se tak rovněž učí soustředit svoji pozornost.

Modelování je velmi vhodné pro mladší žáky, ale dobře ho v kombinaci s různými materiály příležitostně využíváme i v tomto vzdělávacím období.

Žáci jsou v rámci výtvarné výchovy také seznamováni s díly předních domácích i evropských umělců. Vhodné jsou návštěvy výstav takových děl, která jsou žáci schopni pochopit, a která je mohou mravně a citově obohatit. Žáky seznamujeme s díly různých oborů umění. Žáci se je učí chápat a rozumět jim. Výstavy prací žáků se dají uspořádat i ve vhodné školní místnosti. Dbáme, aby výtvarná díla žáků nebyla vystavována trvale a výstavy často obměňujeme.

Ve výtvarné výchově v tomto období často využíváme mezipředmětové vztahy ve spojení s literární výchovou, s výukou geometrie, s přírodovědou, vlastivědou i s přípravou některých žákovských pomůcek. Jedním z úkolů výtvarné výchovy je připravovat žáka na praktický život, ve kterém budou v mnoha oborech potřebovat něco skutečného zakreslit nebo načrtnout. K tomu ho vedou reálné kresby.

V tomto období pěstujeme u žáků jejich smysl pro přírodní krásy, a to jak ve výtvarné výchově tak i v ostatních předmětech. Žáci jsou seznamováni s vhodnými díly různých oborů umění prostřednictvím obrazů a ilustrací, učí se je chápat a rozumět jim.

Žák bude po ukončení 1. stupně schopen výtvarného vyjádření takovým způsobem, který ho uspokojí. Dokáže při práci uplatňovat představivost i fantazii. Při kresbě bude chápat vzájemné souvislosti zobrazovaných předmětů, bude postupovat od celku k detailům. Dokáže se orientovat v malířských a kreslířských potřebách a bude je umět udržovat v pořádku. Po ukončení práce si dokáže uvést své pracovní místo do původního stavu. Výtvarná výchova na 1. stupni je základem k dalšímu rozvíjení estetického citění žáků na 2. stupni.

Učivo – návrh námětů:

Výtvarné náměty volí učitel tak, aby vycházely z přímých zážitků a zkušeností žáků. Využívá náměty související s učivem přírodovědy a vlastivědy, pozorování na vycházkách, prožitků z výstav, koncertů, četby, ze sportovních akcí aj.

Příklady námětů k výtvarnému zpracování:

- výtvarné vyjádření věcí, pozorování barev, hmatové vnímání tvarů a materiálů, objevování přirozených vlastností a funkcí předmětů, vyjádření základních tvarových znaků, řešení barevných vztahů zobrazeného předmětu a prostředí – to vytváří schopnost žáků výstižněji se výtvarně vyjádřit;
- malby vycházející z pozorované skutečnosti i z představ;

- objevování a výtvarné sledování barevné proměnlivosti přírody, vystižení barev přírody – podzimu, zimy, jara, léta, rozkvetlých stromů a keřů, zrajícího ovoce, květinových záhonů, kytic aj.;
- vyhledávání a objevování tvarově a barevně zajímavých přírodnin žáky, pozorování případných souměrností přírodnin (motýli, brouci, některé listy i plody);
- odlišování výtvarů přírody od lidských výtvarů, žáci jsou přitom vedeni k zaujímání svých vlastních estetických postojů;
- sochařství a příroda – rozlišování tvarů přírodních a tvarů opracovaných člověkem, vyhledávání a pozorování soch v okolí (socha, sousoší, bysta, reliéf);
- vyjádření linie růstu při kresbě a malbě rostlin;
- dotváření přírodnin na základě fantazie;
- využívání výtvarného výrazu linie vytvořené různými nástroji v různých materiálech, uplatňování kontrastů tvarů a barev;
- proměny a projevy energie v přírodě – zobrazování bouře, mlhy, mraků, blesků, sopek aj.;
- rozmanitosti přírody – půda a život v ní, drahokamy, krápníkové jeskyně, zimní útvary aj.;
- zpřesňování výtvarného vyjádření proporcí lidské postavy a hlavy;
- zobrazování lidské postavy v pohybu;
- různé textilní materiály (plátno, vlna, hedvábí), oděvní tvorba, móda současnosti, módní přehlídka pro určité příležitosti a pro všední den;
- výtvarné ztvárňování pohádkových bytostí, využívání barevné i tvarové nadsázky;
- řešení úkolů dekorativního charakteru v ploše, řazení prvků v tvarové i barevné kompozici, symetrická i asymetrická řešení;
- využívání psaných, kreslených, stříhaných a vytrhávaných písmen jako dekorativního prvku, návrhy plakátů na školní akce;
- pozorování estetické úrovně předmětů denní potřeby, vlastní návrhy a modely takových věcí;
- vyhledávání zajímavých prvků architektury ve svém prostředí a v okolí školy;
- zobrazování tvarů různými technikami prostorově, poznávání a vytváření reliéfů;
- pozorování a výroba (i ve spojení s pracovními činnostmi) dekorativních věcí ke zkrášlení domácího i školního prostředí;
- pozorování výtvarné úpravy dětských knih a učebnic, rozlišování kreseb významných ilustrátorů dětských knih, výstava oblíbených dětských ilustrátorů;
- ilustrace svých prvních knih (listů portfolia), vytvářených při výuce českého jazyka, přírodovědy aj.;
- poznávání různých způsobů malířského vyjadřování – figura, portrét, krajina, zátiší na příkladech konkrétních výtvarných děl;
- zaměření se na krásy přírody a na vztah k životnímu prostředí (ve spojení s přírodovědou)
- tématické kresby k významným událostem ve školním roce.

Učitel volí náměty výtvarných prací podle svého uvážení. Úkolem učitele je vyvolávat podněty, určovat témata a náměty, žáky motivovat, volit vhodné inspirace. Do vlastní výtvarné činnosti žáků zasahuje učitel radami, které se týkají použitého materiálu a způsobu práce s ním, kreslířských nástrojů a praktického zacházení s nimi. Při výuce se využívá četby, přírodovědného a vlastivědného učiva i dění ve škole a v obci. Příklady námětů nejsou pro učitele závazné. Výtvarné techniky volí učitelé podle svého uvážení tak, aby se rozšiřoval jejich okruh, aby byly pro zajímavé a přiměřeně rozvíjely dětskou tvořivost a představivost.

Úspěch práce žáků závisí do značné míry na tom, jak pozorovanou skutečnost v průběhu výuky dokážeme žákům přiblížit, jak dovedeme ukázat tvar jako výsledek přírodních zákonitostí i jak dovedeme výuku výtvarné výchovy organicky spojovat s ostatními vyučovacími předměty, např. se čtením nebo vyprávěním o květinách v přírodovědě.

Čítanky, připravené k činnostnímu učení, jsou doplněny ilustracemi tak, abychom mohli žáky postupně seznamovat s významnými ilustrátory dětských knih. Každý učitel výtvarné výchovy má možnost těchto materiálů průběžně využívat. V čítankách je ilustracím věnována značná pozornost, nejvýznamnější ilustrátoři se vyskytují opakovaně, učitel proto může nechat žáky ilustrace pozorovat a poznávat charakteristické rysy malířské techniky jednotlivých výtvarníků. Na základě těchto činností se mohou žáci naučit dobře poznávat ilustrátory: J. Ladu, J. Trnku, M. Alše, O. Sekoru, J. Čapka, A. Borna, H. Zmatlíkovou, Z. Buriana, J. Kalouska, J. Nepraktu.

Očekávané výstupy na konci 2. období základního vzdělávání

Žák:

- při vlastních tvůrčích činnostech pozoruje a pojmenovává světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy aj.;
- užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy, v objemovém vyjádření modelování a sochařský postup, v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model;
- zaměřuje se na projevení vlastních životních zkušeností i na ztvárnění nejbližších sociálních vztahů a rozvoj komunikace;
- nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly, uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě;
- osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření, pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění);
- porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace;
- nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil.

5.7. Vzdělávací oblast: Člověk a zdraví

Požadavky této vzdělávací oblasti se realizují v 1.-5. ročníku prostřednictvím tělesné výchovy (samostatný předmět), zdraví a výchova ke zdraví (není samostatný předmět).

Tělesná výchova

1. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvoj pohybových schopností a dovedností žáků;
- rozvoj smyslu pro účelný a krásný pohyb;
- získat návyky správného držení těla, nacvičovat základní cviky k získání těchto návyků;
- vést žáky k vědomému zvládnutí pohybu, zařazovat cviky na koordinaci pohybů;
- zvyšovat pohybový rozsah a obratnost žáků;
- upevňovat charakterové vlastnosti žáků, rozvíjet sociální vztahy;
- získávat pocit nutnosti pravidelného cvičení jako součásti správného životního stylu;
- vštípit žákům radostný pocit z pohybu;
- pochopit důležitost organizace a spolupráce hlavně formou her (dodržování pravidel, umět se podřídit kolektivu, spolupracovat);

- neustále seznamovat žáky s důležitostí dodržování bezpečnostních zásad (při hrách v tělocvičně, na hřišti, při cvičeních s náčiním nebo na nářadí);
- umět slyšet, vnímat a reagovat na povely učitele (nejen na píšťalku, ale i na jiné podněty – slovní, gestikulační);
- naučit žáky připravit na sportovní výkony – zvolit vhodnou obuv, vhodné oblečení (sepnout vlasy, odložit hodinky a jiné cennosti);
- posilovat tělesnou kondici a duševní pohodu žáků správně zvolenými aktivitami, vhodnými a přiměřenými tomuto věku;
- z hlediska správné organizace a bezpečnosti je vhodné zvládnout se žáky základy pořadových cvičení (nástupy, povely pozor, pohov);
- využívat různá kondiční cvičení k rozvoji a zvýšení pohybových schopností žáků – to je zvyšovat obratnost, vytrvalost, rychlost, pohyblivost (za pomoci různého náčiní, využití různých druhů nářadí, přeskoky, odrazy, překonávání překážek, různé druhy běhů);
- vnímat důležitost průpravných cvičení (rozcviček), jako prostředku pro zlepšení a odstranění nedostatků, které vznikají z jednostranného zatížení páteře či ze špatného způsobu života, nedostatku sportovních aktivit;
- seznamovat žáky s důležitostí správného rozcvičení, využívat veškeré kompenzační prostředky (protahovací, uvolňovací cvičení, strečink);
- učit žáky cítit, vnímat hudbu a umět ji vyjadřovat pohybem, snažit se rozvíjet rytmické cítění, začleňovat taneční prvky (lidové písničky);
- rozvíjet dovednosti žáka zvládnutím základů atletické abecedy (běhy, skoky, hody);
- zvládat průpravná cvičení pro míčové hry, správně zvládat techniky házení, chytání, přihrávání;
- seznamovat žáky s nácvikem jednoduchých základů miniher;
- vkládat podle možností cvičení v různém prostředí, seznamovat žáky s pohybem na hřišti, ve volné přírodě, v lese;
- podle možnosti zařadit zimní sportování (bobování, sánkování, lyžování, bruslení);
- vštípit základy plaveckých dovedností;
- nesoustředit se jen na hodiny Tv, ale začleňovat do vyučování další pohybové aktivity – vycházky, pohybové chvílky, cviky ve třídě na správné držení těla;
- poznávání zdraví jako důležitou hodnotu v kontextu dalších životních hodnot;
- výuka plavání

Očekávané výstupy na konci 1. období

Žák:

- spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti;
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení;
- spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích;
- uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorách školy, v sokolovně, v plaveckém bazénu;
- reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci.

Tělesná výchova

2. období

Výchovně vzdělávací cíle:

V souladu s vývojovými předpoklady a individuálními zvláštnostmi žáků směřuje vyučovací úsilí učitele a učební činnost žáků v tělesné výchově k tomu, aby:

- si osvojil nové pohybové dovednosti, kultivovali svůj pohybový projev i správné držení těla a postupně usilovali o optimální rozvoj zdravotně orientované zdatnosti;
- se orientovali v základních otázkách vlivu pohybové aktivity na zdraví a praceschopnost člověka, v problematice zjišťování potřebných ukazatelů zdatnosti a pohyblivosti a uměli své poznatky využít při začleňování pohybů do denního režimu;
- zvládali základní organizační, hygienické a bezpečnostní zásady pro provádění zdravotně vhodné a bezpečné sportovní či jiné pohybové činnosti ve známém méně známém prostředí;
- kladně prožívali osvojované pohybové činnosti a využívali je s pomocí dospělých nebo samostatně jako prostředek překonávání aktuálních negativních tělesných či duševních stavů a dlouhodobější zdravotní prevence i jako předpoklad pro vytváření trvalého vztahu k pohybovým aktivitám;
- si uvědomovali význam sociálních vztahů a rolí ve sportu a jiných pohybových aktivitách a uměli je využít pro hodnotné pohybové využití i přátelské vzájemné vztahy;
- poznávání zdraví jako důležitou hodnotu v kontextu dalších životních hodnot;
- ochraně zdraví a životů při každodenních rizikových situacích i mimořádných událostech a k využívání osvojených postupů spojených s řešením jednotlivých mimořádných událostí.

Všechny naznačené cíle by měly ústít do pozitivního vztahu žáka k pohybovým aktivitám jako základnímu prostředku dlouhodobého ovlivňování aktivního zdraví a projevit se v návyku pravidelného využívání pohybových činností různého zaměření v každodenním životě moderního člověka, v jeho životním stylu.

Očekávané výstupy na konci 2. období

Žák:

- podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu, uplatňuje kondičně zaměřené činnosti, projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti;
- zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením;
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti, úrovně vytváří varianty osvojených pohybových her;
- uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí, adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka;
- jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti;
- jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje, respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví;
- užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví, cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení;
- zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy;
- změří základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky;
- naučí se plavat (podle svých individuálních schopností)

- orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště, samostatně získá potřebné informace.

Zdravotní tělesná výchova v 1.-5. ročníku

Do celého období výuky tělesné výchovy je zařazována zdravotní výchova, důležité je:

- dbát na osobní čistotu těla, prádla, oděvu, cvičebního úboru;
- dodržovat čistotu a pořádek v prostředí tělocvičny;
- otužovat vzduchem a vodou (ranní mytí studenou vodou);
- seznamovat žáky s vhodnou životosprávou;
- do programu dne zařazovat pohybové aktivity (tělovýchovné chvilky);
- upozorňovat žáky na vliv dostatečného množství pohybu pro jejich zdravý vývoj (mimoškolní Tv);
- předcházet úrazům tím, že dbáme, aby žáci dodržovali pokyny týkající se jejich bezpečnosti a ochrany zdraví;
- vést žáky, aby si uvědomovali, že při mimoškolních pohybových aktivitách musí dbát na svou bezpečnost, uvažovat o svém chování a dodržovat pokyny dospělých, aby vyrostli ve zdravé lidi;
- vést žáky k tomu, aby uměli zavolat pomoc v případě, že se vyskytnou u úrazu;
- uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech;
- zaujímá správné základní cvičební polohy;
- zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním oslabením.

Úkoly zdravotní výchovy se neplní jenom v rámci tělesné výchovy, ale uplatňujeme je i v ostatních vyučovacích předmětech.

Charakteristika výuky tělesné výchovy v 1.-5. ročníku

Veškeré tělesné pohybové aktivity vedou k všestrannému rozvoji žáka, nejen ke zvýšení jeho pohybových schopností a dovedností, ale i k posílení jeho charakterových vlastností (zodpovědnost, spolupráce, vytrvalost, odvaha, schopnost respektovat pokyny, umět se podřídit kolektivu...).

Tělesná výchova pěstuje u žáků kladný vztah ke sportu a pohybu vůbec, aby se sport stal součástí jejich zdravého životního stylu. Systémem jednoduchých pohybových a sportovních aktivit vede ke zvyšování tělesné zdatnosti a k správnému držení těla žáků.

Vštěpováním pohybových návyků a vyvoláním radostného pocitu z pohybu u žáků se podílíme na zvyšování jejich psychické odolnosti vůči negativním vlivům svého okolí a na posilování jejich charakterových vlastností. Základní a důležitou metodou, která slouží ke splnění všech těchto cílů a úkolů je HRA a dodržování herních pravidel.

Osvojením základů herních technik a taktických postupů, zvyšujeme u žáků nejen pohybové schopnosti, ale také podporujeme jejich prostorovou orientaci, schopnost správného a rychlého rozhodování i schopnost pohotově reagovat.

Neustále věnujeme patřičnou pozornost bezpečnosti při výuce Tv, průběžně opakujeme bezpečnostní pravidla, upozorňujeme na možnosti úrazů, snažíme se vštípit pocit zodpovědnosti za své chování a svoji bezpečnost, pocit sounáležitosti a ohleduplnosti ke svým spolužákům.

Tělesná výchova je předmět, kde je nutný diferencovaný přístup k žákům podle jejich momentální tělesné zdatnosti. Zde musíme citlivě hodnotit každého žáka, vzhledem k jeho individuálním možnostem a předpokladům pro zvládnutí různých pohybových aktivit.

V hodinách Tv se nezaměříme jen na rozvoj a zdokonalování pohybových schopností, ale také vštěpujeme důležité hygienické zásady s tím spojené – styl života, chování podporující zdraví, kvalita mezilidských vztahů, kvalita životního prostředí, bezpečí člověka atd.

Žáci se seznamují s různými riziky které ohrožují zdraví, v běžných i mimořádných situacích, osvojují si dovednosti a způsoby chování (rozhodování), které vedou k zachování či posílení zdraví, a získávají potřebnou míru odpovědnosti za zdraví vlastní i zdraví jiných.

Vzdělávací obor Výchova ke zdraví vede žáky k aktivnímu rozvoji a ochraně zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a učí je být za ně odpovědný. Svým vzdělávacím obsahem navazuje na obsah vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět a prolíná do ostatních vzdělávacích oblastí. Žáci si osvojují zásady zdravého životního stylu a jsou vedeni k jejich uplatňování ve svém životě i k osvojování účelného chování při ohrožení v každodenních i rizikových situacích i při mimořádných událostech. Vzhledem k individuálnímu i sociálnímu rozměru zdraví vzdělávací obor Výchova ke zdraví obsahuje výchovu k mezilidským vztahům a je velmi úzce propojen s průřezovým tématem Osobnostní a sociální výchova. Žáci si rozšiřují a prohlubují poznatky o sobě i vztazích mezi lidmi, partnerských vztazích, manželství a rodině, škole a společenství vrstevníků.

Pohybové činnosti by měly prolínat a doplňovat i další oblasti výchovy, měly by se objevovat i v dalších předmětech jako např. vhodné rozcvičky, pohybové hry, taneční prvky.

V tělesné výchově je velmi důležité motivační hodnocení žáků, které vychází ze somatotypu žáka a je postaveno na posuzování osobních výkonů každého jednotlivce a jejich zlepšování – bez paušálního porovnávání žáků podle výkonových norem (tabulky, grafy aj.), které neberou v úvahu růstové a genetické předpoklady a aktuální zdravotní stav žáků.

Správně řízená výuka tělesné výchovy vyžaduje, aby učitel:

- kladl na žáky tělovýchovné požadavky, které jsou přiměřené jejich tělesné a pohybové vyspělosti;
- dbal rozdílu mezi chlapci a děvčaty;
- volil program s ohledem na roční období a materiálně technické vybavení školy;
- dbal bezpečnosti žáků a vedl žáky k nacvičování vhodné a správné dopomoci a záchrany při cvičení;
- účelně zaměstnával co nejvíce žáků vhodnými bezpečnými úkoly ke cvičení ve družstvech.

Hlavní organizační formou vyučovacího procesu je vyučovací hodina tělesné výchovy.

Vyučovací hodiny tělesné výchovy se spojují do dvouhodin.

Zařazování kurzu plavání – již tradičně je každoročně pro všechny žáky naší školy zařazován plavecký kurz. Žákům, kteří se ze zdravotních důvodů kurzu neúčastní poskytujeme zdravotní tělesnou výchovu.

Tělovýchovné chvílky

Do vyučovacích hodin ostatních předmětů je vhodné vkládat tělovýchovné chvílky. Zařazují se, když se u žáků začne projevovat únava. Jejich programem jsou koordinační, vyrovnávací i kondiční cviky, které žák zná z výuky Tv v daném ročníku.

Hygienické požadavky pro výuku Tv

Cvičební prostory – tělocvičny je třeba udržovat v čistotě a jejich vybavení vždy před užitím kontrolovat. Teplota vzduchu v tělocvičně by měla být přiměřená, neměla by být nižší než 16 °C.

Na vyučovací hodiny Tv se žáci převlékají do cvičebních úborů. Z pedagogických důvodů používá cvičební úbor i učitel. Pro zvýšení odolnosti organismu se doporučuje, aby výuka Tv probíhala často na hřišti nebo v terénu.

Charakteristika některých cvičení zařazovaných pravidelně do hodin Tv:

Vyrovňovací cviky

Jsou to průpravná gymnastická cvičení, která jsou zaměřena na uvolnění a protažení jednotlivých svalových skupin. V tomto období posilovací cviky zařazujeme jen jednoduché a krátce. Pozornost věnujeme cvičením koordinačním, cvičení na zvětšování pohybového rozsahu kloubů, také na podporu návyku správného držení těla.

Cvičení mohou být prováděna v rytmických obměnách s možností hudebního doprovodu. Patří sem cvičení prostrná, s náčiním i na náradí, na místě i za pohybu. Dbáme při tom na přiměřený čas pro zařazování těchto cvičení do vyučovacích hodin.

Kondiční cvičení

Cvičení se zaměřením na rychlost, pohyblivost, obratnost, vytrvalost, to jsou: běh, skoky, házení, cvičení rovnováhy, lezení, šplhání, překonávání překážek, gymnastická cvičení s náčiním i bez náčiní (např. s míči, se švihadly, na lavičkách, žebřinách apod.).

Rytmická cvičení a tanec

Rytmická cvičení jsou velmi vhodnou součástí vyučování v 1.-5. r., zařazujeme je nejen do vyučovacích hodin Tv, ale též do hodin hudební výchovy i českého a anglického jazyka. Podporují značnou měrou dobrý psychický vývoj žáků. Cvičení zařazujeme jako rytmizaci jednoduchých a žákům známých pohybů podle hudebního doprovodu, v 1. a 2. ročníku cvičíme i podle říkanek a písní.

Tanec pomáhá zvládnout základní pohyby paží, nohou a trupu. Učíme žáky základní taneční kroky. Zaměřujeme se na estetický pohybový projev v přiměřeném tempu a žákům srozumitelném.

5.8. Vzdělávací oblast: Člověk a svět práce

Vzdělávací oblast je v 1.-5. ročníku realizována prostřednictvím vyučovacího předmětu:

Praktické činnosti

1. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvíjet jemnou motoriku žáků a jejich manuální zručnost;
- vytvářet při praktických činnostech s různými materiály základní pracovní dovednosti a návyky;
- prostřednictvím pracovní praktické činnosti žáků napomáhat rozvoji jejich rozumové činnosti, rozšíření jejich obzoru;
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracování materiálů a všimnout si jejich vlastností;
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat k čemu slouží, naučit se s nimi bezpečně zacházet a volit pro určitou pracovní činnost pracovní nástroj podle jeho vhodnosti;

- postupně vytvářet pozitivní vztah žáků k práci;
- prostřednictvím praktické činnosti s různým materiálem a nástroji pomáhat zpřesňovat představy žáků o věcech a jevech okolního světa;
- učit žáky, aby při práci uvažovali, aby věděli, co chtějí dělat a připravili si všechno, co budou k práci potřebovat, učit žáky individuálně zodpovídat za kvalitu své práce;
- získávat aktivní vztah k ochraně životního prostředí a utvářet počáteční vědomí o individuálních možnostech každého člověka při řešení ekologických problémů;
- dát prostor žakovským nápadům pro praktické práce a tvůrčí činnosti.

Charakteristika výuky:

Při praktických činnostech není v tomto období vhodné dělit na děvčata a chlapce. Vhodné je práci individualizovat nebo pracovat ve skupinách a přitom dbát důsledně na bezpečnost žáků. Praktické činnosti v 1. období základního vzdělávání jsou vyučovacím předmětem s úzkými vazbami na ostatní předměty. Výuka komplexním způsobem přispívá k rozvoji žáků. Rozvíjí jejich motorické schopnosti, manuální dovednosti a pracovní návyky. Žáci se učí spolupracovat, organizovat svou práci i práci spolužáků, pracovat v týmu. Žák se učí základům technologické kázně, bezpečnosti práce, organizaci práce a prostředí.

Při výuce jsou upřesňovány představy žáků o věcech a jevech, o kterých hovoří při vyučování českému jazyku, matematice a prvouce. Učí se poznatky o nich prakticky využívat. Obohacuje se řeč žáků a začínají se vytvářet základy technického myšlení.

V průběhu praktických činností v 1.-3. ročníku jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a nářadí.

Při práci s drobným materiálem učíme žáky stříhat, ohýbat, spojovat, výtvarně ztvárňovat – dávat výrobkům pěkný vzhled. To podporuje dětskou představivost obrazotvornost a vytváří smysl pro estetické cítění.

Při práci s papírem učíme žáky poznávat vlastnosti a druhy papíru, naučíme je správně držet nůžky, stříhat celou délkou ostří nůžek i části ostří. Učíme je poznávat z čeho nůžky jsou a jaké mají vlastnosti a jak se s nimi bezpečně zachází.

Při modelování žáci poznávají vlastnosti modelovací hmoty, vytvářejí z ní jednoduché předměty, zvířata i postavy, a to většinou podle jejich vlastních představ. Modelování lze vhodně využívat při skupinové práci na určité téma, často ve spojení s ostatními vyučovacími předměty. Žáci se pak musí mezi sebou dohodnout na společném řešení a práci si mezi sebou rozdělit. Uplatňuje se zde spolupráce a komunikace.

Nezanedbatelný je přínos vyučovacího předmětu pro uplatňování výchovy žáků ke zdraví a jejich bezpečnosti. Charakter předmětu umožňuje nenásilné zařazování výchovy k ochraně přírody a vytváření základů pro ekologické cítění žáků.

Při praktických činnostech se žáci učí:

- organizovat své pracovní prostředí a vlastní činnosti – rozdávat, uspořádat své pracovní místo, sbírat, ukládat, udržovat své náčiní i místo v pořádku;
- pracovní kázní – být pozorný a opatrný, vědět co dělat, aby byla určitá pracovní činnost dostatečně bezpečná pro žáka samotného i pro spolužáky, dodržovat též hygienická pravidla, dbát na správné držení těla při činnostech a správné uchopení pracovního náčiní, při jeho správném výběru;
- uvědomovat si význam vlastní činnosti a práce;
- umět o své činnosti povědět druhým.

Dbáme na to, aby byly praktické činnosti spojovány s rozvojem poznání a řeči.

Vyučovací předmět praktické činnosti by měl být v průběhu celého 1. vzdělávacího období volně mezipředmětově využíván. Žáci si při něm mohou připravit všechny drobné pomůcky, které potřebují k výuce v rámci dalších vyučovacích předmětů.

V tematických celcích převládá široké spektrum praktických činností, kterými se mohou žáci v průběhu vyučování zabývat. Je zcela na vyučujícím učiteli a jeho pedagogických záměrech, jak tematické celky do výuky zařadí, zda se bude k některým okruhům v průběhu roku vracet, jak na ně bude v následujícím ročníku navazovat.

Při realizaci praktických činností v jednotlivých ročnících je třeba uvažovat o míře integrace praktických činností s obsahem dalších vyučovacích předmětů, např. prvoukou, výtvarnou výchovou, matematikou, českým jazykem.

Praktické činnosti jsou v 1. období základního vzdělávání základem všech tematických celků. V jejich průběhu jsou uváděny jen základní informace o materiálech, pomůckách a náradí, a to jako nezbytné poznatky s ohledem na jejich použití. Žák také u každé práce dostává poučení o bezpečnosti při zacházení s náradím a ochraně zdraví při určité pracovní činnosti.

Praktické dovednosti

Na konci 1. období žák:

- rozlišuje běžně užívané druhy papíru, dovede papír přeložit, vyrobí skládáním jednoduchý výrobek, odtrhnout naznačenou část, přestříhnout, vystříhnout nakreslený tvar, čistě slepit (použít vhodné lepidlo), nalepit vystřižené tvary;
- dovede z drobného materiálu vyrobí jednoduchý praktický výrobek, k práci volí vhodné nástroje a bezpečně s nimi zachází;
- rozlišuje běžné pracovní nástroje (nůžky, nůž, jehla, kleště, šroubovák, kladívko) a bezpečně s nimi zachází;
- dovede pracovat s některou ze stavebnic a vytvořit několik výrobků podle předlohy i podle své představy;
- při práci s modelovací hmotou dokáže vytvořit několik výrobků a dovede o nich hovořit, získal základní hygienické návyky při práci s těmito materiály;
- dokáže navléknout nit, zkusí přišít knoflík, dovede sešít dva kusy látky k sobě;
- při praktických činnostech si dovede věci urovnat, udržuje pořádek na svém místě, stará se o své pomůcky, má je připravené na vyučování.

Očekávané výstupy na konci 1. období

Práce s drobným materiálem

Žák:

- vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů;
- pracuje podle slovního návodu a předlohy;
- zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi;
- provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování;
- pečuje o nenáročnou rostlinu;
- chová se vhodně při stolování.

Praktické činnosti

2. období

Výchovně vzdělávací cíle:

- rozvíjet manuální dovednosti žáků;
- vytvářet správné pracovní návyky při práci s nástroji;
- umět rozlišovat jednoduché pracovní nástroje, poznat, k čemu slouží a uvědomovat si, jak je třeba s nimi správně a bezpečně zacházet;
- vést žáky k dovednosti rozlišovat materiály, uvažovat o různých možnostech opracování materiálu, uvažovat o vlastnostech materiálu, zkusit vybrat vhodný materiál pro daný výrobek;
- učit žáky při práci uvažovat o tom, co je třeba si k práci připravit, co dělat a jak postupovat;
- mít vytrvalost při dokončení práce a snažit se, aby byl výsledek práce co nejlepší;
- vytvářet pozitivní vztah žáků k práci;
- vést žáky k tomu, aby si všímali práce jiných lidí a snažili se poučit z toho, co vidí;
- seznámit žáky se základním vybavením kuchyně, pamatovat na bezpečnost a hygienu práce při přípravě jednoduchého jídla;
- naučit žáky zásadám správného stolování.

Charakteristika výuky:

Praktické činnosti patří svou podstatou k činnostnímu učení, žáci při nich uplatňují zručnost, své individuální dovednosti získané v rodině, mohou realizovat své nápady. Při výuce pracovních činností se zaměříme na získávání praktických pracovních dovedností a návyků.

Úkolem vyučovacího předmětu je vytvářet u žáků kladný vztah k práci. V rámci vyučování praktickým činnostem budou mít žáci možnost poznávat různé materiály, opracovávat je, vyrábět určené předměty a připravovat pomůcky pro individuální činnosti potřebné při výuce jiných předmětů. Při praktických činnostech bude průběžně zohledňována účelnost i prospěšnost prováděných činností, a to s ohledem na aktuální potřeby žáků, podmínky školy i na jejich další vzdělávání.

Pracovní činnosti systematicky ovlivňují rozvoj motoriky a vytváření pracovních dovedností žáků. Dobrá výuka pracovních činností vede žáky k dobrému osvojení pracovních dovedností a návyků. Žáci při praktických činnostech postupně získávají dobré předpoklady ke správné volbě povolání a také k pozdějšímu společenskému uplatnění. Učí se také vytrvalosti, tvořivosti, je jim dána možnost realizovat vlastní nápady.

Při pracovních činnostech získávají žáci základní vědomosti o materiálech, se kterými pracují, o nástrojích, které k práci používají, i o dalších nástrojích vhodných k opracování daného materiálu. Seznamují se také s mnohými pracovními postupy, předlohami, návody, jednoduchými náčrtky a učí se podle nich pracovat. Osvojují si rovněž základní zásady hygieny a bezpečnosti při práci se zvoleným materiálem a nástroji, jsou vedeni k jejich respektování. Dále se žáci učí dodržovat pracovní postup, organizovat svou práci a udržovat pořádek na pracovním místě, po skončení práce si své místo uklidit.

Vzdělávání v této oblasti také směřuje k postupnému poznání žáků, že technika je součástí lidské kultury a je spojena s pracovní činností lidí. Učí je chápat pracovní činnost jako příležitost k sebeuplatnění.

6. HODNOCENÍ ŽÁKŮ A AUTOEVALUACE ŠKOLY

6.1. Pravidla pro hodnocení žáků

Nedílnou součástí výchovně vzdělávací práce školy je hodnocení a klasifikace žáků. Jde o složitý proces, který klade vysoké požadavky na všechny pedagogické pracovníky. Cílem tohoto klasifikačního řádu je pomoci těmto pracovníkům a stanovit všem jednoznačně platná kritéria pro hodnocení.

Hodnocení a klasifikace žáků základní školy je součástí jejich výchovy a vzdělávání. Účelem hodnocení a klasifikace je přispívat k odpovědnému vztahu žáka k výchově a vzdělávání v souladu se školskými předpisy. Výsledky hodnocení a klasifikace uvede škola na vysvědčení.

Zásady klasifikace

- Při hodnocení a při průběžné i celkové klasifikaci pedagogický pracovník (dále jen učitel) uplatňuje přiměřenou náročnost a pedagogický takt vůči žákovi.
- Při celkové klasifikaci přihlíží učitel k věkovým zvláštěm žáka, i k tomu, že žák mohl v průběhu klasifikačního období zakolísat v učených výkonech pro určitou indispozici.

Stupeň hodnocení a klasifikace

Pro 1. stupeň se vysvědčení zapisuje na platné tiskopisy SEVT pro I. stupeň.
Klasifikace, kombinace klasifikace a slovního hodnocení nebo pouze slovní hodnocení)

Hodnocení a klasifikace v 1.-5. ročníku

Prospěch žáka v jednotlivých vyučovacích předmětech se klasifikuje těmito stupni:

I. stupeň 1 – 2 – 3 – 4 – 5

Chování žáka se klasifikuje těmito stupni:

- 1..... velmi dobré
- 2..... uspokojivé
- 3..... neuspokojivé

Celkový prospěch žáka se hodnotí těmito stupni:

v 1.-5. ročníku: prospěl s vyznamenáním – prospěl – neprospěl

Žák je hodnocen stupněm:

Prospěl s vyznamenáním,

není-li v žádném z povinných předmětů hodnocen při celkové klasifikaci stupněm horším než chvalitebný, průměr z povinných předmětů nemá horší než 1,5, v žádném předmětu nebyl hodnocen stupněm 3 a jeho chování je velmi dobré.

Prospěl,

není-li v žádném z povinných nebo volitelných předmětů hodnocen při celkové klasifikaci stupněm nedostatečný.

Neprospěl,

je-li v některém z povinných předmětů hodnocen při celkové klasifikaci stupněm nedostatečný.

Hodnocení žáků s SVP

Na žádost zákonných zástupců žáka a na doporučení PPP je možno přistoupit ke kombinovanému hodnocení nebo slovnímu hodnocení. Je nutno klást důraz na pozitivní aspekty hodnocení žáka, aby se posílil jeho zájem o učení.

Smyslem slovního hodnocení je objektivně posoudit jednotlivé složky školního výkonu dítěte tak, aby nepřevládalo negativní hodnocení vyvolané poruchou.

Celkové hodnocení:

Klas. stupeň	Ovládnutí učiva předepsaného osnovami	Úroveň myšlení	Vyjadřování myšlenek	Aplikace Vědomostí, řešení úkolů (zvláště praktických) chyby jichž se žák dopouští	Píle a zájem o učení
1	Bezpečně ovládá	Pohotový, bystrý, dobře chápe souvislosti	Výstižné a velmi přesné	Spolehlivě a Svědomitě užívá Vědomostí a Dovedností, Pracuje Samostatně. Iniciativně, Přesně a s jistotou	Aktivní, učí se svědomitě a se zájmem
2	Ovládá	Uvažuje samostatně	Celkem výstižné	Dovede používat vědomostí a dovedností při řešení úkolů, dělá malé, nepříliš časté chyby	Učí se svědomitě
3	V podstatě ovládá	Menší samostatnost v myšlení	Nedovede se vyjádřit dosti přesně	Řeší za pomoci učitele a s touto pomocí snadno překonává potíže a odstraňuje chyby jichž se dopouští	V učení a v práci nepotřebuje větších podnětů
4	Ovládá jen částečně, má značné mezery ve vědomostech a dovednostech	Myšlení nesamostatné	Myšlenky vyjadřuje se značnými potížemi	Dělá podstatné chyby a nesnadno je překonává	Malá zájem o učení, potřebuje stále pomoc a pobídky
5	Neovládá	I na návodné otázky učitele odpovídá nesprávně	Nedovede se vyjádřit	Praktické úkoly nedokáže splnit ani za pomoci učitele	Veškerá pomoc a pobízení jsou zatím neúčinné

Hodnocení v zájmových útvarech

Zájmové útvary se na vysvědčení nehodnotí, ani se nezaznamenávají do dokumentace školy. Způsob hodnocení účasti či práce žáků v zájmovém kroužku si volí vedoucí kroužku sám.

Hodnocení žáků nadaných

Těmto žákům je v hodinách věnována péče. Po zvládnutí probraného učiva při samostatné práci je jim přidělena náročnější práce (využití encyklopedií nebo jiné odpovídající literatury, projektů, práce na IT, PC, Učitel se snaží zaměstnat takového žáka tak, aby se v hodinách nenudil, aby nebyly potlačovány jeho vědomosti. Ty by se měly dále rozvíjet.

Výstupní hodnocení

Nevydává se.

Získávání podkladů pro hodnocení a klasifikaci

Podklady pro hodnocení a klasifikaci výchovně vzdělávacích výsledků a chování žáka získává učitel zejména těmito metodami, formami a prostředky:

- 1) **soustavným sledováním výkonů žáka** a jeho připravenosti na vyučování různými druhy zkoušek (písemné, ústní, grafické, praktické, pohybové);
- 2) **kontrolními písemnými pracemi a praktickými zkouškami** předepsanými učebními osnovami;
- 3) **didaktickými testy;**
- 4) **analýzou různých činností žáka;**
- 5) **konzultacemi** s pracovníky PPP, výchovnými poradci nebo ředitelem školy.

Výsledky hodnocení písemných prací a praktických činností oznámí žákovi nejpozději do 7 dnů. Výjimečně v nejbližším možném termínu.

Po nemoci je žák omluven z psaní kontrolní písemné práce po dobu 1-2 hodin daného předmětu – podle domluvy s vyučujícím. Žák má povinnost doplnit si probranou látku, ta je mu, pokud má zájem, vysvětlena.

Kontrolní písemné práce se doporučují dávat častěji a v kratším rozsahu (do 25 minut) – není stanoven počet v jednom dnu.

Termín písemné práce, která trvá déle než 25 minut, prokonzultuje učitel s třídním učitelem/ostatními kolegy, kteří ten den v dané třídě vyučují. Termín čtvrtletní písemné práce zapíše do plánu písemných prací a do třídní knihy, aby se předešlo psaní více čtvrtletních prací v jednom dni (píše se pouze 1 kontrolní práce nad 25 minut v jednom dni).

Klasifikace žáka

- 1) Podle uvedených kritérií se klasifikují žáci ve všech vyučovacích předmětech uvedených v učebním plánu 1.-5. ročníku.
- 2) Klasifikační stupeň určí učitel, který vyučuje příslušný předmět. Využije i sebehodnocení žáka. Výjimku tvoří komisionální zkoušky nebo opravné zkoušky.
- 3) Při určování stupně prospěchu v jednotlivých předmětech na konci klasifikačního období se hodnotí kvalita práce a učební výsledky, jichž žák dosáhl za celé klasifikační období. Přihlí-

ží se k systematickosti v práci žáka, k jeho aktivitě, píli a přístupu ke vzdělávání, k domácí přípravě, úpravě sešitů po celé klasifikační období. **Stupeň prospěchu se neurčuje na základě průměru z klasifikace za příslušné období.**

- 4) Případy zaostávání žáků v učení a nedostatky v jejich chování se projednávají v pedagogické radě.
- 5) Na konci klasifikačního období, v termínu, který určí ředitel školy, zapíše učitelé příslušných předmětů číselní výsledky **celkové klasifikace** do katalogových listů. Ve výjimečných případech (dlouhodobá nepřítomnost žáka) lze provést klasifikaci až po pedagogické radě.

Hodnocení a klasifikace ve vyučovacích předmětech

Při hodnocení výsledků vzdělávání se posuzuje zejména:

- úroveň dosažených výsledků vzdělávání;
- píle žáka a jeho přístup ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon;
- ucelenost, přesnost a trvalost osvojení, kvalita a rozsah;
- schopnost uplatňovat osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů;
- schopnost nalézt, třídít a interpretovat informace;
- kvalita myšlení, především jeho samostatnost, tvořivost a originalita;
- přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu;
- osvojení dovednosti účinně spolupracovat.

Klasifikační stupeň 1 (výborný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy a zákonitosti uceleně, přesně a úplně a chápe vztahy mezi nimi. Samostatně a tvořivě uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických i praktických úkonů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Účelně si organizuje svoji práci. Myslí logicky správně, zřetelně se u něho projevuje samostatnost, originalita a tvořivost. Jeho ústní a písemný projev je správný, přesný a výstižný. Grafický projev je přesný a estetický. Výsledky jeho činnosti jsou kvalitní, pouze s menšími nedostatky. Dokáže pracovat s informacemi a spolupracovat s ostatními.

Klasifikační stupeň 2 (chvalitebný)

Žák ovládá požadované poznatky, fakta, pojmy a zákonitosti v podstatě uceleně, přesně a úplně. Pohotově vykonává požadované intelektuální a motorické činnosti. Samostatně a produktivně nebo podle menších podnětů učitele uplatňuje osvojené poznatky a dovednosti při řešení teoretických a praktických úkolů, při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí. Myslí správně, v jeho myšlení se projevuje logika a tvořivost, někdy originalita. Jeho ústní a písemný projev má menší nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. Kvalita výsledků činnosti je zpravidla bez podstatných nedostatků, Grafický projev je estetický, bez větších nepřesností. Při práci s informacemi má drobné problémy, zvláště v jejich zpracování a uplatnění. Při spolupráci s ostatními vyžaduje pouze drobnou podporu nebo pomoc.

Klasifikační stupeň 3 (dobrý)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů a zákonitostí nepodstatné mezery. Při vykonávání požadovaných intelektuálních a motorických činností projevuje nedostatky. Má problémy s organizací vlastní práce. Podstatnější nepřesnosti a chyby dovede za pomoci učitele korigovat. V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se dopouští chyb. Uplatňuje poznatky a provádí hodnocení jevů a zákonitostí podle podnětů učitele. Jeho myšlení je vcelku správné, ale málo tvořivé, v jeho logice se vyskytují chyby. V ústním a písemném projevu má nedostatky ve správnosti, nepřesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti se projevují častější nedostatky, grafický projev může být méně estetický a má menší nedostatky. Při práci s informacemi má častější problémy, jak při jejich získávání a třídění, tak zvláště v jejich zpracování a uplatnění. Při spolupráci s ostatními vyžaduje podporu a pomoc.

Klasifikační stupeň 4 (dostatečný)

Žák má v ucelenosti, přesnosti a úplnosti osvojení požadovaných poznatků závažné mezery. Při provádění požadovaných intelektuálních a motorických činností je málo pohotový a má větší nedostatky, V uplatňování osvojených poznatků a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují závažné chyby. Nedokáže si samostatně zorganizovat vlastní práci, vyžaduje výraznou pomoc učitele. Při využívání poznatků pro výklad a hodnocení je nesamostatný. V logice myšlení se vyskytují závažné chyby, myšlení není tvořivé. Jeho písemný a ústní projev má vážné nedostatky ve správnosti, přesnosti a výstižnosti. V kvalitě výsledků jeho činnosti a v grafickém projevu se projevují nedostatky, grafický projev je někdy málo estetický. Závažné nedostatky a chyby dovede žák s pomocí učitele opravit. Při práci s informacemi má zásadní problémy, často je nedovede zpracovat. Při spolupráci s ostatními vyžaduje podporu nebo pomoc ostatních.

Klasifikační stupeň 5 (nedostatečný)

Žák si požadované poznatky neosvojil uceleně, přesně a úplně, má v nich závažné a značné mezery. Jeho dovednost vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti má velmi podstatné nedostatky. V uplatňování osvojených vědomostí a dovedností při řešení teoretických a praktických úkolů se vyskytují velmi závažné chyby. Při výkladu a hodnocení jevů a zákonitostí nedovede své vědomosti a dovednosti uplatnit ani s podněty učitele. Neprojevuje samostatnost v myšlení, vyskytují se u něho časté logické nedostatky. V ústním a písemném projevu má závažné nedostatky ve správnosti i výstižnosti. Kvalita výsledků jeho činnosti a grafický projev mývají vážné nedostatky. Závažné nedostatky a chyby nedovede opravit ani s pomocí učitele. Nedovede pracovat s informacemi, má problémy s jejich vyhledáváním. Nedokáže spolupracovat s ostatními i přes jejich pomoc a podporu.

Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

- sebehodnocení je přirozenou součástí procesu hodnocení. Je to jedna z výchovných metod;
- žáci jsou navykáni na situaci, kdy hodnocení pedagogem, skupinou či jiným žákem bude předcházet sebehodnocení, s nímž bude vnější hodnocení konfrontováno. Žák si tak porovná svůj pohled na sebe sama, na své výkony s pohledy pedagogů a ostatních spolužáků;
- sebehodnocení žáka s argumentací zpravidla předchází hodnocení pedagogem s argumentací;
- pedagog vede žáka v dovednostech hodnotit sám sebe ve smyslu zdravého sociálního a psychického rozvoje;
- sebehodnocení žáků nemá nahradit klasické hodnocení (hodnocení žáka pedagogem), ale má pouze doplňovat a rozšiřovat evaluační procesy a více aktivizovat žáky;

– žák má právo na své sebehodnocení.

Zásady pro používání slovního hodnocení

Zásady a kritéria pro používání slovního hodnocení nebo kombinace slovního hodnocení a klasifikace (dále jen „slovní hodnocení“)

- **výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech stanovených školním vzdělávacím programem a chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou jsou v případě použití slovního hodnocení** popsány tak, aby byla zřejmá úroveň vzdělání žáka, kterou dosáhl zejména ve vztahu k očekávaným výstupům formulovaným v učebních osnovách jednotlivých předmětů školního vzdělávacího programu, k jeho vzdělávacím a osobnostním předpokladům a k věku žáka. Slovní hodnocení zahrnuje posouzení výsledků vzdělávání žáka v jejich vývoji, ohodnocení píle žáka a jeho přístupu ke vzdělávání i v souvislostech, které ovlivňují jeho výkon a naznačení rozvoje žáka. Obsahuje také zdůvodnění hodnocení a doporučení, jak předcházet případným neúspěchům žáka a jak je překonávat.

- **slovní hodnocení vychází:**

- z hodnocení výsledků ústního i písemného projevu;
- z pracovního tempa;
- ze schopnosti samostatně pracovat;
- ze schopnosti soustředit se.

- **do slovního hodnocení jednotlivých předmětů se nesmí promítnout hodnocení chování žáka**

- **ve slovním hodnocení se učitel vyjadřuje k těmto oblastem:**

- osvojení znalostí základního učiva;
- úroveň dovedností a schopnost aplikovat získané poznatky;
- přístup žáka k předmětu (zájem, snaha, úsilí);
- úroveň přípravy žáka (příprava žáka na vyučování, domácí úkoly).

- **žák může být slovně hodnocen pouze s písemným souhlasem zákonného zástupce**

- **o použití slovního hodnocení rozhoduje ředitel školy, a to na návrh vyučujícího daného předmětu, popřípadě třídního učitele**

- **důvody pro použití slovního hodnocení musí být doloženy vyjádřením PPP nebo SPC**

Zásady pro stanovení celkového hodnocení žáka na vysvědčení v případě použití slovního hodnocení nebo kombinace slovního hodnocení a klasifikace:

- žák, který je slovně hodnocen z jednoho nebo více předmětů, a to bez kombinace slovního hodnocení a klasifikace, může mít na konci prvního nebo druhého pololetí celkový prospěch prospěl nebo neprospěl;

- žák, u kterého je využita kombinace slovního hodnocení a klasifikace může mít na konci prvního nebo druhého pololetí celkový prospěch prospěl s vyznamenáním, prospěl nebo neprospěl;
- žák, který je na konci prvního nebo druhého pololetí hodnocen neprospěl, musí mít toto hodnocení zdůvodněno ve slovním hodnocení daného předmětu.

Celkové hodnocení žáka

Postup do vyššího ročníku:

Postup do vyššího ročníku se řídí § 52 Zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání.

Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí prospěl ze všech povinných předmětů, s výjimkou těch, ze kterých byl uvolněn.

Do vyššího ročníku postoupí i žák prvního stupně, který již v rámci prvního stupně opakoval ročník.

Nelze-li žáka ze závažných důvodů hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitel školy pro klasifikaci náhradní termín tak, aby hodnocení mohlo být provedeno nejpozději do dvou měsíců od skončení prvního pololetí. Není-li možné hodnotit ani v náhradním termínu, žák se v prvním pololetí nehodnotí.

Nelze-li žáka pro závažné objektivní příčiny hodnotit ke konci 2. pololetí, určí ředitel pro klasifikaci náhradní termín tak, aby hodnocení mohlo být provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. Do té doby žák podmíněně navštěvuje nejbližší vyšší ročník.

Má-li zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení v jednotlivých předmětech na konci prvního nebo druhého pololetí, může do tří pracovních dnů, ode dne, kdy bylo žákovi vydáno vysvědčení, požádat ředitele školy o jeho komisionální přezkoušení. Je-li vyučujícím ředitel školy, požádá krajský úřad. Komisionální přezkoušení se koná do 14 dnů od doručení žádosti.

Informování o prospěchu

Zákonného zástupce informuje o prospěchu a chování žáka:

- třídní učitelé na třídních schůzkách 4x ročně;
- pokud žák neprospívá z jednoho nebo více předmětů, informuje zákonného zástupce třídní učitel neprodleně, ústně nebo telefonicky po předběžné domluvě.

Stupně hodnocení chování v případě použití klasifikace a výchovná opatření

Stupeň 1 – velmi dobré

Žák respektuje ustanovení školního řádu a osvojil si základní pravidla společenského chování, která dodržuje ve škole i na veřejnosti. Projevuje dobrý vztah ke všem pracovníkům školy i spolužákům. Ojediněle se může dopustit méně závažných přestupků proti školnímu řádu.

Stupeň 2 – uspokojivé

Žák se dopustil závažného přestupku nebo se dopouští opakovaně méně závažných přestupků proti ustanovení školního řádu a pravidlům společenského soužití ve škole i na veřejnosti. Zpravidla se přes důtku třídního učitele nebo důtku ředitele školy (důtka však není podmínkou) dopouští dalších přestupků, narušuje činnost kolektivu pracovní podmínky pro vyučování nebo se dopouští poklesků v mravním chování. Žák má neomluvené 3 a více vyučovacích hodin i

neplnění si svých základních školních povinností. Je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

Stupeň 3 – neuspokojivé

Žák se dopouští závažných přestupků proti školnímu řádu, nerespektuje pravidla společenského soužití a porušuje právní normy. Přes udělení k posílení kázně pokračuje v asociálním chování a nemá snahu své chyby napravit.

O udělení 2. nebo 3. stupně z chování rozhoduje ředitel školy na základě projednání v pedagogické radě, a to na základě návrhu třídního učitele. Třídní učitel je povinen předjednat před pedagogickou radou návrh na snížení známky z chování s ostatními pedagogickými pracovníky, kteří daného žáka učí.

Výchovná opatření:

Pochvaly

- drobné pochvaly uděluje každý pedagogický pracovník bezprostředně po vzniku důvodu pro jejich udělení a zaznamená je do žákovské knížky;
- třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních pracovníků školy po projednání s ředitelem školy udělit pochvalu (nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající svědomitou úspěšnou práci), za záslužný čin nebo za školskou či občanskou iniciativu;
- ředitel školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi o projednání v pedagogické radě pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin a za dlouhodobou svědomitou a úspěšnou práci;
- udělení pochvaly třídního učitele se zaznamenává do dokumentace školy a do žákovské knížky žáka, a to bezprostředně po jejím udělení;
- udělení pochvaly ředitele školy se zaznamenává do dokumentace školy a na vysvědčení za pololetí, v němž byla udělena.

Opatření k posílení kázně

Napomenutí třídního učitele

Napomenutí uděluje třídní učitel, a to bezprostředně po přestupku. O udělení napomenutí informuje ředitele školy. Zákonným zástupcům je napomenutí oznámeno prostřednictvím zápisu v žákovské knížce, popř. i ústní informací na třídní schůzce.

Důtka třídního učitele

Důtku třídního učitele uděluje třídní učitel po předchozím projednání s ředitelem školy a s vyučujícími, kteří daného žáka učí, a to bezprostředně po přestupku. O udělení důtky jsou zákonní zástupci informováni dopisem, jehož součástí je přesný důvod udělení a návratka, pomocí které zákonní zástupci potvrdí převzetí oznámení. V případě, že před udělením důtky nepředcházelo udělení nižšího kázeňského opatření, které by za stejné nebo podobné přestupky, je třídní učitel povinen udělení důtky osobně projednat se zákonnými zástupci.

Důtka ředitele školy

Důtku ředitele školy uděluje ředitel školy na základě návrhu třídního učitele, který návrh nejdříve projednal s ostatními vyučujícími, a to po projednání na pedagogické radě. O udělení důtky jsou zákonní zástupci informováni dopisem, jehož součástí je přesný důvod a návratka, pomocí které zákonní zástupci potvrdí převzetí oznámení. V případě, že před udělením důtky nepředcházelo udělení nižšího kázeňského opatření, které bylo za stejné nebo podobné přestupky, je třídní učitel povinen důtky osobně projednat se zákonnými zástupci.

Udělená opatření k posílení kázně se zaznamenávají do katalogových listů. Výše uvedená opatření k posílení kázně se nemusí udělovat v daném pořadí. Každý přestupek se hodnotí zvlášť.

Předpokladem úspěšného plnění vytyčených cílů školy v oblasti hodnocení vzdělávacích výsledků žáků je, aby každý žák dostával dostatečný prostor ke **zvládnutí a osvojení učiva**. Aby učivo mohlo v následujících obdobích vzdělávání plnit svoji funkci prostředníka k dosažení očekávaných výstupů RVP ZV, nestačí je s žáky pouze probrat, ale je třeba, aby si žáci základní učivo skutečně dobře osvojili. Kde si to učitelé uvědomují, nalezneme vždy dobře naučené třídy. Dobrému zvládnutí učiva napomáháme v první řadě činnostními způsoby učení, spojenými s hovorem žáků a komunikací mezi žáky a učitelem i žáky mezi sebou. Při probírání nového učiva dbáme na to, abychom ho dobře propojili s učivem předcházejícím, na které nové učivo navazuje. Takové myšlenkové operace (propojení předcházejícího a navazujícího) není většina žáků schopna, zvláště ne v mladším školním věku. Tento fakt je třeba brát stále na zřetel. Provázanost učiva žákům velmi pomáhá při osvojování nového učiva a dosahování očekávaných výstupů. Žáky průběžně informujeme, proč se určité látce učí. Neočekáváme, že žáci sami pochopí, proč se čemu učí. Neznalost cíle, smyslu a tápání žáků nepovažujeme za pozitivní motivační faktory. Usilujeme o to, aby vazba mezi předcházejícím a navazujícím učivem byla analogická. Po upozornění na analogii (obdobnost) přijímají žáci novou látku snadněji a důkladněji. Žáky směřujeme ke „znovuobjevování“ poznatků, k úvahám nad činnostmi obdobnými s těmi, které jim byly předloženy u látky předešlé.

Při vyučování upřednostňujeme **pozitivní hodnocení** žáků, a to nejen při prověřování vědomostí, ale v celém procesu učení. Při výuce žáky co nejvíce chválíme, dbáme na pozitivní ladění hodnotících soudů. Pomáháme žákům předcházet chybám, dodáváme jim důvěru v jejich schopnost předkládané učivo dobře zvládnout a povzbuzujeme je. S žáky jednáme tak, aby neměli strach vyjádřit svůj názor. Pozitivně přijímáme i nesprávné závěry žáků, dáváme jim prostor pro otázky, trpělivě žákům odpovídáme a věnujeme jim individuální pozornost. Pomocí často zařazované činnostní **zpětné vazby** zjišťujeme případné nedostatky žáků hned v zárodku a průběžně je odstraňujeme.

Na chyby upozorňujeme žáky včasné, bezprostředně, vstřícně, přátelsky a důsledně. Vyhýbáme se zaujatosti, nahodilosti či opožděnému hodnocení. Dbáme, abychom v žácích nevytvářeli pocit, že si nemohou ve svých úsudcích věřit, nebo že jsou horší než jejich spolužáci. Umožňujeme průběžně žákům poznání, že chyba se může vyskytovat v každé lidské činnosti, může mít však pro člověka různé následky podle její závažnosti. Žáky vedeme přes **sebehodnocení** a **samokontrolu** k dovednosti něco provést dokonale – bez chyby – a v přiměřeném čase. S chybou pracujeme tak, aby vyzývala žáka k většímu soustředění na plnění úkolu, k důslednější kontrole své práce, k sebepoznání svých schopností.

Žáky hodnotíme nejprve při činnostech, při kterých máme možnost sledovat, jak pracují. Oceňujeme jejich snahu, pozornost, hodnotíme vyjadřování závěrů, oceňujeme jejich nápady. Každé upozornění na klady určitých žáků, pomáhá odstraňovat drobné nedostatky druhých žáků. Pozitivně laděná **průběžná hodnocení** a prožité pocity úspěchu při činnostech motivují žá-

ky k učení, posilují jejich sebedůvěru a vedou je k vnitřnímu uspokojení. Tyto faktory mají pozitivní vliv na rozvoj klíčových kompetencí a na dobré osvojení učiva žáky.

Směřujeme k tomu, aby v době písemných nebo ústních hodnocení žáků, zvládalo co nejvíce žáků učivo zcela bezpečně. Ústní hodnocení, klasifikace i písemná hodnocení mají v 1. období základního vzdělávání funkci především **výchovnou a motivační**.

Úkolem učitele v 1. období vzdělávání je udržet, popřípadě vzbudit zájem žáků o učení, umožnit všem žákům osvojit si základní učivo potřebné pro další vzdělávání a pomoci všem žákům zformovat základy pro utváření a rozvoj klíčových kompetencí. Z hlediska dalšího zdravého vývoje žáků je důležité umět je dovést k takovému zvládnutí učiva, aby co nejvíce z nich mohlo být v těchto ročnících hodnoceno známkou výborně nebo chvalitebně. Hodnocení **známkou** můžeme v tomto období doplňovat povzbuzujícím pozitivním **písemným hodnocením**.

Žáci jsou o způsobech a kriteriích hodnocení informováni a uvědomují si, čemu se učí a proč, vědí přitom, jaké činnosti zvládli, vědí co umí, co se po nich požaduje, z čeho mohou být zkoušeni. Velmi často proto také ústní nebo písemné zkoušení sami vyžadují. Prověřování vědomostí pro ně není stresovou situací nebo dokonce trestem, ale možností ukázat, co se naučili, možností využít svých poznatků při řešení předložených úloh, otázek a úkolů, možností jak získat dobré hodnocení, pěknou známku. Dobrý výsledek posiluje jejich sebedůvěru a motivuje je pro další činnosti a poznávání. Hodnocením práce svých žáků hodnotíme i svoji schopnost něčemu dobře naučit a výchovně na žáky působit.

Zásady a pravidla pro sebehodnocení žáků

V jednotlivých učebních oblastech předem stanovíme a žákům sdělíme základní učební požadavky. Jasně formulujeme, jaké dovednosti si žáci mají osvojit, čemu se mají naučit. Žáky upozorňujeme, jaké činnosti nebo pokusy budou provádět, o čem budeme hovořit.

Žákům předkládáme reálné a dosažitelné cíle, a tak vedeme žáky k bezchybnosti a poctivosti.

Žákům **důvěřujeme** a sebehodnocení nepovažujeme za příležitost k podvádění. Díky zpětné vazbě mají učitelé i žáci přehled o tom, co a jak již zvládli. Takto vedení žáci nemají potřebu podvádět – podvádění pro ně ztrácí smysl, jelikož nevede ani k prožití pocitu úspěchu ani k cíli, kterým je dosahování co nejlepších výsledků.

Žáky vedeme k tomu, aby si do svých učebních materiálů zaznamenávali to, co už dobře ovládají (například „hvězdičkou“). Na základě takto provedeného sebehodnocení žáků mohou učitelé následně přistupovat k individuálnímu řešení jejich problémů a nejasností.

Používáme činnosti přístupy a metody učení, které umožňují žákům odhalovat chyby, hned je opravovat a brát si z nich poučení. Žákům tak průběžně umožňujeme uvědomění, co z probíraného učiva již ovládají.

Žákům umožňujeme vyjadřovat své myšlenky, názory a prezentovat své vědomosti. Nejdříve dáváme příležitost projevit se žákům, kteří se v daném učivu orientují jako první. Na jejich příkladě si ostatní žáci nejlépe uvědomí vlastní stupeň poznání.

Používáme učební materiály, ve kterých je sebehodnocení žáků zapracované.

K sebehodnocení písemných cvičení přistupujeme teprve tehdy, až je žák schopen uvědomit si, že probírané učivo ovládá.

Předkládáme žákům ukázky správně vypracovaných úkolů různé obtížnosti a upřesňujeme, co požadujeme na výborné ohodnocení a co je hodnoceno již jako chvalitebně. Žáci potřebují

vědět, jakou náročnost úkolů mají k určitým ohodnocením zvládat. Stejně stanovíme ukazatele při hodnocení písemném bez klasifikačních stupňů. Žák potom ví, k čemu ve svém snažení směřuje a je mu tak dána možnost sebehodnocení.

Dodržujeme zásady a pravidla pozitivního hodnocení (viz bod 1).

Pravidla prověřování vědomostí formou prověrek a zkoušení

Před zadáním jakékoli prověrky nebo testu zvažujeme, zda:

- má hodnotit naučení určitým poznatkům;
- má diagnostikovat učební problémy.

U otázek, úloh, testů, diktátů aj., uváděných v učebnicích, předem posuzujeme jejich vhodnost pro žáky určité třídy. Při vymýšlení otázek nebo při úpravě jejich znění je vhodné, aby je překontroloval ještě jiný učitel, a to kvůli porozumění formulaci otázek žákem i kvůli posouzení jejich jednoznačnosti. Dbáme na to, aby znění úkolů a otázek bylo jasné, aby při zjišťování vzdělávacích výsledků nedocházelo k záměně nepochopení zadání za neznalost.

Při prověřování vědomostí:

- prověřujeme a hodnotíme to, o čem víme, že jsme žáky učili a naučili;
- dbáme, aby příklady, diktované věty nebo testy určené k hodnocení žáků obsahovaly jen to, co bylo s žáky dostatečně procvičeno;
- dbáme, aby zadání úloh bylo věku žáků přiměřené tj. formulované tak, aby mu žáci určitého věku mohli dobře porozumět, aby o úkolu měli již nějaké povědomí, aby se již s podobným úkolem někdy setkali;
- ústní zkoušení vedeme tak, abychom při něm zjišťovali, co žák umí, ne to, co ještě neumí;
- písemnou práci na závěr určitého celku nezadáme předčasně, ale až když žáci svými projevy prokazují, že jsou na písemnou práci vybaveni vědomostmi;
- při prověřování učiva probíraného před delší dobou jej s žáky nejprve nějakou formou zopakujeme, a to alespoň krátce a v několika po sobě jdoucích hodinách;
- při celkovém hodnocení žáka bereme v úvahu a hodnotíme i pokrok, jaký žák za určité období udělal a jaká byla jeho snaha k odstranění nedostatků;
- všechna hodnocení vyjadřujeme jako objektivní informaci povzbudivého charakteru.

Každý žák je vybaven více či méně odlišnými individuálními předpoklady pro učení, jako jsou nadání, úsudek a píle. Za pomoci pozitivního hodnocení se snažíme v 1. období vzdělávání dosáhnout toho, aby všichni žáci zvládali základní učivo co nejlépe. Při klasifikačním způsobu hodnocení je pak mezi žáky určitý rozdíl hlavně ve známce výborně. Někteří žáci při činnostech a samostatném plnění úkolů prokazují mnoho schopností např. aplikovat, objevovat, provádět analýzu aj., některým naopak trvá déle, než dojdou k zvládnutí učiva na výbornou a nemají zatím možnost se příliš v dalších schopnostech projevit. Proto dalším osvědčeným způsobem je **kombinovat známku s pozitivním slovním hodnocením**, které krátce a jasně vyjádří projevené schopnosti žáka.

6.2. Autoevaluace školy

Na základě zákona č. 561/2004 Sb. O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a vyhlášky č. 15, kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy, vydává škola

Kritéria pro vlastní hodnocení školy

1. Výchovně vzdělávací oblast

- úspěšnost při přijímacím řízení;
- výsledky vzdělávání žáků;
- kompetence, dovednosti, poznatky;
- jednotnost výchovného působení;
- individuální a věkové zvláštnosti žáků;
- absence žáků;
- chování žáků;
- zájmové útvary;
- mimoškolní činnost.

2. Materiálně technická oblast

- estetičnost školního a pracovního prostředí;
- vybavenost pomůckami;
- stav školní budovy.

3. Oblast BOZP a hygiena

- množství a druh školních úrazů;
- množství a druh pracovních úrazů;
- čistota školního prostředí;
- bezpečnost školního prostředí, patologické jevy.

4. Oblast spolupráce (OÚ, MŠ, další organizace)

5. Počítačová gramotnost

6. Environmentální výchova

7. Zaměstnanci školy

- další vzdělávání pedagogů;
- školní zaměstnanci;
- sdílení cílů a zaměření školy;
- samostatnost a aktivita zaměstnanců;
- prezentace školy na veřejnosti.

8. Řízení školy

- kvalita personální práce;
- způsob vedení.

9. Oblasti práce školy, ve kterých je dosahováno dobrých výsledků

10. Oblasti práce školy, ve kterých je nutno zlepšit úroveň

Evaluace škol = hodnocení výsledků a fungování jednotlivých škol na základě přesných ukazatelů a procedur monitorování. Je součástí celkové pedagogické evaluace. Evaluace škol je jednak **externí** (prováděná orgány inspekce, agenturami pro srovnávání škol, srovnávacími dotazníky, testy aj. v rámci vytvořených sítí škol) jednak **vnitřní**, při níž škola hodnotí sama sebe.

Vnitřní evaluace – může probíhat na úrovni školy, či na úrovni třídy. Podstatným rysem evaluace by mělo být přesně zjistit, čeho žák skutečně dosahuje v porovnání s plánovanými výsledky. To však předpokládá vytvořit standardy výkonu, jimiž lze úroveň dosažení jednotlivých kompetencí hodnotit, což může být v konkrétních případech zavádějící. Záleží na skladbě třídního kolektivu a v našem případě na spojování ročníků.

Objektivní měření úrovně osvojení kompetencí, kterých mají žáci prostřednictvím školního vzdělávání dosáhnout, je velmi obtížný problém.

Dosavadní způsoby měření vzdělávacích výsledků u nás jsou schopny postihnout vědomosti, případě postoje žáků, ale nikoli reálné kompetence. Neformálním způsobem evaluace je rovněž **úspěšnost žáků v přijímacích řízeních** na jednotlivých středních školách. Bohužel i tento faktor může být s ohledem na formy a obsahovou náplň přijímacích zkoušek zavádějící.

7. ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami je žák, který k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění a užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření, která se člení do pěti stupňů podle organizační a finanční náročnosti. Pro žáky je podpora bezplatná. Podpůrná opatření mají definovanou finanční náročnost, která je vyjádřena ve formě kódového označení v přehledu PO. Kód uvádí ŠPZ do doporučení ke vzdělávání žáka s SVP. Škola následně přenesse kód normované finanční náročnosti zvolených PO do matriky.

Hlavní PO zahrnují (úplný přehled viz Příloha č.1 Vyhlášky 27/2016:

Poradenskou pomoc školy a pomoc školského poradenského zařízení – PPP, SPC:

- a) úpravu organizace vzdělávání;
- b) úpravu podmínek přijímání žáků;
- c) úpravu výstupů ze vzdělávání;
- d) využívání IVP;
- e) asistenta pedagoga, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka;
- f) úpravu ve vzdělávání neslyšících žáků;
- g) možnost uplatnit augmentativní a alternativní formy komunikace;
- h) možnost vzdělávat ve stavebně nebo technicky upravených prostorách;
- i) úhradu speciálních učebnic, didaktických a kompenzačních pomůcek;
- j) možnost poskytování podpůrných opatření ve školských zařízeních, která se podílejí na vzdělávání žáka – školní družina.

Po vydání doporučení má škola maximální dobu čtyř měsíců pro vytvoření doporučených podmínek pro vzdělávání žáka a zajištění podpůrných opatření. V případě, že v této lhůtě nelze ve škole zajistit např. stavební či technické úpravy, zváží ŠPZ po konzultaci se školou a zákonným zástupcem žáka možnost kombinace jiných PO, v krajním případě doporučí rodiči školu, která je technicky připravena pro vzdělávání žáka. V případě nemožnosti zajistit v předepsané lhůtě personální PO budeme hledat ve spolupráci s ŠPZ řešení, které umožní podporu žáka. Vždy se řídíme základním pravidlem, že jakékoli řešení musí být v nejlepším zájmu žáka. Pedagogové naší školy již dlouhodobě spolupracují s ŠPZ, snaží se podchytit žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a pracovat s těmito žáky podle jejich individuálních vzdělávacích potřeb. V této oblasti dosahujeme dlouhodobě dobrých výsledků.

Opatření, která realizuje škola sama na základě plánu pedagogické podpory (PLPP):

– podpůrná opatření 1. stupně.

Opatření, která škola realizuje na základě doporučení ŠPZ:

– podpůrná opatření 2.-5. stupně.

Při posuzování speciálních vzdělávacích potřeb žáka poskytujeme ŠPZ informace – tzv. „přehledy z výuky“.

Pokud rodič přes opakovaná upozornění nenavštíví se svým dítětem ŠPZ a způsobí mu tak obtíže při vzdělávání, může se škola obrátit na zástupce orgánu veřejné moci (OSPOD) a požádat o součinnost. Tuto variantu však považujeme za mezní řešení.

Podpůrná opatření prvního stupně

Škola volí podpůrná opatření prvního stupně tehdy, když má žák při vzdělávání takové obtíže, že je nezbytné jeho vzdělávání podpořit prostředky pedagogické intervence, bez doporučení školského poradenského zařízení, na základě plánu pedagogické podpory (PLPP). Jedná se o změny minimální. Podpůrná opatření prvního stupně nemají normovanou finanční náročnost. Pokud k naplnění vzdělávacích potřeb žáka nepostačí poskytování podpůrných opatření prvního stupně, doporučí škola nebo školské zařízení (dále jen "škola") zákonným zástupcům žáka využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení za účelem posouzení jeho speciálních vzdělávacích potřeb.

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně

Podpůrná opatření druhého až pátého stupně jsou naší školou poskytována na základě doporučení školského poradenského zařízení a s informovaným souhlasem zákonného zástupce žáka.

Podpůrná opatření se poskytují samostatně nebo v kombinacích různých druhů a stupňů v souladu se zjištěnými speciálními vzdělávacími potřebami žáka. Konkrétní druh podpůrného opatření lze poskytovat pouze v jednom stupni.

Členění konkrétních podpůrných opatření do stupňů, pravidla jejich použití a normovaná finanční náročnost podpůrných opatření druhého až pátého stupně jsou stanoveny v Příloze č. 1 Vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

Škola zabezpečuje zejména:

- změny metod výuky a výukových postupů;
- změny v organizaci výuky;
- úpravy v hodnocení žáka;
- úpravy v začleňování do sociální a komunikační sítě školní třídy/školy;
- asistenta pedagoga;
- vytváření bezpečného prostředí;
- zamezení posměškům z řad spolužáků;
- respektování osobního tempa;
- poskytnutí dostatečného množství času na přečtení a pochopení úkolu;
- kontrolu porozumění úkolu;
- individuální přístup;
- zadávání kratších cvičení /verbální ověřování znalostí;
- posílení sebedůvěry – pochvala;
- kombinované hodnocení (klasifikační stupeň/slovní hodnocení);
- vzájemnou komunikaci mezi školou a zákonnými zástupci žáka.

Plán pedagogické podpory (PLPP)

Plán pedagogické podpory (PLPP) zpracovává třídní učitel v součinnosti s učiteli, kteří se podílejí na vzdělávání žáka od prvního stupně podpůrných opatření, a to na základě individuálních vzdělávacích potřeb ve vzdělávání nebo zapojení do kolektivu. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. PLPP škola vyhodnocuje naplňování cílů nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování PO. Plán pedagogické podpory škola průběžně aktualizuje v souladu s vývojem speciálních vzdělávacích potřeb žáka.

Individuální vzdělávací plán (IVP)

Individuální vzdělávací plán zpracovává třídní učitel ve spolupráci s učiteli, kteří se podílejí na vzdělávání žáka a vyučují předmět, ve kterém se projevuje potřeba úpravy ŠVP. Tato úprava se poskytuje žákovi od druhého stupně podpůrných opatření a to na základě doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ) a žádosti zákonného zástupce žáka.

Na úrovni IVP je možné na doporučení ŠPZ (v případech stanovených Přílohou č. 1 vyhlášky č. 27 / 2016 Sb.) v rámci podpůrných opatření upravit očekávané výstupy stanovené ŠVP, případně upravit vzdělávací obsah tak, aby byl zajištěn soulad mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi žáka a aby vzdělávání směřovalo k dosažení jejich osobního maxima. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu (ŠVP). Obsahuje mj. údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem. Nejméně jednou ročně (dále pak dle potřeby) je naplňování IVP konzultováno s ŠPZ.

K úpravám očekávaných výstupů stanovených v ŠVP se využívá podpůrné opatření IVP. To umožňuje u žáků s priznanými podpůrnými opatřeními, za podmínek stanovených školským zákonem vyhláškou č. 27/2016 Sb., upravovat očekávané výstupy vzdělání, případně je možné přizpůsobit i výběr učiva.

Náhrada části vzdělávacích obsahů některých vzdělávacích oborů jinými vzdělávacími obsahy nebo **náhrada celého vzdělávacího obsahu některého vzdělávacího oboru jiným**, který lépe vyhovuje vzdělávacím možnostem žáků, se využívá podpůrné opatření úprava obsahů a výstupů ze vzdělávání, prostřednictvím podpůrného opatření IVP u žáků s priznanými podpůrnými opatřeními, za podmínek stanovených školským zákonem a vyhláškou č. 27/2016 Sb. V IVP žáků s priznanými podpůrnými opatřeními lze v souvislosti s touto náhradou části nebo celého vzdělávacího obsahu vzdělávacích oborů, změnit minimální časové dotace vzdělávacích oblastí (oborů) stanovené v kapitole 7 RVP ZV.

Pro žáky s jiným než mentálním postižením uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona je možné ve školním vzdělávacím programu upravit očekávané výstupy nebo nahradit vzdělávací obsah, jehož realizaci objektivně neumožňuje jejich znevýhodnění, jiným vzdělávacím obsahem, pokud to vyžadují speciální vzdělávací potřeby žáků, a to pouze tehdy, pokud to vyplývá z doporučení školského poradenského zařízení.

Podpůrná opatření od třetího stupně u žáků s LMP

U žáků s priznanými podpůrnými opatřeními od třetího stupně podpory (žáci s lehkým mentálním postižením), bude škola na doporučení ŠPZ využívat Minimální doporučenou úroveň pro úpravy očekávaných výstupů, která bude sloužit jako vodítko pro případné úpravy výstupů do IVP žáka. V zájmu žáka a na doporučení ŠPZ může škola nahradit části vzdělávacích obsahů některých vzdělávacích oborů jinými vzdělávacími obsahy nebo celý vzdělávací obsah některého vzdělávacího oboru lze nahradit obsahem jiného vzdělávacího oboru, který lépe vyhovuje jejich vzdělávacím možnostem. Rovněž lze změnit minimální časové dotace vzdělávacích oblastí (oborů) stanovené RVP ZV. „V souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se

speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, se výstupy minimální doporučené úrovně využijí v případě podpůrných opatření od třetího stupně pouze u žáků s lehkým mentálním postižením. Výstupy, upravené v IVP žáků s lehkým mentálním postižením na základě minimální doporučené úrovně v rámci podpůrných opatření, jsou na vyšší úrovni než očekávané výstupy stanovené v RVP ZŠS.

Speciálně pedagogická a pedagogická intervence

Pod pojmem „speciálně pedagogická intervence“ se rozumí zajištění předmětů speciálně pedagogické péče pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními, které jsou zaměřeny na oblast logopedických obtíží, řečové výchovy, nácviku sociální komunikace, zrakové stimulace apod.

Pod pojmem „pedagogická intervence“ se rozumí vzdělávání žáka s přiznanými podpůrnými opatřeními ve vyučovacích předmětech, v nichž je třeba zlepšit jeho výsledky učení, případně kompenzovat nedostatečnou domácí přípravu na výuku.

Pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními spočívajícími v úpravě vzdělávacích obsahů může být v souladu s principy individualizace a diferenciací vzdělávání zařazována do IVP na doporučení ŠPZ speciálně pedagogická a pedagogická intervence. Počet vyučovacích hodin předmětů speciálně pedagogické péče je v závislosti na stupni podpory stanoven v Příloze č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb. Časová dotace na předměty speciálně pedagogické péče je poskytována z disponibilní časové dotace.

Asistent pedagoga

Asistent pedagoga poskytuje podporu jinému pedagogickému pracovníkovi při vzdělávání žáka či žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v rozsahu podpůrného opatření nebo podle § 18 odst. 1.a pracuje podle jeho pokynů a ve spolupráci s ním.

Hlavními činnostmi asistenta pedagoga jsou:

- pomoc při výchovné a vzdělávací činnosti a pomoc při komunikaci se žáky, zákonnými zástupci žáků;
- pomoc žákům v adaptaci na školní prostředí;
- pomoc žákům při výuce a při přípravě na výuku; žák je přitom veden k nejvyšší možné míře samostatnosti;
- nezbytná pomoc žákům při sebeobsluze a pohybu během vyučování a při akcích pořádaných školou.

Asistent pedagoga může poskytovat podporu při vzdělávání žákovi nebo více žákům současně, nejvýše však 4 žákům ve třídě, a to s ohledem na povahu speciálních vzdělávacích potřeb těchto žáků.

Při vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením je třeba zohledňovat jejich specifika:

- problémy v učení – čtení, psaní, počítání;
- nepřesné vnímání času, obtížné rozlišování podstatného a podružného;
- neschopnost pracovat s abstrakcí;
- snížená možnost učit se na základě zkušenosti, pracovat se změnou;
- problémy s technikou učení;
- problémy s porozuměním významu slov;
- krátkodobá paměť neumožňující dobré fungování pracovní paměti, malá představivost;
- nedostatečná jazyková způsobilost, nižší schopnost číst a pamatovat si čtené, řešit problémy a vnímat souvislosti.

Mezi podpůrná opatření, která se kromě běžných pedagogických opatření ve vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením osvědčují, patří například:

- posilování kognitivních schopností s využitím dynamických a tréninkových postupů;
- intervence s využitím specifických, speciálně pedagogických metodik a rozvojových materiálů;
- pravidelné a systematické doučování ve škole;
- podpora přípravy na školu v rodině;
- podpora osvojování jazykových dovedností;
- podpora poskytovaná v součinnosti asistenta pedagoga.

System péče o žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními ve škole

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP) a individuálního vzdělávacího plánu (IVP)

PLPP i IVP má písemnou podobu a sestavuje je třídní učitel ve spolupráci s učiteli konkrétního vyučovacího předmětu. Před jeho zpracováním musí probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Ředitel školy stanoví termín přípravy PLPP, IVP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy i žákem samotným. V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů.

Minimální doporučená úroveň, která je stanovena v RVP ZV pro 3. a 5. ročník, bude na základě doporučení školského poradenského zařízení rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením. Postup tvorby, realizace a vyhodnocování IVP je stejný jako v případě IVP ostatních žáků. IVP může být během roku upravován podle potřeb žáka. Při tvorbě IVP bude využíváno metodické podpory školního poradenského pracoviště a metodická podpora na Metodickém portále RVP.CZ.

Pravidla pro zapojení dalších subjektů

Určuje ředitel školy ve spolupráci s třídním učitelem po dohodě se zákonnými zástupci v souladu s potřebami konkrétního žáka.

Zodpovědné osoby

Zodpovědným pracovníkem je ředitel školy, který koordinuje činnost v systému péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, prostřednictvím třídního učitele žáka je ve spojení s asistentem pedagoga, popř. osobním asistentem, se ŠPZ, se zákonnými zástupci žáků, s žáky.

Specifikace provádění podpůrných opatření

Podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory jsou následující možnosti:

a) v oblasti metod výuky:

- respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků;
- metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi;
- důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu;

– respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů.

b) v oblasti organizace výuky:

- střídání forem a činností během výuky;
- využívání skupinové výuky;
- postupný přechod k systému kooperativní výuky;
- v případě doporučení může být pro žáka odlišná délka vyučovací hodiny, popř. vložení krátké přestávky do vyučovací hodiny, dělení a spojování hodin.

c) zařazení předmětů speciálně pedagogické péče.

Vyhodnocení PLPP

Maximálně za 3 měsíce provede třídní učitel se zainteresovanými vyučujícími hodnocení plnění PLPP a jeho efektivitu. Zda podpůrná opatření vedou k naplnění stanovených cílů. Není-li tomu tak, doporučí škola zákonnému zástupci žáka využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení.

Do doby zahájení poskytování podpůrných opatření druhého až pátého stupně na základě doporučení školského poradenského zařízení poskytuje škola podpůrná opatření prvního stupně na základě plánu pedagogické podpory.

Vyhodnocení IVP

+ postup při poskytování podpůrných opatření 2. až 5. stupně

Podpůrná opatření škola poskytuje bezodkladně po obdržení doporučení školského poradenského zařízení a udělení písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka.

Není-li možné ze závažných důvodů zabezpečit bezodkladné poskytování doporučeného podpůrného opatření, poskytuje škola po projednání se školským poradenským zařízením a na základě informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka po dobu nezbytně nutnou jiné obdobné podpůrné opatření stejného stupně. Není-li doporučené podpůrné opatření poskytnuto do 4 měsíců ode dne vydání doporučení, škola projedná tuto skutečnost se školským poradenským zařízením.

Škola ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka průběžně vyhodnocuje poskytování podpůrného opatření. Školské poradenské zařízení vyhodnotí poskytování podpůrných opatření ve lhůtě jím stanovené, nejdéle však do 1 roku od vydání doporučení.

Škola seznámí s individuálním vzdělávacím plánem všechny učitele, kteří vyučují žáka a současně žáka samotného a zákonného zástupce žáka, který tuto skutečnost potvrdí svým podpisem.

Školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou sleduje a nejméně jednou ročně vyhodnocuje naplňování individuálního vzdělávacího plánu a poskytuje žákovi, zákonnému zástupci žáka a škole poradenskou podporu. V případě nedodržování opatření uvedených v individuálním vzdělávacím plánu informuje o této skutečnosti ředitele školy.

Shledá-li škola, že podpůrná opatření nejsou dostačující nebo nevedou k naplňování vzdělávacích možností a potřeb žáka, bezodkladně doporučí zákonnému zástupci žáka využití poradenské pomoci školského poradenského zařízení. Obdobně škola postupuje i v případě, shledá-li, že poskytovaná podpůrná opatření již nejsou potřebná.

Shledá-li školské poradenské zařízení, že podpůrná opatření nejsou dostačující nebo nevedou k naplňování vzdělávacích možností a potřeb žáka, vydá doporučení stanovující jiná podpůrná opatření případně stejná podpůrná opatření vyššího stupně.

Podpora organizace vzdělávání

Pokud je ve třídě, oddělení nebo studijní skupině počet žáků s přiznaným podpůrným opatřením druhého až pátého stupně v souladu s § 17 odst. 4 vyšší než 5, lze pro jejich vzdělávání využít asistenta pedagoga nad rámec poskytovaných podpůrných opatření; omezení počtu žáků připadajících na asistenta pedagoga se neuplatní.

Do počtu žáků podle odstavce 1 se nezapočítávají ti žáci se speciálními vzdělávacími potřebami, kterým je poskytováno podpůrné opatření spočívající ve využití asistenta pedagoga.

Mezi žáky s SVP patří:

a) vzdělávání žáků sluchově, zrakově a tělesně postižených

Vzdělávání těchto žáků bude probíhat ve třídách naší školy formou individuální integrace.

Ve spolupráci a na doporučení PPP nebo SPC budou realizovány změny v učebním plánu týkající se případného přearažení žáka z tělesné výchovy do zdravotní tělesné výchovy, omezení práce ve výtvarných činnostech, případně v ostatních předmětech. Protože ZŠ v Borové není bezbariérová, je nutné u žáků se zrakovým a tělesným postižením požadovat přítomnost osobního asistenta.

Vyučující žáky na přítomnost postiženého spolužáka předem připraví, stanoví pravidla soužití.

b) vzdělávání žáků s vadami řeči

Na naší škole učíme žáky, u kterých se vyskytují vady řeči, koktavost. Tito žáci mají IVP rozšířen o logopedickou péči. Spolupracujeme s klinickým logopedem, který pracuje na Poliklinice v Poličce, popř. s jinými zařízeními, které poskytují log. péči.

c) vzdělávání žáků se specifickými vývojovými poruchami učení

Rodičům žáků, u kterých se projevují příznaky některé z vývojových poruch učení, doporučujeme, aby své děti objednali na vyšetření do pedagogicko-psychologické poradny.

Na základě vyšetření a doporučení poradny jsou pak tyto děti zařazeny do reedukační péče.

S těmito dětmi pracují vyškolené učitelky. V případě, že pedagogicko-psychologická poradna diagnostikuje vývojovou poruchu učení, je na žádost zákonných zástupců dítěte vypracován IVP.

Pro žáky se specifickými vývojovými poruchami učení je charakteristické, že podávané školní výkony neodpovídají jejich rozumové úrovni. Nejčastěji se vyskytujícími se poruchami jsou dyslexie, dysgrafie, dysortografie, méně často dyskalkulie.

Provázeny bývají hyperaktivitou, nesoustředěností, impulsivním chováním. Většinou se nejedná o jeden druh poruchy.

Vývojové poruchy učení:

a) Dyslexie

Je nejznámějším pojmem z celé skupiny poruch učení. Je to porucha osvojování čtenářských dovedností. Porucha postihuje základní znaky čtenářského výkonu – rychlost, správnost, techniku čtení a porozumění čteného textu. Dítě „luští“ písmenka, dlouho slabikuje nebo naopak čte zbrkle, domýšlí slova. Nejčastějšími chybami jsou záměny písmen tvarově podobných (b-d-p), zvukově podobných (t-d).

b) Dysgrafie

Jedná se o poruchu osvojování psaní, postihuje grafickou stránku písemného projevu, čitelnost, úpravu.

Dítě si obtížně pamatuje tvary písmen, obtížně je napodobuje. Písmo je příliš velké, malé – často obtížně čitelné. Žák často škrtá a přepisuje písmena, písemný projev je neupravený. Písařský výkon vyžaduje neúměrně mnoho energie, vytrvalosti a času.

c) Dysortografie

Porucha pravopisu, postihuje pravopis ve dvou oblastech.

Projevuje se zvýšeným počtem specifických dysortografických chyb a obtížemi při osvojování si gramatického učiva a při aplikaci gramatických jevů.

Specifické dysortografické chyby:

- rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek;
- rozlišování slabik dy – di, ty – ti, ny – ni;
- rozlišování sykavek;
- žák vynechává, přidává, přesmykává písmena nebo slabiky.

Specifické dysortografické chyby jsou projevem poruchy. Je nutné dlouhodobé intenzivní opakování a procvičování.

d) Dyskalkulie

Porucha osvojování si matematických dovedností. Postihuje manipulaci s čísly, číselné operace, matematické představy, geometrii. Dítě má obtíže při osvojování matematických pojmů, chápání a provádění operací.

Pro úspěšné vzdělávání těchto žáků má velký význam spolupráce a komunikace mezi školou a rodinou.

Učitelé naší školy respektují doporučené přístupy:

- volit texty odpovídající vyspělosti čtenáře;
- omezit vyvolávání k hlasitému čtení před třídou;
- preferovat doplňovací cvičení, opisy, přepisy;
- zjednodušení učiva;
- preferovat ústní zkoušení;
- slohové práce kratšího rozsahu;
- znalost slovíček ověřovat ústně;
- individuální práce se žákem;
- používat názor;
- poskytovat dostatek času.

d) vzdělávání žáků s poruchami chování ADHD (LMD)

Základní tři znaky ADHD jsou:

- porucha pozornosti;
- impulsivita;
- hyperaktivita.

Hyperkinetické poruchy jsou nejčastěji diagnostikovány u dětí předškolního a mladšího školního věku.

Jejich hlavním rysem je:

- nedostatek vytrvalosti při činnostech;
- sklon dítěte přecházet od jedné aktivity ke druhé, aniž by některou dokončilo.

Hyperkinetické děti bývají často nedbalé a impulsivní, mívají sklon k častým úrazům.

Často se dostávají do konfliktu s disciplínou kvůli neúmyslnému porušování pravidel. Jejich vztah k dospělým často postrádá společenské zábrany, chybí ukázněnost. U chlapců se tyto poruchy projevují častěji než u dívek. Učitel musí se žáky stanovit přesná pravidla chování, systémem pochval a trestů.

Rodiče by se měli obrnit trpělivostí, klidem a optimismem, s věkem dětí těchto obtíží většinou ubývá. Neměli by šetřit povzbuzením, pochvalou, oceněním. Jakákoli činnost dítěte má být spíše krátkodobá a má se střídát s odpočinkem a uvolněním. Je třeba dbát na to, aby dítě mělo hodně pohybu, odreagování a vhodných her. V rodině je třeba vytvořit pohodu, klid a harmonii. Dítě potřebuje být neustále povzbuzováno.

e) vzdělávání žáků s více vadami

Vzdělávání žáků s více vadami (s lehčími formami) bude probíhat ve třídách formou individuální integrace. Žáci se budou vzdělávat podle zpracovaného učebního plánu běžných tříd a na základě individuálních vzdělávacích plánů. Ve spolupráci a na doporučení SPC nebo PPP budou u těchto žáků realizovány změny v učebním plánu.

f) vzdělávání žáků s autismem

Vzdělávání žáků s autismem bude probíhat formou integrace do běžné třídy, na základě doporučení PPP bude vypracován IVP, do výuky bude zapojen asistent pedagoga

Integrace a vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním

Do této skupiny patří žáci, kteří pocházejí z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním a ekonomickým postavením.

Žáci mohou být z rodin s problémovým rozvodem, rodiče dětí mohou být např. dlouhodobě nezaměstnaní nebo ve výkonu trestu. Tito žáci jsou častěji ohroženi sociálně patologickými jevy, proto je nezbytné, abychom jim věnovali specifickou péči.

Žák má právo sám se obrátit se svými problémy:

- na orgán Sociálně právní ochrany dětí MěÚ v Poličce (tel. 461 723 844, 461 723 854);
- Linka bezpečí www.linkabezpeci.cz, tel. 800155555;
- Nadace Naše dítě – pro dítě na útěku, tel. 800111113;
- Pomoc dětem domácího násilí – tel. 251511313;
- Občanská poradna při Farní charitě Polička, tel. 461619741;
- Linka důvěry Pardubice – tel. 466500075 www.linkaduvery-pardubice.cz.

Zákonným zástupcům, kteří mají problém s dítětem nabízíme besedy a přednášky s pracovníky Pedagogicko-psychologické poradny ve Svitavách, Policií ČR OO Polička, s pracovníky Odboru sociálně právní ochrany dětí MěÚ Polička, s dětskými lékaři.

Zákonným zástupcům nabízíme, kam se mohou obrátit se svými problémy:

- Policie ČR OO Polička, tel. 461725024;
- Orgán sociálně právní ochrany dětí MěÚ Polička (tel. 461 723 844, 461 723 854);
- Rodičovská linka, www.linkabezpeci.cz, tel.: 283 852 222;
- Občanská poradna při Farní charitě Polička, tel.: 461 619 741.

Další skupinou žáků se sociálním znevýhodněním jsou děti z různých menšin žijících v České republice. Počet těchto žáků na školách se stále zvyšuje.

Někteří žáci se bez větších problémů zařadí do českých škol, jiní se mohou setkat s různými obtížemi např:

- pro svou jazykovou odlišnost;
- na děti má velký vliv rodina (způsob života, jiná výchova, vztah ke vzdělání).

Všem těmto žákům jsme připraveni věnovat požadovanou péči.

8. ZABEZPEČENÍ VÝUKY ŽÁKŮ NADANÝCH A MIMOŘÁDNĚ NADANÝCH

Vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných

Nadaným žákem se rozumí jedinec, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za mimořádně nadaného žáka se v souladu s vyhláškou č. 27/2016 Sb. považuje žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Pojetí péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole

Škola vytváří ve svém školním vzdělávacím programu a při jeho realizaci podmínky k co největšímu využití potenciálu každého žáka s ohledem na jeho individuální možnosti. To platí v plné míře i pro vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných.

Výuku těchto žáků se snažíme směřovat takovým způsobem, aby byl stimulován rozvoj jejich potenciálu včetně různých druhů nadání a aby se tato nadání mohla ve škole projevit a pokud možno i uplatnit a dále rozvíjet.

Škola využívá pro podporu nadání a mimořádného nadání podpůrných opatření podle individuálních vzdělávacích potřeb žáků v rozsahu prvního až čtvrtého stupně podpory.

Při vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků vychází způsob jejich vzdělávání důsledně z principu nejlepšího zájmu žáka.

System péče o nadané a mimořádně nadané žáky ve škole

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocování plánu pedagogické podpory (PLPP) a individuálního plánu (IVP) nadaného a mimořádně nadaného žáka

Individuální vzdělávací plán (IVP)

Individuální vzdělávací plán zpracovává třídní učitel ve spolupráci s učiteli, kteří vyučují předmět, ve kterém se projevuje nadání nebo mimořádné nadání žáka, se školským poradenským zařízením (ŠPZ) a na základě žádosti zákonného zástupce žáka. IVP mimořádně nadaného žáka má písemnou podobu. Při sestavování IVP vycházíme z obsahu IVP stanoveného v § 28 vyhlášky č. 27/2016 Sb.. IVP je sestaven nejpozději do jednoho měsíce od obdržení doporučení školského poradenského zařízení. Součástí IVP je termín vyhodnocení naplňování IVP a může též obsahovat i termín průběžného hodnocení IVP, je-li to účelné. IVP může být zpracován i pro kratší období než je školní rok. IVP může být doplňován a upravován v průběhu školního roku.

Třídní učitel zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Třídní učitel po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP řediteli školy, který je zaznamená do školní matriky.

Přerazení do vyššího ročníku

Ředitel školy může přeradit mimořádně nadaného žáka do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku na základě zkoušek vykonaných před komisí, kterou jmenuje ředitel školy.

Komise je nejméně tříčlenná a tvoří ji vždy předseda, kterým je zpravidla ředitel školy nebo jím pověřený učitel, zkoušející učitel, kterým je vyučující předmětu dané vzdělávací oblasti; v prvním až pátém ročníku základního vzdělávání vyučující daného ročníku, a přisedící učitel, kterým je vyučující předmětu dané vzdělávací oblasti.

Termín konání zkoušky stanoví ředitel školy v dohodě se zákonným zástupcem žáka. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví ředitel školy náhradní termín zkoušky. Žák může v 1 dni skládat jen 1 zkoušku.

Zodpovědná osoba

Zodpovědným pracovníkem je ředitel školy, který koordinuje činnost v systému péče o nadané a mimořádně nadané žáky, prostřednictvím třídního učitele žáka je ve spojení s ŠPZ, se zákonnými zástupci žáků, s žáky.

Specifikace provádění podpůrných opatření a úprav vzdělávacího procesu nadaných a mimořádně nadaných žáků jakými jsou například:

- předčasný nástup dítěte ke školní docházce;
- vzdělávání skupiny mimořádně nadaných žáků v jednom či více vyučovacích předmětech;
- účast žáka na výuce jednoho nebo více vyučovacích předmětů ve vyšších ročnících školy nebo v jiné škole;
- občasné (dočasné) vytváření skupin pro vybrané předměty s otevřenou možností volby na straně žáka;
- obohacování vzdělávacího obsahu;
- zadávání specifických úkolů, projektů;
- příprava a účast na soutěžích včetně celostátních a mezinárodních kol;
- nabídka volitelných vyučovacích předmětů, nepovinných předmětů a zájmových aktivit.

Přístup učitelů Základní školy Borová k nadaným a talentovaným žákům

Mají-li žáci rozvíjet své předpoklady, musí být pro učení motivováni. Proto je zapotřebí zvýšené motivace k rozšiřování základního učiva do hloubky především v těch vyučovacích předmětech, které reprezentují nadání dítěte.

Aktivity připravované pro nadané a talentované žáky

V rámci vyučování předmětů projevují tito žáci zálibu v řešení problémových úloh, umožňujeme jim pracovat na počítači, s naučnou literaturou, řešit hlavolamy, kvízy, křížovky, problémové úlohy. Žáci řeší zajímavé matematické soutěže – např. Klokánek.

Každoročně se mohou žáci zapojit do soutěží v poznávání živočichů a rostlin, do recitační soutěže. Od 1. třídy mají žáci možnost navštěvovat nepovinný kroužek cizího jazyka – Aj.

Žáci výtvarně a hudebně nadaní, manuálně zruční jsou podporováni v mimoškolních aktivitách, navštěvují výtvarné a hudební obory v ZUŠ v Poličce, kroužky a pracovní dílny v Mozai-ce.

V předmětu informatika mohou žáci řešit složitější problémy, ověřovat si své hypotézy, diskutovat o daném problému, objevovat a experimentovat, prohlubovat své nadání – např.

v rámci soutěže Bobřík informatiky, vypracovávat složitější úkoly v rámci jednotlivých témat předmětu.

Žáci mají možnost navštěvovat zájmové kroužky – podle aktuální nabídky, ať už v rámci školy, nebo mimo ni. Reprezentují školu např. v soutěži „Mladý zdravotník“, plavání, fotbal aj.

Začleňování nadaných a talentovaných žáků do kolektivu

Velmi často se stává, že talentovaní a nadaní žáci mají výkyvy v chování. Je nutné toto chování usměrňovat s pedagogickým optimismem a taktně, avšak důsledně. Usměrníme žáky v osobnostní výchově, vedeme je k rovnému přístupu k méně nadaným spolužákům, k toleranci, ochotě pomáhat slabším. Není výjimkou, že vyniká-li žák v jedné oblasti, v jiné je průměrný. Při začleňování žáků do kolektivu sledujeme, aby ostatní žáci takového žáka z kolektivu nevyklučovali.

9. ZAČLENĚNÍ PRŮŘEZOVÝCH TÉMAT

Průřezová témata především doplňují a propojují vědomosti a dovednosti, které si žáci během svého dosavadního studia osvojili. Formují osobnost žáka v oblasti jeho postojů a hodnot, mají především výchovný charakter. Stávají se pojítkem mezi školou a životem, zabývají se aktuálními problémy současného i budoucího světa. Dávají příležitost pro individuální uplatnění žáků i jejich vzájemnou spolupráci. Umožňují mimo jiné koordinovat aktivity probíhající ve škole i mimo ni.

Dané okruhy průřezových témat zařazujeme do povinných vyučovacích předmětů, k jejichž vzdělávacímu obsahu se téma hodí, nejrůznějších předmětových i mezipředmětových projektů, celoškolních aktivit. Některé výstupy průřezových témat jsou naplňovány již samotnou realizací úkolů zahrnutých do strategie školy.

Důležitým rysem průřezových témat je, že mají být realizována prakticky prostřednictvím vhodných her, cvičení, diskusí a modelových situací. Tyto metody rozvíjejí samostatnost a tvořivost žáků a obsahují v sobě silný náboj motivace.

Všichni žáci školy musí být seznámeni se všemi tematickými okruhy všech průřezových témat v průběhu studia. Jedná se o šest povinných průřezových témat: Osobní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova, Environmentální výchova a Mediální výchova.

Průřezová témata jsou realizována formou integrace obsahu tematických okruhů do obsahu vyučovacího předmětu nebo formou projektů.

10. OBSAH UČIVA – TABULKOVÁ ČÁST